

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ
З ДІАСПОРОЮ
НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
«ВЕКТОР»
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ
«ВІДРОДЖЕННЯ»**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ»**

*Збірник матеріалів
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції*

м. Львів,
28 березня 2019 р.

*Затверджено на засіданні
кафедри політології та міжнародних відносин ІГСН
Протокол №14 від 13 березня 2019 р.*

Організатори конференції:

Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут гуманітарних і соціальних наук
Кафедра політології та міжнародних відносин
Науково-аналітичний центр політичних досліджень «Вектор»

Актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики //
Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 28
березня 2019 р.). – Львів: НУ ЛП, 2019. – 200 с.

Матеріали подано в авторській редакції
Відповідальний за випуск: **М.А. Бучин**

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ	7
<i>Бучин Микола. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБОРЧИХ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....</i>	<i>7</i>
<i>Гетьманчук Микола. ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТЬ МІЖНАРОДНОГО ТА СВІТОВОГО ПОРЯДКУ..</i>	<i>10</i>
<i>Горальська Діана. ОСОБЛИВОСТІ ДЕФІНІЮВАННЯ ПОНЯТТЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ.....</i>	<i>15</i>
<i>Дащаківська Оксана. МІЖНАРОДНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....</i>	<i>19</i>
<i>Добош Христина. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ВІДМИВАННЯ КОШТІВ».....</i>	<i>24</i>
<i>Захаревич Юлія. ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНОЗЕМНОЇ ДОПОМОГИ.....</i>	<i>27</i>
<i>Климчук Ірина. БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ФЕМІНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....</i>	<i>30</i>
<i>Ковальчук Анастасія. ДИПЛОМАТИЧНИЙ ІМУНІТЕТ: НЕОБХІДНИЙ ЗАХИСТ ЧИ ПРИХОВАНІ ЗЛОВЖИВАННЯ.....</i>	<i>34</i>
<i>Кукарцев Олег. НЕОГРАМІШАНСЬКЕ РОЗУМІННЯ СВІТОВОЇ ГЕГЕМОНІЇ.....</i>	<i>37</i>
<i>Лівіцька Марина. МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ БАКТЕРІОЛОГІЧНОЇ ЗБРОЇ.....</i>	<i>40</i>
<i>Маруняк Роксолана. ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ.....</i>	<i>43</i>
<i>Милимук Любов. КОНСПРОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ.....</i>	<i>49</i>
<i>Новоскольцева Людмила. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....</i>	<i>53</i>
<i>Поліщук Валентина. ПОЛІТИЧНИЙ АКТИВІЗМ ЛГБТ-СПІЛЬНОТИ.....</i>	<i>58</i>

<i>Рослонь Домініка, Гушинець Станіслав.</i> ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР СХІДНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ У ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ТА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	60
<i>Стародуб Тарас.</i> ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ У ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВІЗІЯХ ДМИТРА МИРОНА.....	64
<i>Струць Анна.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	68
<i>Телефус Софія.</i> «ГОДИННИК СУДНОГО ДНЯ» ЯК ІНДИКАТОР БЕЗПЕКИ У СВІТІ.....	72
<i>Штена Поліна.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НЕЙТРАЛІТЕТУ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.....	77

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

82

<i>Адамська Єлизавета.</i> ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ДРМСД ЯК ЗАГРОЗА СВІТОВІЙ БЕЗПЕЦІ.....	82
<i>Волошина Катерина.</i> СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ АЗІЇ (НА ПРИКЛАДІ КНР ТА КНДР).....	86
<i>Воят Богдана.</i> ХАРАКТЕРНІ РИСИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	90
<i>Дорош Леся.</i> ДИСКУСІЇ ПРО PESCO: ПОЗИЦІЯ ПОЛЬЩІ ЩОДО ОБОРОННИХ ІНІЦІАТИВ ЄС.....	94
<i>Дудок Юрій.</i> ЯДЕРНА ПРОГРАМА ІРАНУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	99
<i>Завада Ярина.</i> ПОЗИЦІЯ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ ЩОДО РОЗВИТКУ ЯДЕРНОЇ ПРОГРАМИ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН.....	102
<i>Івасечко Ольга, Ланій Богдана.</i> ПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ ЩОДО БУДІВНИЦТВА МАГІСТРАЛЬНОГО ТРУБОПРОВОДУ «ПІВНІЧНИЙ ПОТІК – 2».....	105

<i>Калинчук Христина. НОВОЗЕЛАНДСЬКИЙ ТЕРАКТ ЯК ВИКЛИК</i>	
МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ.....	109
<i>Ліщук Юлія. ВПЛИВ АНТИАМЕРИКАНІЗМУ НА ПОЛІТИКУ</i>	
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ.....	113
<i>Лопата Мар'ян. РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У</i>	
ЗДІЙСНЕННІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ У ЄС.....	116
<i>Самсоненко Анна. РОЛЬ ЄС У БОРОТЬБІ З МІЖНАРОДНИМ ОБІГОМ</i>	
НАРКОТИКІВ.....	120
<i>Турчин Ярина. РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ У СХІДНІЙ ПОЛІТИЦІ</i>	
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	122
<i>Уханська Ольга. ПРОБЛЕМИ ЄВРОСКЕПТИЦИЗМУ У КОНТЕКСТІ</i>	
СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ ЄС.....	126
<i>Шипка Вікторія. ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКО-МЕКСИКАНСЬКИХ</i>	
ВІДНОСИН У РАМКАХ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ УГОДИ ПРО ЗОНУ	
ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ.....	131
<i>Ясніцька Богдана. АКТИВІЗАЦІЯ ЗАМОРОЖЕНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ</i>	
ІНДІЄЮ ТА ПАКИСТАНОМ ЯК ЗАГРОЗА МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ.....	135
УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	138
<i>Бутковський Євген. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ</i>	
МІСІЇ ООН НА ТЕРИТОРІЇ СХОДУ УКРАЇНИ.....	138
<i>Вілюс Наталя. АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА ЗАКАРПАТТЯ:</i>	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ..	140
<i>Горбач Олександр. ЗНАЧЕННЯ ОСББ ЯК ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ</i>	
У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ РЕФОРМІ.....	145
<i>Дутчак Христина. СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ</i>	
В ПОЛЬЩІ.....	150
<i>Єлишинова Валерія. ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ</i>	
ПРОТИ УКРАЇНИ.....	153
<i>Забавська Христина. ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СТРИМУВАНЬ І</i>	
ПРОТИВАГ НА НАДНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: НА ПРИКЛАДІ ЄС.....	157
<i>Ільницька Уляна. СИСТЕМА ІНОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК МЕХАНІЗМ</i>	
РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ...	161

<i>Лукашевич Анна.</i> ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	166
<i>Луцишин Галина.</i> ОСВІТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ	170
<i>Маруняк Юрій.</i> ГРОМАДСЬКА АКТИВІСНТЬ МІГРАНТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ.....	175
<i>Матвієнків Світлана.</i> ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	179
<i>Перепелиця Катерина.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ООН В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	184
<i>Тишкун Юрій.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	187
<i>Цебенко Олександр.</i> ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ ЯК РУШІЙ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	191
<i>Чорна Анна.</i> СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	193
<i>Шушняк Дарія.</i> ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ.....	198

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Бучин Микола

д. політ. н., проф. каф. ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБОРЧИХ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Сучасні демократичні процеси передбачають забезпечення можливості всіх громадян рівною мірою бути залученими до здійснення управління суспільством та забезпечення свої інтересів. Водночас будь-яка сучасна нація, навіть та, для якої характерний високий рівень етнічної гомогенності, включає у своєму складі національних меншин, які в силу своїх особливостей не мають змоги такою ж мірою залучатися до політичного життя країни, як і представники титульного етносу. Тому забезпечення та реалізація прав (в тому числі й виборчих) національних меншин є індикатором рівня демократичності кожної країни. Для України, зважаючи на наявність у суспільстві значної частки національних меншин, забезпечення їхніх виборчих прав є актуальною сучасною проблемою. Враховуючи відсутність належного досвіду демократичного врядування, для України у контексті забезпечення виборчих прав національних меншин важливий досвід європейських країн.

Цілком погоджуємося з думкою вітчизняного науковця В. Овчаренка про те, що неврахування Україною інтересів та прав національних меншин, серед яких провідну роль відіграє право обирати та бути обраним, продукуватиме внутрішньополітичну напруженість та конфлікт. Також дослідник справедливо зазначає, що вирішення цієї проблематики є важливим у контексті реалізації євроінтеграційних прагнень нашої держави [4, С. 74].

Звертаючись до європейського досвіду забезпечення виборчих прав національних меншин, в першу чергу слід звернутися до європейського

законодавства. У цьому плані варто згадати Рамкову конвенцію про захист національних меншин від 1 лютого 1995 р. У Документі, серед іншого, зазначено, що захист прав національних меншин є невід'ємною частиною міжнародного захисту прав людини, а держави повинні створювати необхідні умови для ефективної участі представників національних меншин у культурному, соціальному, економічному та політичному житті [5].

Більш предметно проблематика реалізації виборчих прав національних меншин регламентується Лундськими рекомендаціями про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті, які були розроблені у вересні 1999 р. У Рекомендаціях зазначається, що виборчий процес відіграє важливу роль у створенні умов для участі національних меншин у політичному житті держави. Тому кожна держава має гарантувати представникам національних меншин право голосу і право балотуватися на виборні посади на недискримінаційних умовах. Документ також містить певні вимоги до виборчої системи, на основі якої відбувається формування влади в країні. Окрім загальної тези про те, що виборча система повинна сприяти представництву меншин та їхньому впливу, Рекомендації містять деталізовані вимоги, спрямовані на реалізацію виборчих прав національних меншин:

- створення виборчих одномандатних округів у місцях компактного проживання національних меншин;
- використання пропорційної виборчої системи, відповідно до якої кількість місць партії в парламенті залежить від частки голосів, отриманих нею на загальнодержавних виборах;
- застосування преференційного голосування;
- зниження відсоткового бар'єру для проходження в парламент для партій, утворених національними меншинами;
- визначення меж виборчих округів таким чином, щоб забезпечити справедливе представництво національних меншин [3].

Якщо ж аналізувати виборче законодавство та електоральну практику конкретних європейських країн, то можна виокремити такі механізми забезпечення виборчих прав представників національних меншин:

1. Квотування для національних меншин. Законодавство низки європейських країн (Румунія, Хорватія, Фінляндія та ін.) передбачає резервацію певної (зазвичай невеликої) кількості місць у парламенті для

представників національних меншин [6]. Водночас така практика не є надто поширеною у Європі, що можна пояснити її недосконалістю. Квотування ефективно тоді, коли національні меншини репрезентовані 1–2 етносами, однак за умови наявності значної кількості етносів та їхньої неоднорідності таких механізм є недосконалим [2].

2. Включення до партійних списків представників національних меншин (Австрія, Бельгія, Греція, Польща та ін.).

3. Надання дозволу на створення регіональних політичних партій, які репрезентують інтереси національних меншин (Бельгія, Великобританія, Естонія, Іспанія та ін.) [1].

4. Врахування компактності проживання національних меншин під час формування виборчих округів (Бельгія, Данія, Іспанія, Італія та ін.).

5. Зниження чи скасування виборчого порогу для партій, які представляють інтереси національних меншин (Литва, ФРН, Польща) [2].

Окрім механізмів забезпечення виборчих прав національних меншин важливу роль у збільшенні рівня залученості представників національних меншин до політичного життя відіграють спеціальні умови. До них можна віднести, наприклад, друк бюлетенів мовою національних меншин, сприяння розвитку політичних партій, які репрезентують національні меншини. Крім того, активізує національні меншини розширення можливостей для номінації кандидатів, персоніфікація виборчої системи тощо [2].

Підсумовуючи, варто відзначити, що для України проблема забезпечення прав національних меншин загалом, та їхніх виборчих прав, зокрема, є важливою умовою консолідації суспільства, зниження рівня соціальної та політичної напруги. Однак, на наше глибоке переконання, здійснюючи правове регулювання цієї проблематики, ми не можемо не враховувати тих соціально-політичних умов, в яких функціонує наше суспільство. Проблематика національних меншин часто є інструментом в руках наших сусідів для здійснення впливу на Україну. Така ситуація притаманна для угорської меншини на Закарпатті та для російської меншини на півдні та сході нашої держави. Тому пріоритетною для України на сьогодні повинна стати проблема безпеки, а розширення прав національних менших може відбуватися тільки тоді, коли воно не суперечить безпековій складовій розвитку країни.

Література

1. Афанасьєва М.В. Ефективна участь національних меншин у виборах / М.В. Афанасьєва // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 65. – С. 53–59.
2. Забезпечення представництва жінок та національних меншин у виборних органах країн ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1150892480_ans.pdf
3. Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті з пояснювальними примітками від вересня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/hcnm/2255?download=true>
4. Овчаренко В. До питання про забезпечення виборчих прав національних меншин в Україні / В. Овчаренко // Вісник центральної виборчої комісії. – 2014. – № 1 (28). – С. 74–77.
5. Рамкова конвенція про захист національних меншин від 1 лютого 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.parlament.org.ua/ocs/files/8/1150892480_ans.pdf
6. Тищенко Ю. Виборча реформа, в якій не знайшлося місця національним меншинам [Електронний ресурс] / Ю. Тищенко // Главком. – 2017. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/viborcha-reforma-v-yakiy-ne-znayshlosya-miscya-nacionalnim-menshinam-443790.html>

Гетьманчук Микола

д. і. н., проф. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТЬ МІЖНАРОДНОГО ТА СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Поняття і явища порядку – це властивість іманентна соціуму, яка відображає певний рівень організації спільноти, її впорядкованість. Така властивість є набутою, а не наперед заданою. Суспільний порядок – це певна

організація життя соціуму, його регулювання на основі певних норм і загальних цінностей. Поняття «**міжнародний порядок**» (вперше було вжито президентом США Дж. Бушем – старшим) як особливий різновид порядку суспільного стосується глобальної соціальної спільноти – світового співтовариства, яке утворене сукупністю різних суспільних суб'єктів (акторів), що діють і взаємодіють на світовій арені. Ця спільнота регулюється певними державно – правовими, міжнародними, моральними нормами та загально – національними, культурними, морально – етичними цінностями. Часто міжнародний порядок вважають сукупністю юридичних норм, ототожнюючи його з правовим порядком, законністю, що з понятійно – категоріальної точки зору є не зовсім правильним. Окремі дослідники міжнародний порядок пов'язують із збереженням стабільності, певного статус – кво у відносинах між державами. Проте переважна більшість дослідників користуються терміном «міжнародний порядок», що охоплює всю систему міжнародних відносин і визначає поведінку суб'єктів світової політики [5, с. 352].

Таким чином, «міжнародний порядок» – це така організація міжнародних і міждержавних відносин, яка протилежна анархії і передбачає наявність спільних інститутів, норм та цінностей, що створюють умови для існування, безпеки і розвитку держав, їх взаємодії на міжнародній арені [7, с. 191; 8, с. 164–165]. У цьому сенсі, використовується також поняття «**світовий порядок**». Але й ті хто користується терміном «світовий порядок», як засвідчує практика, мають на увазі саме «міжнародний порядок». Важливою умовою формування «міжнародного порядку» є його легітимність. Він є життєздатним лише за умови, що буде добровільно прийнятий якщо не всіма, то, принаймні, більшістю міжнародних акторів, або нав'язаний світовій спільноті акторами, що диктують свої правила світу [2, с. 106]. На думку дослідників, наша епоха є епохою переходу від міжнародного порядку, що заснований на суверенітеті держав – націй та відображає їх потреби в існуванні, до світового порядку, що регулюється інституціями, на користь яких добровільно відчужують постійно зростаючу частку суверенітету усі учасники міжнародних відносин для захисту фундаментальних інтересів людства – виживання та добробуту [12].

У теорії міжнародних відносин поняття «світовий порядок» відображає зростаюче усвідомлення спільної відповідальності людей і народів за стан

нашої планети [9, с. 241–242]. Більшість дослідників міжнародних відносин відзначають, що сучасний міжнародний або світовий порядок почав формуватися з моменту закінчення холодної війни і розпаду Радянського Союзу. Сьогодні існує велика кількість теорій, присвячених становленню та розвитку світового порядку в XXI столітті. Найбільш відомими серед них є теорії неореалізму, неолібералізму, транс націоналізму, конструктивізму, постмодернізму, неоконсерватизму тощо. У них переважно констатується, що на зміну системи світових відносин, заснованої на принципах балансу сил і протистояння двох наддержав, прийшла нова реальність. При цьому зростає роль і значення геополітичного протиборства, фактору сили, що формує і змінює сучасний світовий порядок та виступає невід’ємною частиною соціальних відносин та взаємодій [11, с. 258]. В умовах формування нового світового порядку багато подій визначаються за участю впливових груп міжнародних державних діячів, банкірів, великих бізнесменів, медіа – магнатів та інших осіб, що впливають на політику окремих країн. Ідеологічну сторону нового світового порядку вбачають у глобалізаційних процесах в світі, концентрації світових капіталів, формування особливої громадської думки за допомогою засобів масової інформації [6].

В основу нового світового порядку закладено цілі та принципи Статуту Організації Об’єднаних Націй. Слід підкреслити, що вони часто не виконуються та ігноруються, свідченням чого є численні порушення норм міжнародного права, прав людини, домінування силових факторів у міжнародних відносинах (анексія Російською Федерацією Криму, окупація Донбасу тощо). У цьому контексті необхідно вказати на спеціальну резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Сприяння демократії і справедливому міжнародному порядку». В ній зазначається, що «кожний має право на демократичний і справедливий міжнародний порядок». Для цього необхідно включати як політику, так і засоби глобального рівня, посилювати роль міжнародних інститутів та механізмів у світовій економіці, що відповідають потребам країн. Саме в цьому вбачається один із проявів справедливого та демократичного світового порядку [10].

Відомий американський політолог С. Хоффман пропонує розрізняти міжнародний порядок, який може існувати без наявності світового порядку, і світовий порядок, який не може бути встановлений без міжнародного порядку. На думку цього дослідника, міжнародний порядок як більше або менше

впорядкування міжнародних відносин існував завжди на всіх етапах історії міжнародних відносин, а світовий порядок ще тільки формується [8, с. 165]. Таким чином, світовий порядок – це такий устрій світу, який має забезпечити основні потреби держав – націй, регіональних асоціацій, а також усіх інших легітимних міжнародних організацій та інститутів, які здатні створювати і підтримувати їх існування та розвиток. Змістом світового порядку є такі основоположні потреби людства, як виживання, добробуту, справедливості, в той час як міжнародний порядок відображає потреби держав у забезпеченні їхнього суверенітету. Міжнародний та світовий порядок, маючи спільні корені, укріплюють та цементують людське співтовариство в єдину цілісність на основі міжнародних економічних обмінів, що призводять до формування єдиного світового ринку, особливо враховуючи науково – технічні досягнення (у сфері комунікаційних систем, засобів зв'язку та інформації), беручи до уваги особливості політичних структур та інтересів, соціокультурні цінності тощо.

За критеріями організації взаємодії міжнародних акторів і цілей, які вони переслідують, дослідники виділяють декілька типів міжнародного порядку: 1) конкурентний порядок, для якого характерним є домінування власних інтересів міжнародних акторів; 2) порядок координації, що передбачає створення балансу сил між інтересами міжнародних акторів; 3) порядок субординації, формування якого свідчить про розвиток міжнародних відносин в напрямку підпорядкування інтересів окремих акторів інтересам міжнародного співтовариства; 4) гегемоніальний порядок, що передбачає безперечну перевагу одного з міжнародних акторів; 5) імперський порядок, що формується в рамках гегемоніального та означає владу однієї сили над об'єднаними територіями; 6) порядок кондомініуму, характеризується силовою рівновагою двох наддержав, що взаємодіючи, творять стабільні міжнародні системи [8, с. 168 – 169; 14, с. 417]. Дослідники стверджують, що особливо важливим є те, що в усіх вимірах міжнародного порядку головним засобом його підтримки на різних етапах розвитку міжнародних відносин була сила, а передусім воєнна сила, за допомогою якої стабілізувались або дестабілізувались міжнародні взаємодії.

У цьому контексті слід відзначити позицію Г. Кіссінджера, який стверджує, що кожний світовий порядок є виразником прагнення до постійності, стабільності, зовнішньополітичного балансування. Для нього це визначення несе знак вічності, однак всі елементи, що його формують, постійно

змінюються, а це впливає скорочення тривалості міжнародних систем 3, с. 734; 4, с. 29–80]. Відомий американський політолог З. Бжезінський розвивав ідеї колективного світового порядку, створення «співтовариства розвинутих країн» під ідейним та політичним керівництвом США [1, с. 24–29]. У рамках створених рядом дослідників в 60–80 роках ХХ ст. абстрактних моделей світового порядку втілювалися основні загальнолюдські цінності: мир, добробут, соціальна та політична стабільність, самореалізація особистості тощо [13, с. 16]. Однак сучасне бачення світового порядку та характеру міжнародних відносин виходить з того, що геополітичний простір поділений не стільки між великими державами із сферами їх впливу, а скоріше внутрішніми лініями напруженості між зоною стабільності, де панують закон і міжнародне право, де пріоритетними є права людини, і сферою невизначеності, яка характеризується зневагою до закону, численними локальними конфліктами – всім тим, що несе загрозу безпеці, стабільності й розвитку людської цивілізації. Напад РФ на Україну підірвав систему міжнародних відносин, яка вибудовувалася протягом десятиліть. Замість моделі існуючого світового порядку створюється модель світового хаосу, в якому вона мріє контролювати процеси глобальної дестабілізації.

Література

1. Бжезінський З. Велика шахівниця / З. Бжезінський. – Львів – Івано – Франківськ: Лілея – НВ, 2000. – 236 с.
2. Громько А.А. Мировой порядок или беспорядок / А.А. Громько. – М.: Институт Африки (РАН), 2005. – 236 с.
3. Киссенджер Г. Дипломатия / Г. Киссенджер. – М.: Ладомир, 1997. – 850 с.
4. Киссенджер Г. Новый мировой порядок // Философия политики: Хрестоматия: В 4 т. – К.: Знання України, 2003. – С. 29–80.
5. Мальський М.З. Теорія міжнародних відносин / М.З. Мальський, М.М. Мацях. – К.: Знання, 2011. – 406 с.
6. Новый мировой порядок [Електронний ресурс] // Википедия. – Режим доступу: <http://www.ru.wikipedia.org/wiki/>.
7. Основи теорії міжнародних відносин: навчальний посібник / Л.О. Дорош, М.В. Здоровега та ін. – Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2015. – 244 с.

8. Основи теорії міжнародних відносин. Навчальний посібник / М.А. Бучин, М.П. Гетьманчук та ін. – Львів: Академія Сухопутних військ, 2010. – 240 с.
9. Основи теорії міжнародних відносин. Словник: навчальний посібник / М.П. Гетьманчук, Л.О. Дорош та ін. – Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2015. – 340 с.
- 10.Резолюція ООН 55/107, 2000 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ООН. – Документи 55 сесії ООН. – Режим доступу: <http://www.daccess-ods.un.org/TMT/5306985.97431183.html>.
- 11.Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / М. Хайдеггер; пер. с нем. – М.: Фолио, 2003. – 346 с.
- 12.Цыганков П.А. Теория международных отношений / П.А. Цыганков. – М.: Гардарики, 2004. – 590 с.
- 13.Шергін С. Світовий порядок: концепції і реальність / С. Шергін // Політика і час. – 1997. – № 1. – С.14–21.
- 14.Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин: Підручник / М.А. Шепелєв. – К.: Вища школа, 2004. – 622 с.

Горальська Діана

студентка гр. МВ-41

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н. Зазуляк З.М.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕФІНІЮВАННЯ ПОНЯТТЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ

Внаслідок глобалізаційних процесів сьогодні можна констатувати стрімкий розвиток та зміну світу в усіх сферах: соціальній, політичній, економічній, культурній, технологічній та ін. Однією з сфер, яка на сьогодні зазнає найбільш очевидних та постійних змін є сфера технологій. За період кінця ХХ – початку ХХІ ст. технології розвинулись настільки стрімко, що стали одним із основних секторів повсякденного життя кожної людини. Інтернет, який є одним із наслідків інформаційної революції, став без сумніву найважливішим джерелом інформації. Мережа вплинула буквально на кожен зі сфер життя людей:

зробила можливим спілкування на відстані в тисячі кілометрів, покупки «в один клік», спростила пошук інформації до введення запиту в пошуковій системі. Інтернет виходить за межі однієї чи кількох держав, у ньому немає жодних кордонів, що відкриває нові можливості для створення організацій, груп, спільнот, які відіграють все більшу роль в міжнародних відносинах поряд з національними державами [1]. Стрімкий розвиток Інтернету спровокував те, що в мережі розміщуються фактично будь-які дані в електронному вигляді: від особистих даних окремої особи (профілі в соціальних мережах), до важливих документів та навіть грошей. Більше того, було створено електронний підпис та електронні гроші, функції яких такі ж, як і у звичайних.

Сьогодні можемо спостерігати тенденцію активного розвитку регулювання діяльності в мережі інтернет, який називають терміном «кібербезпека». Для точнішого висвітлення сутності та значення кібербезпеки варто розглянути такі поняття, як Інтернет, кіберпростір, кіберзлочин, система електронних комунікацій та інші.

За визначенням словника Merriam-Webster Інтернет – це електронна комунікаційна мережа, яка з'єднує комп'ютерні мережі та організаційні комп'ютерні засоби у всьому світі [5].

Відповідно до закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» системи електронних комунікацій – це «системи передавання, комутації або маршрутизації, обладнання та інші ресурси (включаючи пасивні мережеві елементи, які дають змогу передавати сигнали за допомогою провідних, радіо-, оптичних або інших електромагнітних засобів, мережі мобільного, супутникового зв'язку, електричні кабельні мережі в частині, в якій вони використовуються для цілей передачі сигналів), що забезпечують електронні комунікації (передачу електронних інформаційних ресурсів), у тому числі засоби і пристрої зв'язку, комп'ютери, інша комп'ютерна техніка, інформаційно-телекомунікаційні системи, які мають доступ до мережі Інтернет та/або інших глобальних мереж передачі даних» [2]. Аналізуючи це поняття, бачимо, що усі електронні пристрої, за допомогою яких можна створити мережу та передавати дані можна вважати основою для систем електронних комунікацій. Зрозуміло, що без Інтернету як найбільшої мережі трансферу та зберігання даних не буде існувати майже жодна така система. Важливо звернути увагу на те, що оскільки в системі всі елементи пов'язані, то

якщо до певної бази даних має доступ один елемент, решта елементів системи також мають можливість отримати доступ до цієї бази (легальним методом – отримати дозвіл, або ж нелегальним – «зламати» систему та викрасти необхідні дані).

Кіберпростір, згідно із українським законодавством, – це поняття, ототожене з віртуальним простором, в якому можливе здійснення комунікації, передачі/отримання даних та інших операцій через функціонування комунікаційних систем та забезпечення зв'язку через мережу Інтернет [2]. Американські автори стверджують, що в США досить довго працювали над означенням поняття «кіберпростір», оскільки він як явище має «глобальну природу», а також в сучасних умовах він є видозміненим від того, яким був на початку. Пентагон погодив визначення кіберпростору як глобальний домен в інформаційному середовищі, що складається з взаємозалежної мережі інфраструктур інформаційних технологій, включаючи Інтернет, телекомунікаційні мережі, комп'ютерні системи, вбудовані процесори та контролери. Також існує визначення кіберпростору як сфери комп'ютерних мереж (та їхніх користувачів), в яких зберігається інформація, нею обмінюються та розміщують в Інтернеті. Важливо зазначити, що в американській літературі кіберпростір не ототожнюють з віртуальним простором. Автори вважають, що кіберпростір є таким лише частково, оскільки охоплює не лише мережу, а й інфраструктуру та людей, які створюють її. З цієї причини вони також не вважають кіберпростір чимось *a priori* глобальним, як його зазвичай змальовують ЗМІ та державні джерела, оскільки нації, які кіберпростір, можна поділити на групи уявними кордонами. [7]. Як об'єктом, так і суб'єктом кіберпростору є насамперед людина або група людей, яка здатна до сприйняття, переробки, запам'ятовування та обміну інформації; так само об'єктом і суб'єктом кіберпростору можуть бути суспільство та держава [3].

Кіберзлочин українським законодавством визначається як дія, яка несе небезпеку суспільству, вчинене у кіберпросторі або з його допомогою, за яке передбачена кримінальна відповідальність [2]. Іноземні джерела визначають кіберзлочини як злочинну діяльність (шахрайство, крадіжка, розповсюдження дитячої порнографії і т. д.), скоєне з використанням комп'ютера для незаконного доступу, передачі або маніпулювання даними [4].

Кібербезпека, відповідно до українського законодавства, – це «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під

час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі» [2]. Американська компанія «Forsepoint», яка займається питаннями кіберзахисту, пояснює кібербезпеку як діяльність із забезпечення цілісності, конфіденційності та доступності інформації. Кібербезпека містить в собі набір інструментів та підходів до управління ризиками, технологій та найкращих практик, які призначені для захисту мереж, пристроїв, програм і даних від атак або несанкціонованого доступу. Вони пояснюють важливість кібербезпеки тим, що сьогодні величезна кількість даних зберігається та передається саме в цифровому вигляді. Оскільки техніка для збереження та передачі інформації є уразливою, стають можливими штучно створені збої в системах, витікання та стирання даних, що в сучасних умовах потребує особливої уваги та регулювання [8].

Метою кібербезпеки є захист інформаційних систем чи інформації, яка зберігається, обробляється або проходить через інформаційну систему з загрозою або вразливості безпеки [6].

Отже, з вищенаведеної інформації можемо зробити висновок, що на сьогодні кібербезпека є одним із ключових питань, яке постає перед сучасним світом, оскільки з новим видом злочинності неможливо боротися старими методами, так як вони втрачають свою ефективність. Особливо активну діяльність в кіберпросторі можна спостерігати в останні десятиліття, оскільки суспільство все більше стає втягнутим у віртуальний світ. Саме тому можна спостерігати активний розвиток нових засобів кібербезпеки, які зможуть забезпечити безпечне зберігання та передавання даних через кіберпростір. Варто зазначити, що кібербезпека є важливою не лише на рівні окремих осіб, а й на рівні суспільства та держав в цілому, оскільки злочини в кіберпросторі часто носять характер терористичних атак та несуть загрозу для національної безпеки, тому важливо регулювати питання кібербезпеки на законодавчому рівні.

Література

1. Воронкова В. Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / В. Г. Воронкова. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC/gileya_2015_93_47.pdf.

2. Закон України "Про основні засади забезпечення кібербезпеки України" [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/aws/show/2163-19>.

3. Фурашев В. М. Кіберпростір та інформаційний простір, кібербезпека та Інформаційна безпека: сутність, визначення, відмінності [Електронний ресурс] / В. М. Фурашев. – 2012. – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC/Infpr_2012_2_24.pdf.

4. Definition of cybercrime [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/cybercrime>.

5. Definition of Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Internet>.

6. S. 754 An Act to improve cybersecurity in the United States through enhanced sharing of information about cybersecurity threats, and for other purposes [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC/BILLS-114s754es.pdf>.

7. Singer P. W. Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know [Електронний ресурс] / P. W. Singer, A. Friedman – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC/P.W._Singer__Allan_Friedman_-_Cybersecurity_and_Cyberwar__What_Everyone_Needs_to_Know__2014__Oxford_University_Press_.pdf.

8. What is Cybersecurity? Cybersecurity Defined, Explained, and Explored [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://www.forcepoint.com/cyber-edu/cybersecurity>.

Дацаківська Оксана

к. політ. н., ст. викладач кафедри політичних наук

Український католицький університет

МІЖНАРОДНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

За даними ООН 18% населення світу становить молодь. У кожній країні у молоді своє особливе становище і виклики перед молоддю можуть бути різні.

Та й молодь не є гомогенною групою – це люди з різним соціально-економічним, соціокультурним статусом. І все ж політики країн свідчать, що виклики щодо молоді є досить спільними і пов'язані з нерівністю, потребою залучення молоді та задоволення її потреб.

Саме тому Організація Об'єднаних Націй постійно привертає увагу держав щодо становище молоді. Передовсім звертаючи увагу на прийняття публічних політик щодо захисту дітей та молоді. Наявність публічних рішень та політик, які враховують позиції дітей та молоді, участь молоді та дітей у конференціях високого рівня, на думку експертів UNISEF, має такі наслідки:

- кращі та якісні рішення щодо результатів;
- є невід'ємною частиною будь-якого демократичного суспільства;
- посилює розуміння прав і демократії дітей і дітей;
- зміцнює діалог між поколіннями та взаєморозуміння;
- сприяє соціальній інтеграції та єдності в суспільстві;
- заохочує більше дітей та молодих людей брати участь наслідуючи цей приклад [3].

При цьому молодь може не лише представляти інтереси власної групи, а допомагати вирішувати проблеми країн, пов'язані з іншими напрямками, наприклад, з екологією та кліматичними змінами. Грета Тунберг – 14 річна дівчина зі Швеції, влаштувала акцію протесту, вимагаючи від влади Швеції відреагувати на зміни клімату. Також вона відвідала світовий саміт у польському Катовіце і швейцарському Давосі, де привернула увагу світових лідерів і бізнес-лідерів до проблеми глобального потепління. Дівчину підтримали школярі з інших країн. У Брюсселі дівчина стояла поруч із президентом Європейської комісії, коли той сказав, що ЄС почув вимоги молодих людей і зобов'язався виділити сотні мільярдів доларів упродовж наступних семи років, щоб пом'якшити наслідки глобального потепління на планеті. ЄС також має скоротити до 2030 року викиди парникових газів на 40% від рівня 1990 року. Втім, на думку Грети Тунберг, цього недостатньо: «До 2030 року потрібно мінімум 80% скорочення» [1]. Наслідуючи цей приклад діти та молодь у країнах Європи вийшли на акції по свій Європі.

Генеральна Асамблея ООН у 1995 році прийняла Всесвітню програму дій для молоді (WPAУ), у 2007 році вона була розширена. Програма має на меті забезпечити основу політики та практичні рекомендації для національних

заходів та міжнародної підтримки щодо покращення становища молоді за 15 пріоритетними сферами: освіта, зайнятість, голод та бідність, здоров'я, навколишнє середовище, зловживання наркотиками, ювенальна злочинність, дозвілля, дівчата і молоді жінки, участь, глобалізація, інформаційні та комунікаційні технології, ВІЛ / СНІД, молодь і конфлікт, міжпоколінні відносини. Для кожної пріоритетної сфери WPAУ окреслює проблеми, з якими стикаються молоді люди, і представляє пропозиції для дій і окреслює засоби реалізації. Усі пріоритетні сфери взаємопов'язані і перетинаються [2].

Однак, держави переважно приймають політики, аби забезпечити належний правовий та соціальний статус молоді, натомість питання включеності та залучення молодих людей до суспільно-політичного та культурного життя часто стає питання діяльності громадських організацій.

Проаналізувавши роботу молодіжних та інших громадських організацій, відзначимо, що значна частина їхньої діяльності спрямована на політичне лідерство та участь. Основними інструментами цієї діяльності є проведення спеціальних шкіл лідерства у різних країнах, тренінгів з політичної участі та залученості. Багато міжнародних програм, спрямованих на розвиток лідерських якостей молоді, мають на меті не лише дати певні навички поведінки, але й створити спільну ціннісну основу для молоді усього світу. З цією метою багато програм, які організуються на міжнародному рівні, передбачають обмін учасників, представництво різних країн, дискусії та обговорення як інструменти роботи. Також у цьому напрямку варто відзначити такі інструменти, як дебати, проведення моделювання засідання ООН та впровадження посад молодіжних радників і послів доброї волі. До слова, впровадження цих інструментів на міжнародному рівні призвело до їхнього поширення на рівні держав та органів місцевого самоврядування. Зокрема, в Україні прийнято Постанову Кабінету Міністрів щодо запровадження молодіжних рад як консультативних органів, у Львові діє молодіжний мер, проводиться моделювання засідання органів місцевого самоврядування.

Одним зі потужних напрямків у сфері міжнародної молодіжної політики є популяризація волонтерства. При цьому з'являються організації, які мають на меті популяризацію волонтерства, підготовку волонтерів для інших організацій, залучення молодих людей.

Також одним з головних напрямів роботи громадянського суспільства у сфері молодіжної політики є освіта. Передовсім це освіта у сфері фінансової грамотності, розвитку підприємництва тощо. Цей напрям політичного залучення також перетинається з напрямом інклюзії в останні роки. У цьому напрямку існують міжнародні програми, які реалізуються національними громадськими організаціями. Відзначимо, що для країн, які розвиваються, громадські організації не лише надають можливість здобувати освіту, а й покликані долати стереотипи щодо освіти, зокрема, що вчитися можуть всі, незалежно від їхнього статусу. Також багато заходів спрямовані на розвиток підприємницького духу, підтримку стартапів. Відзначимо, що у розвинутих країнах цю частину повноважень може брати на себе бізнес: асоціації підприємців, великі компанії самостійно засновують або ж підтримують освітні програми та стартапи.

Міжнародні організації звертають увагу на проведення освітніх програм для представників вразливих груп: національних меншин, молоді з інвалідністю тощо. Зокрема, діє Ромський освітній фонд, що спрямований на підтримку ромської молоді; Міжнародний фонд «Відродження» підтримує проведення Форуму ромської молоді; значну увагу привернено навчанню дівчат та жінок.

У діяльності на міжнародному рівні досить важливою є складова здоров'я та громадського здоров'я молоді. Є багато міжнародних організацій, що надають медичну допомогу молоді та дітям: це проведення медоглядів, швидкісні медичні тести, медичні мобільні консультації. У цьому напрямку особливу увагу звертається на репродуктивне здоров'я та сексуальну освіту. У сфері громадського здоров'я значну увагу громадські організації приділяють популяризації здорового способу життя, попередженню вживання наркотичних речовин.

Особливий напрям діяльності у молодіжній політиці – робота з урядами країн щодо впровадження молодіжних політик та дорадчих інструментів у цій сфері, формуванні молодіжних просторів для належного розвитку молоді.

Разом з тим, міжнародні організації виокремлюють ряд викликів:

- Нерівність. Діти та молодь часто сприймаються як такі, що мають нижчий соціальний статус, ніж дорослі, а дівчата – нижчий, ніж у хлопчиків. Інші фактори, такі як походження з бідної сім'ї, життя в ізольованій громаді

або наявність інвалідності, також можуть створювати нерівність. Зусилля щодо участі повинні бути спрямовані на подолання цих нерівностей.

- Відсутність взаємної поваги та довіри. Генеральні відмінності, негативні та упереджені ідеї, погана співпраця та розуміння можуть призвести до відсутності комунікації.

- Погана освіта та підготовка Діти та молодь часто не навчаються навичкам критичного мислення, вирішенню проблем шляхом участі в освітніх процесах. Особливості культурного виховання також можуть перешкоджати дітям співпрацювати з владою.

- Слабка інфраструктура. Відсутність доступу до інституційних систем і структур уряду, ЗМІ, громадськості, приватних і громадських організацій.

- Відсутність представництва. Забезпечення того, щоб діти, які найбільше постраждали від прийнятих рішень, були представленими та почутими, є складним, оскільки часто це найбільш маргіналізовані діти та молодь Надзвичайно важливо, щоб представництво дітей не було маркетинговим або щоб можливості надавалися тільки дітям сімей, які мають доступ до осіб, які приймають рішення.

- Витрати. Більш витратно, щоб діти брали участь, ніж це роблять дорослі, але загальні переваги переважають зусилля та витрати на сприяння участі. Існує також багато економічно ефективних методів залучення дітей.

- Відсутність кваліфікованих фасилітаторів. Сприяння участі дітей та молоді є специфічним навиком, який чітко відрізняється від «викладання» або «провідного», хоча це обидва аспекти полегшення. Час також необхідний для створення належних навичок та подальших дій [3].

Література

1. Школярка зі Швеції змусила ЄС виділити мільярди на боротьбу з кліматичними змінами. Доступно з: <https://responsiblefuture.com.ua/shkolyarka-zi-shvetsiyi-zmusila-yes-vidiliti-milyardi-na-borotbu-z-klimatichnimi-zminami>

2. Activities Kit. A guide to celebrating the International Year of Youth. Доступно з: https://social.un.org/youthyear/docs/activities_kit_final_nov8.pdf

3. Participation of children, youth and civil society. Доступно з: https://www.unicef.org/pacificislands/Element_2.pdf

Добош Христина
студентка гр. МВ-43
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник: к. політ. н., доц. Ільницька У.В.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ВІДМИВАННЯ КОШТІВ»

У науковій практиці існують різні точки зору щодо трактування визначення категорії “відмивання коштів”. Дискусійним є й час виникнення зазначеного терміну. Поняття “відмивання коштів” найчастіше розглядається як спроба легалізувати злочинний капітал, що супроводжується терористичними актами вбивства. “Відмивання коштів” пов’язане із функціонуванням організованих злочинних угруповань, поширенням наркотиків, торгівлею людьми і т.д.

Деякі науковці стверджують, що термін “відмивання коштів” з’явився в 20-х рр. ХХ ст. М.В. Корнієнко у своїй роботі “Протидія органів внутрішніх справ щодо легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом” зазначає, що термін “відмивання” грошей (moneylaundering) бере свій початок з практики Чикагських гангстерів 20-х рр. ХХ ст., узаконення прибутків від нелегального продажу горілки під час “сухого” закону та азартних ігор. Термін “відмивання” грошей означає процес перетворення нелегально отриманих грошей на легальні [3, с. 6].

Інші дослідники, зокрема Б. С. Болотський, наводять свої аргументи щодо виникнення терміну “відмивання коштів”. Науковці стверджують, що термін з’явився у 1973 р., це було під час “Уотергейтського” скандалу, коли до президента Р. Ніксона та його команди, стали потоками зливатися анонімні нелегальні пожертвування, які згодом через підставні фірми були перераховані в Комітет із переобрання президента, як офіційні платежі. [1, с. 57].

У науковій сфері поняття “відмивання коштів” актуалізувалося з 1980-х рр., коли зарубіжні ЗМІ гостро критикували незаконний обіг наркотиків та оприлюднювали великі суми коштів, отриманих від торгівлі наркотичними речовинами.

На думку Н. М. Мироненко, під “відмиванням коштів” слід розуміти інвестування або переказ коштів, зароблених злочинним шляхом, з метою приховування джерела їх надходження та легалізації” [5, с. 25].

А. Е. Жалінський вказує на те, що відмивання грошей – це завершальний етап перетворення злочинності у прибуткове та ефективне виробництво, під час якого відбувається протиправна та шкідлива для суспільства концентрація економічної, а відтак і політичної влади в руках неконтрольованої групи осіб [4, с. 8].

Бандурка О. М. трактує поняття “відмивання коштів” як приховування істинного характеру, джерела матеріальних цінностей, розміщення або володіння незаконними коштами, зокрема, легалізація таких доходів, перетворення незаконної готівки в іншу форму активу, приховування істинного джерела або власника незаконно набутих коштів, створення видимості законності джерела і власника [2, с. 35].

Віденська конвенція ООН “Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин” (від 20 грудня 1988 р.) закріпила поняття “легалізації коштів”, одержаних від незаконного обороту наркотиків на міжнародному рівні. Конвенція Ради Європи від 8 листопада 1990 р. про відмивання, виявлення, вилучення і конфіскацію доходів від злочинної діяльності визнала злочином дії, пов’язані з відмиванням доходів, одержаних не тільки від наркобізнесу, але і від інших видів злочинної діяльності.

Чимало країн у своїй практиці спираються на визначення терміну “відмивання коштів”, прийняте в Конвенціях ООН “Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин” (1988 року) та в “Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності” (2000 року). Згідно з визначенням, яке подано у вищезгаданих конвенціях, під поняттям “відмивання коштів” слід розуміти процес, при якому кошти, отримані нелегальним шляхом трансформуються в легальні доходи.

Попри значну різноманітність думок та поглядів щодо визначення та походження даного терміну, у науковій та міжнародній практиці, термін “відмивання коштів” означає процес трансформації коштів отриманих нелегальним способом, в законні прибутки та їх легалізацію.

Водночас А. М. Решелюк розглядає легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, в одній з чотирьох форм:

- 1) вчинення фінансових операцій з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів;
- 2) укладення угоди з такими коштами та майном;
- 3) вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження або переміщення;
- 4) набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних унаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів [6, с. 571].

Література

1. Болотский Б.С. Борьба с отмыванием доходов от индустрии наркобизнеса в странах содружества / Б.С. Болотский, А.Г. Волевод, Е.В. Воронова, Б.Ф. Калачев. – М.: ООО Издательство «Юрлитинформ», 2001 – 248 с.
2. Бандурка А. М. Украина против «грязных» денег / А. М. Бандурка, С. В. Симовьян. – Х. : ХНУВС, 2003. – 224 с.
3. Корнієнко М.В. Протидія органів внутрішніх справ легалізації коштів одержаних злочинним шляхом / М.В. Корнієнко. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002 – 228 с.
4. Кернер Х.-Х. Отмывание денег: Путеводитель по действующему законодательству и юридической практике / Х.-Х. Кернер, З. Дах; предисл. А. Э. Жалинского ; пер. с нем. Т. Родионовой, Дж. Войновой. – М. : Международные отношения, 1996. – 40 с.
5. Мироненко Н. М. Легалізація (відмивання) коштів – різні підходи до поняття: бюлетень з обміну досвідом роботи / Н. М. Мироненко. – К. : МВС України, 2001. – № 136. – С. 25–28.
6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 4-те вид., перероб. та доп. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2007. – 1184 с.

Захаревич Юлія

студентка гр. МВ-23

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н. Зазуляк З.М.

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНОЗЕМНОЇ ДОПОМОГИ

Іноземна допомога – це різні види допомоги (науково-технічної, фінансової, матеріальної та ін.), сприяння одних держав та недержавних організацій і осіб однієї країни іншій країні у здійсненні соціально-економічних перетворень та подоланні кризових ситуацій [2].

Іноземна допомога надходить до країн з усього світу і націлена на мир і безпеку, демократію і права людини, економічне зростання, покращення системи охорони здоров'я та освіти, гуманітарної допомоги після катастроф та захисту навколишнього середовища.

Але скільки відсотків бюджету витрачають, наприклад, США на міжнародну допомогу? Опитування, проведене Фондом Сім'ї Кейзера, показало, що середньостатистичний американець вважає, що ця цифра становить 26 %. Фактична сума становить менше ніж 1 %. Навіть найбільш щедра держава – Норвегія, витрачає менше 3% бюджету на рік. На питання скільки ж потрібно витратити на іноземну допомогу, більшість відповіла 10 %. За оцінками, у 2017 році видатки найбагатших країн на допомогу становили понад 146,6 мільярдів доларів [3]. Але чому країни витрачають стільки коштів на допомогу нерезидентам?

Іноземна допомога може виконувати одну або декілька функцій: вона може бути надана як сигнал дипломатичного схвалення, або з метою зміцнити військового союзника, нагородити уряд за певну поведінку, розширити культурний вплив донора, розвинути інфраструктуру, необхідну донору для видобування ресурсів з країни-реципієнта або для отримання інших видів комерційної вигоди. Також, країни можуть надавати допомогу для встановлення подальших дипломатичних відносин. Гуманітарні та альтруїстичні цілі, теж, часто стають причиною для надання іноземної допомоги.

Протягом багатьох років надання іноземної допомоги демонструвало свою ефективність. Прикладом цього може бути «План Маршала», завдяки

якому вдалося підвищити продуктивність, стимулювати економічне зростання і сприяти розвитку торгівлі в Європі. Завдяки іноземній допомозі було знижено рівень дитячої смертності в Кенії; розширене фінансування дозволило розгорнути великі кампанії з боротьби зі СНІДом в Африці; було досягнуто Цілей розвитку тисячоліття. Але чи завжди іноземна допомога є ефективною і чи завжди вдається досягнути бажаних результатів в найбільш бідних країнах, таких як Ангола, Руанда, Сьєра-Леоне, Сомалі, Косово, Афганістан, Ірак.

По-перше, міжнародна допомога не завжди надається найбільш бідним країнам або країнам, які борються з епідеміями. Деякі дослідження показали, що країни-донори частіше відправляють допомогу колишнім колоніям або стратегічним партнерам. Наприклад, США надають Ізраїлю сотні мільйонів доларів і більше мільярда доларів на рік Єгипту, в основному, спрямовані на досягнення миру і безпеки. Франція зосередила свою допомогу на своїх колишніх колоніях. Японія спрямовує допомогу країнам з подібними політичними інтересами. Країни-донори, також, надають великі позики країнам, які прямують до демократії. Країни-донори іноді використовують міжнародну допомогу для стимулювання торгівлі з країною-одержувачем. Часто США надають допомогу країнам, які використовують цю допомогу для покупки американського експорту. Чим більше країна-донор здійснює торгівлю з країною-одержувачем, тим більше допомоги отримує країна-одержувач.

За кожний долар, який багаті країни дають бідним країнам в кредит, вони отримують від семи до десяти доларів, внаслідок повернення боргу. Згідно з конференцією ООН з торгівлі і розвитку, чиста передача коштів становить 200 млрд. дол. за рік з бідних країн в багаті.

По-друге, великі пожертвування не гарантують результатів. Існує чимало прикладів помилкових програм іноземної допомоги. Часто через недалекоглядність і необдумане використання ресурсів, надання допомоги може призводити до непередбачуваних наслідків. Наприклад, на будівництво аеропорту на острові святої Єлени було витрачено близько 350 мільйонів доларів. Після будівництва виявилось, що цей аеропорт не є рентабельним, через кліматичні умови і характер місцевості.

По-третє, деякі економісти вважають, що іноземна допомога фактично стимулює корупцію, коли країною-одержувачем керують лідери, які не використовують допомогу для досягнення поставлених цілей. В цьому випадку

іноземна допомога буде неефективною через розкрадання і навряд чи дійде до місця призначення. За найгіршим сценарієм вона підтримуватиме ті режими, які самі є коренями проблем цих суспільств.

Однак усе це не означає, що надання іноземної допомоги, має припинитися. Припинення іноземної допомоги не відповідає потребам і може цілком призвести до подальших людських страждань. Часто невдачі виникають через неправильне розуміння причин бідності. Деякі країни, бідні через свої екстрактивні інститути, що зумовлюють брак прав власності, законності й порядку або функціональності законодавчої системи, а також через домінування національної, а частіше місцевої еліти в політичному й економічному житті. Одним із популярних останнім часом рішень, була програма Millenium Challenge Accounts, що зробила майбутнє надання фінансової допомоги залежним від кількісних покращень кількох показників економічного й політичного розвитку. Однак ефективність даної програми не завжди проявляється на практиці, тому що така допомога мало впливає на національні інститути. Урешті-решт дивно було б, якби хтось на зразок Сіаки Стівенса у Сьєрра-Леоне чи Мобуту в Конго раптом почав руйнувати свої екстрактивні інститути, лише заради трохи більшої іноземної допомоги [1].

Отже, іноземна допомога нині не є надто ефективним інструментом для подолання проблем. Іноземна допомога є однією з найпопулярніших політик, які рекомендують західні уряди та міжнародні організації як спосіб боротьби з бідністю по всьому світу. Щоб така допомога була ефективною, потрібно створювати інклюзивні економічні і політичні інститути, важливою умовою є наявність чіткої стратегії і консолідації з урядом країни-одержувача, а також надання більших можливостей впливу на владу широким сегментам суспільства.

Література

1. Аджемоглу Д. Чому нації занепадають / Д. Аджемоглу, Д. Робінсон / Пер. з англ. О. Дем'янчука. – Київ: Наш Формат, 2016. – 440 с. – (Іл).
2. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / С. В. Мочерний. – Київ: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
3. Development aid stable in 2017 with more sent to poorest countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/development/development-aid-stable-in-2017-with-more-sent-to-poorest-countries.htm>

Климчук Ірина

к. політ. н., асист. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ФЕМІНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Проблеми безпеки вивчаються представниками різних теоретичних напрямів і дисциплін, зокрема феміністами. Проаналізувавши маскуліну геополітичну інтерпретацію концепції національної безпеки, феміністичний теоретик Дж. Е. Тікнер сформулювала власну позицію щодо даної тематики. На її думку, світ, віддаляючись від системи сповненої політичними конфліктами між державами, рухається у напрямку до більш загрозливого внутрішнього та зовнішнього безладу. Попередні дефініції національної безпеки хоч і ставали більш вичерпними, проте були дисфункціональними, підвищуючи невпевненість індивідів у самих себе та у зовнішнє середовище. Натомість, Дж. Е. Тікнер наголошує на економічній справедливості та захисті екології, як на невід'ємних складових ідеї гендерної рівності. Вибудовуючи нову концепцію національної безпеки, Дж. Е. Тікнер висловила практичні пропозиції, пропагуючи зміни у ієрархії влади, де здійснюється політика [8, с. 613–627].

Також феміністична критика реалістського визначення понять *анархії* та *порядку* припускає, що внутрішня політика не впливає на державну поведінку на міжнародній арені. Водночас, стверджуючи, що мілітаризм, сексизм та расизм є між собою взаємопов'язані, більшість феміністів погоджується з тим, що поведінка індивіда та внутрішня політика держави не повинні відокремлюватися від державної поведінки на міжнародній арені [7]. Зокрема, феміністичні теоретики намагаються привернути увагу до проблем захищеності цивільних громадян, які дедалі частіше стають жертвами збройних конфліктів. Якщо, під час Першої світової війни цивільні становили 5% загиблих, то протягом Другої світової війни ця цифра зросла до 48%. За даними ООН станом на сьогодні 90% убитих у конфліктах складають цивільні, більшість з яких – це жінки, діти та літні особи [4]. Окрім убивства

жінки найчастіше потерпають від інших форм насильства, зокрема сексуального. Загальновідомо, що сексуальне насильство часто є «непомітною проблемою війни». Точного визначення цього терміну у міжнародно-правовій системі немає. На підставі ст. 7 Римського статуту міжнародного кримінального суду (17.07.1998 р.) можна зробити висновок, що сексуальне насильство – це зґвалтування, сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність, стерилізація або будь-які інші форми сексуального насильства відповідної тяжкості [6]. Загальновідомо, що практика сексуального насильства використовуються як засіб контролю над захопленими територіями, для залякування населення, з метою проведення «етнічної чистки», а також щоб знизити бойовий дух противника. Особливо жорстокістю відрізняються злочини, здійснені на ґрунті релігійних або ідеологічних розбіжностей (це мало місце, зокрема, на Балканах в Хорватії, Косово, Боснії, а також у африканських конфліктах – в Руанді та у інших конфліктах). За оцінками українського правозахисника та президента Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна» К. Левченко з 1990 по 2010 роки на міжнародному рівні було укладено майже 600 різноманітних мирних договорів і лише у близько 100 із них були згадані жінки, як потерпілі від конфлікту чи ті, хто на собі відчув наслідки цього конфлікту. Тобто увагу на цю проблему звертає лише близько 15% відповідних документів. Ще менше з них зважило на питання насильства щодо жінок, в тому числі сексуального в умовах військового конфлікту [2]. Ці події спонукали світове співтовариство в особі Ради Безпеки ООН до ухвалення 31 жовтня 2000 року Резолюції 1325 щодо жінок, миру і безпеки. У ній міститься заклик до держав та міжнародних організацій активно захищати жінок і дітей від насильства під час збройних конфліктів, переслідувати у судовому порядку скоєння воєнних злочинів сексуального характеру, ставити гендерний аспект у центр уваги під час проведення миротворчих операцій, поліпшувати спеціалізоване навчання та підтримувати мирні ініціативи жінок на місцевому рівні [1]. Також з ініціативи ООН створено Офіс спеціального представника Генерального секретаря з питань запобігання сексуальному насильству в умовах конфлікту для проведення моніторингу, збору та аналізу даних про випадки сексуального насильства; розробки політики щодо запобігання та протидії сексуальному насильству в зоні конфлікту та надання допомоги

жертвам. У даній резолюції Рада підкреслила важливість рівноправної й різносторонньої участі жінок у всіх видах підтримання та сприяння зміцненню миру й безпеки, а також необхідність підвищення ролі жінок у миротворчих місіях ООН як військовослужбовців, поліцейських і цивільних співробітників, а також на керівних посадах. Ця резолюція переносить питання, що стосуються жінок і збройних конфліктів, безпосередньо в політичний порядок денний Ради Безпеки, яка несе основну відповідальність за збереження міжнародного миру і безпеки. Вона була доповнена іншими резолюціями: 1820 (2008 рік), 1888 і 1889 (2009 рік), 1960 (2010 рік), 2106 і 2122 (2013 рік) і 2242 (2015 рік). Зокрема, у Резолюції 1820 (2008 р.) йдеться про необхідність превенції насильства, яке ґрунтується на гендерній ознаці. В тому числі, запобігати випадкам насильства там, де працюють місії з підтримки порядку та надання звітної інформації для представлення щорічної доповіді про імплементацію Резолюції 1325 Генеральним секретарем ООН.

Одним із шляхів вирішення проблеми сексуального насильства під час збройних конфліктів є проведення роз'яснювальної роботи з боку держав, неурядових організацій, волонтерів з учасниками збройного конфлікту щодо норм міжнародного гуманітарного права, де потрібно згадувати, що частина подібних злочинів призводить до зниження довіри місцевого населення, а також підриває репутацію держави на міжнародній арені. На думку Д. Туркманович важливо починати з просвітницької діяльності, поширюючи відповідні інформаційні листівки, висвітлюючи дану проблематику у мас-медійному просторі. Зокрема, в угодах про припинення вогню обов'язково має бути передбачений пункт про заборону сексуального насильства, що має трактуватися як окремий військовий злочин [3].

На черговому Самміті з оборони під егідою ООН (8 вересня 2016 р.), де взяли участь майже 70 країн обговорювалися питання щодо підвищення ефективності миротворчих операцій ООН. Головним меседжем даного заходу було залучення якомога більшого числа жінок до миротворчих місій ООН, щоб допомогти відновити довіру до військ, репутація яких заплямована звинуваченнями у сексуальному насильстві, а також захистити жінок під час конфлікту. Зокрема, Міністр оборони Великобританії М. Феллон та інші спікери закликали членів ООН збільшити до 2020 року удвічі кількість жінок-миротворців після того, як дані програми «ООН

Жінки» підтвердили, що у складі 16 місій по всьому світу жінки становлять лише 4% миротворців [5].

Література

1. Бабст С. Жінки в НАТО [Електронний ресурс] / С. Бабст // «І». - №60, 2010. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n60texts/bubst.htm>
2. Доброта В. Як захистити права жінок під час збройних конфліктів [Електронний ресурс] / В. Доброта // Національний прес-клуб «Українська перспектива». – Режим доступу: <http://www.tusovka.kr.ua/news/2015/10/30/-jak-zahistiti-prava-zhinok-pid-chas-zbrojnih-konfliktiv>
3. Туркманович Д. Сексуальне насильство під час збройних конфліктів [Електронний ресурс] / Д. Туркманович // Молодіжний інформаційно-аналітичний інтернет-журнал. – Режим доступу: <http://www.mskod/seksualne-nasilstvo-pid-chas-zbrojnih-konfliktiv>
4. Інші жертви війни [Електронний ресурс] / ОНЛАЙН-БІБЛІОТЕКА Товариства «Вартова Вежа». – Режим доступу: <http://www.wol.jw.org/uk/ol/d/r15/lp-k/102000051>
5. ООН потребує більше жінок-миротворців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.50vidsotkiv.org.ua/oon-potrebuye-bilshe-zhinok-mirotvortsiv>. – Заголовок з екрану.
6. Римський статут міжнародного кримінального суду, Міжнародні суди, ООН; Статут, Міжнародний документ від 17.07.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_588
7. Reardon B. Sexism and the War System / B. Reardon. – Syracuse University Press, 1996.
8. Tickner J. A. You Just Don't Understand: Troubled Engagements Between Feminists and IR Theorists / J. A. Tickner // International Studies Quarterly, 1997. – № 41. – pp. 611–633.

Ковальчук Анастасія

студентка гр. МВ-11

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: Хар О.Ю.

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ІМУНІТЕТ: НЕОБХІДНИЙ ЗАХИСТ ЧИ ПРИХОВАНІ ЗЛОВЖИВАННЯ

Дипломатія як діяльність, що сприяла налагоджуванню зв'язків між жителями різних територій, з'явилась ще в часи прадавніх племен. Разом з її розвитком в суспільстві формувалися ідеї необхідності розширення прав і свобод так званих «посланників». На початкових етапах еволюції міжнародних відносин, коли дипломатичні привілеї стосувалися головним чином особистої недоторканності посла, так званий «дипломатичний імунітет» обґрунтовувався релігійними уявленнями про святість послів, яким відводилося чільне місце поряд з державницьким підходом до цього питання [6, с. 21].

Разом з ускладненням міждержавної взаємодії і перетворенням тимчасових посольств на постійно діючі представництва з'явилась необхідність розширення спектру привілеїв, що, окрім особистої недоторканності, могли б забезпечувати протекцію приміщень, засобів пересування, пошти, а також необхідність юридичного закріплення даного «імунітету».

З прийняттям Віденської конвенції про дипломатичні відносини у 1961 році, держави угодили зобов'язання дотримуватись ряду заходів щодо сприяння ефективного виконання дипломатичними представництвами та іноземними дипломатами повноважень, покладених на них акредитуючою стороною. Зокрема забезпечувати захист приміщень, їх територій, засобів пересування, що мають імунітет від обшуку, реквізиції, арешту, виконавчих дій, підтримувати недоторканність пошти тощо [1]. Однак, найширше коло протекції мають власне представники дипломатичного персоналу.

Дипломатичний імунітет полягає в звільненні від адміністративної, кримінальної, цивільної юрисдикції країни перебування, влада якої, звільняючи дипломата від своєї юрисдикції, має вживати всіх необхідних заходів для запобігання зазіхання на його особисту свободу і гідність. Окрім того, представник держави забезпечується пільгами і перевагами, що не надаються

звичайним громадянам, наприклад звільнення від податків, митних зборів тощо [2, с. 87–88].

Сформовані поколіннями погляди у суспільстві створили упередження, що представляють дипломата як ідеальний образ зразкової, відданої своїй країні людини з високими моральними принципами. Проте це не завжди так. Тож час від часу ми стикаємось з гучними злочинами, що були скоєні слугами свого народу. Наведу кілька прикладів.

Івонна Флетчер працювала охоронцем посольства Лівії. Вона знаходилась біля приміщення посольства під час мітингу, що проходив там 17 квітня 1984 року. Жінка була вбита вистрілом у спину. Експерти дійшли до висновку, що стріляючий знаходився на території посольства. Після цього Великобританія розірвала дипломатичні відносини з Лівією. Однак, Лівійський лідер виступив з публічним вибаченням лише восени 2009 року [3].

Саудівський бізнесмен Валід Джуффалі, що був призначений карибською острівною державою Сент-Люсія на посаду постійного представника в Міжнародній морській організації, посилався на дипломатичний імунітет, намагаючись оскаржити претензії своєї колишньої дружини – Крістіни Естради, котра претендувала на частину його чотиримільярдних статків. Проте у лютому Верховний суд ухвалив, що в цьому випадку дипломатичний статус являє собою «абсолютно штучну конструкцію», оскільки В.Джуффалі ніколи не був пов'язаний ні з островом Сент-Люсія, ні з мореплаванням [4].

У 2010 році суд постановив, що завдяки своєму дипломатичному статусу шейх Хамад бін Джасім бін Джабер Аль-Тані – один із найбагатших людей світу та колишній прем'єр Катару – не підлягає судовому переслідуванню у Британії через звинувачення у несправедливому ув'язненні чоловіка із подвійним британсько-катарським громадянством. Шейх Хамад та уряд Катару заперечили будь-які правопорушення; юристи мільярдера заявили, що з чоловіком, про якого йдеться, обійшлися «згідно з катарським та міжнародним законодавством» [4].

Окрім того багато розголосу отримала інформація про надання неправдивої інформації для отримання візи заступницею генерального консула Індії, спринтерські перегони у Беверлі-Гіллз на чолі з катарським шейхом Халідом Хамад Аль-Тані, а також повідомлення про затримання російського дипломата Дмитра Бородіна в Нідерландах за звинуваченням у

жорстокому поводженні з дітьми. Відомо також про ряд злочинів, серед яких сексуальний напад, торгівля людьми, погроза про вбивство та керування автомобілем у нетверезому стані, контрабанда [4].

На превеликий жаль, Україна теж може «похизуватись» подібними інцидентами. В 2011 році начальник відділу міжнародних договорів Володимир Коновалов вдарив стюардесу російської авіакомпанії через невдоволення рівнем обслуговування. Справу на українського дипломата, звісно, завести не змогли [5].

Усі ці, начебто поодинокі, події поступово переростають у тенденцію, ставлячи під загрозу не лише авторитет міжнародного представництва, а й загалом продовження практики дипломатичного імунітету. І хоча в теорії протекція дипломатів у заплутаному світлі міжнародних відносин має велике значення і обумовлюється крайньою необхідністю, але на практиці в сучасному світі постає питання необхідності захисту самих міжнародних відносин від, власне, дипломатів.

Отже, можна зробити висновки про те, що система світового представництва, як і Віденська конвенція, все ще потребують значного доопрацювання. Можливо, обширі привілеї й імунітети під час нестабільної розстановки сил на міжнародній арені не викликають жодних сумнівів у їх необхідності, однак, у сучасному світі створюють підстави для численних маніпуляцій і зловживань.

Таким чином світ має розуміти важливість дотримання моральних ідей і всіляко підкріплювати їх практично для того, аби бути впевненими не лише у справедливості й надійності нашої влади, а й у своїй власній.

Література

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048

2. Закон України «Про дипломатичні ранги України» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>

3. Келлі Дж. Чи не пора скасувати дипломатичний імунітет [Електронний ресурс] / Дж. Келлі // Закон і бізнес. – 2011. – №16. – Режим доступу: https://zib.com/ua/ua/123112_chi_ne_pora_skasuvati_diplomatichniy_imunitet.html

4. Келлі Дж. Чи повинні дипломати мати недоторканність [Електронний ресурс] / Дж. Келлі // BBC News Magazine. – 2016. – №14. – Режим доступу: https://www.bbc.com/Ukrainian/politics/2016/04/160401_diplomatic_immunity_or
5. Притула О. Український дипломат ударив стюардесу [Електронний ресурс] / О. Притула // Українська правда. – 2011. – Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/news/date_05042011
6. Репецький В.М. Дипломатичне і консульське право / В. М. Репецький; 2-ге вид. – Київ: Знання, 2006. – 271 с.

Кукарцев Олег

к. політ. н., доц. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

НЕОГРАМШІАНСЬКЕ РОЗУМІННЯ СВІТОВОЇ ГЕГЕМОНІЇ

Ідея гегемонії посідає важливе місце у теорії міжнародних відносин. Для традиційних дослідницьких підходів, гегемонія залишається ключовим поняттям в розумінні того, як домінуючі держави формували та контролюють конкретну історичну систему міжнародних відносин. Тому не слід недооцінювати рух – або те, що часто називають «критичним» або «грамшіванським поворотом» – у теорії міжнародних відносин, спрямований на розширення розуміння гегемонії у світовій політиці. Справді, починаючи від праць Роберта Кокса, Стівена Гілла, Кіса ван дер Пійла, Крейга Мьорфі та інших дослідників, які перемістили ідеї А. Грамші до сфери досліджень міжнародних відносин, ціле покоління нових вчених пішло їхніми слідами. Як результат, вони реконцептуалізували поняття влади та значно вийшли за межі державо-центризму традиційної теорії міжнародних відносин.

На відміну від реалізму, у якому гегемонія розглядається як домінування одного актора над іншими в контексті примусової влади, грамшіванська гегемонія є скоріше комбінацією примусу та згоди, яку здійснює панівний клас. Згідно А. Грамші, соціальний клас може стати гегемоністським не через примус, а шляхом встановлення згоди серед підлеглих класів. Гегемонія, як стверджує грамшіванство, є стратегічною метою, за допомогою якої

створюються міжкласові союзи, і єдиний політичний блок може бути побудований під політичним та ідеологічним керівництвом соціального класу.

У традиційному (реалістському та ліберальному) розумінні поняття гегемонія застосовується для опису воєнних та економічних можливостей держави. З точки зору неограмштанства, гегемонія – це, насамперед, прийняття населенням ідей, які поширюються провідним класом. Матеріальні можливості та інститути також важливі, але саме ідеї гарантують гегемонії її консенсуальну природу. Соціальні сили встановлюють гегемонію у національному масштабі через формування «історичного блоку», тобто союзу соціальних сил, інтереси яких частково збігаються та які об'єднані боротьбою з супротивними їм силами. Виходячи на міжнародну арену, історичний блок отримує можливість встановити «світову гегемонію».

Неограмштанство представляє гегемонію як спосіб реалізації ідей, які з часом стають «здоровим глуздом» через переконання. Наприклад, неоліберальні ідеї, які поширюються США або гегемонією Заходу, багатьма сьогодні розглядаються як здоровий глузд, особливо в економіці, де інтеграція та співпраця є необхідними засобами економічного розвитку. Р. Кокс, вважає, що гегемонія глобального масштабу починається з національної гегемонії, встановленої соціальним класом, і яка далі розширюється назовні у міжнародному масштабі. Як ілюстрація, перевага США на світовій арені розглядається як зовнішня експансія американського історичного блоку та ідеології неолібералізму, яка його легітимізує. У цьому сенсі гегемонія - це не просто новий встановлений світовий порядок, а той, в якому домінуючі спосіб виробництва, культура та інститути поширюються на всі країни.

Неограмштанці вважають, що культурне лідерство так само важливе, як економічне або воєнне. Вони стверджують, що у теперішній час використання сили без виправдання та підтримки з боку інших міжнародних акторів не призведе до появи гегемонії, а навпаки матиме зворотній ефект. Проте наявна в акторів економічна міць набуває дедалі більшого значення внаслідок взаємозалежності на світовій арені. Тоді як воєнна сила дійсно є дуже важливим аспектом гегемонії, грамштанські теоретики стверджують, що було б помилкою зосередитись тільки на ній. Конвенціональна гегемонія повинна включати економічний та політичний примус, але з утвердженою згодою всередині суспільства.

Неограмшіанство стверджує, що лише тоді, коли досягається консенсус та задоволені матеріальні або економічні умови, актор може стати гегемоном, репрезентуючи себе як вихователя, який поширює свій інтелект, мораль та цінності. Вважається, що гегемонія актора з сильною культурою та ідеологією здатна тривати набагато триваліший час. Неограмшіанська школа дотримується думки, що гегемонія – це скоріше відносини, засновані на згоді, яка виростає з політичного та ідеологічного лідерства, а не з панування, заснованого на силі.

Як стверджує Р. Кокс, появу гегемона можна розпізнати лише тоді, коли всі три рівні структури співіснують, а новий *історичний блок* будується через провідні гегемоністські ідеї соціальних класів, об'єднаних у союз. Таким чином, для виникнення гегемона, ідеологія та цінності панівного класу повинні бути прийняті підлеглими класами і, таким чином, стати універсальними.

Інша важлива частина неограмшіанської концепції гегемонії – роль інститутів. Міжнародні інститути розглядаються як своєрідні «страховики», які будуть підтримувати гегемонію актора. Стверджується, що гегемони створюють інститути для створення легітимності своєї влади в очах інших акторів на світовій арені. Крім того, у разі необхідності інститути також можуть бути використані як примусові інструменти.

Таким чином, неограмшіанська школа вважає, що гегемонія – це переважно відносини, побудовані на згоді, заснованої на політичному та ідеологічному лідерстві, а не на пануванні, побудованому на силі, як прийнято вважати у реалізмі.

Гегемонія у реалістській традиції обмежується одним виміром домінування, яке ґрунтується на економічних та воєнних можливостях актора та досягається через них. Політичні та культурні аспекти держави здебільшого розглядаються у реалізмі як другорядні чинники – увага головним чином зосереджена на економічній та воєнній силі – тобто на жорсткій силі. Це обумовлено анархічною структурою міжнародних відносин та мотивом виживання, як кінцевою метою держав. Щоб вижити, треба бути впевненим, що держава зможе захистити себе від зовнішніх загроз та агресивного суперництва. Єдиний спосіб гарантувати виживання – це військова міць. Крім того, усвідомлення системи самопомоги породжує страх та недовіру щодо спонукань інших акторів. У теорії політичного реалізму сама людська природа та породжена нею анархія у міжнародних відносинах спонукає акторів до

прагнення влади, яка забезпечує виживання. Грамшійанські ідеї, навпаки, відкидають жорстку силу як єдиний спосіб досягнення панування та лідерства. Для неограмшійанства, культурне лідерство підкреслюється як умова посилення влади та впливу акторів. Привабливі культура, ідеологія, цінності та інститути є цінними рисами, які можуть змусити інших акторів слідувати, захоплюватися лідером та бачити у ньому приклад. І це згодом ще збільшує його владу та вплив. Таке культурне лідерство можна розглядати як синонім м'якої сили. Для неограмшійанства лідерство засновується на обох підставах: силі та згоді – тобто поєднанні м'якої та жорсткої сили, якою наділені актори, з пріоритетом м'якої сили над примусом.

Хоча обидві теоретичні напрями визнають важливість примусової сили та воєнних можливостей актора, значення, яке їм надається, різне. У реалізмі сила примусу головна. Мета акторів – збільшувати свою силу, враховуючи збільшення цим своїх шансів на виживання. Неограмшійанство, однак, відводить першість згоді, підкреслюючи значення примусу як інструмента збереження своєї гегемонії.

Лівіцька Марина

студентка гр. МВ-41

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., доц. Івасечко О.Я.

МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ БАКТЕРІОЛОГІЧНОЇ ЗБРОЇ

На сьогоднішній день розроблення та застосування бактеріологічної зброї є однією з актуальних міжнародних проблем. Завдяки ініціативі провідних держав було утворено систему запобігання небезпечної зброї, яка покращила не тільки безпеку держав, а й значно зменшила прояви біотероризму. Проте, окрім країн, свій внесок зробили також міжнародні урядові та неурядові організації, запровадивши безліч заходів у боротьбі із загрозою біологічної зброї.

Оскільки відомим є те, що поширення небезпечних захворювань не мають певних кордонів, необхідно було розробити та впровадити саме на міжнародному рівні заходи для запобігання того, що шкідливі мікроорганізми

та інші небезпечні речовини не завдають ніякої шкоди, навмисно чи випадково. Тому Радою Безпеки ООН було прийнято Резолюцію 1540, яка доповнювала вимоги та заборони, що були запроваджені в Конвенції про заборону біологічної та токсичної зброї [1, С.71].

В Резолюції наголошується про те, що вона вимагає від держав, незалежно чи є вони учасниками міжнародних конференцій або багатосторонніх переговорів, вживати потрібних заходів для нерозповсюдження біологічної зброї. До того ж, було утворено Комітет, що звітував Раді Безпеки про дотримання цієї Резолюції. Державам необхідно щорічно розробляти стислий опис актуальних подій, вказуючи свої пріоритети та плани щодо реалізації положень Резолюції, представивши його Комітету.

Не менш важливим кроком щодо системи стримування бактеріологічної зброї та запобігання розвитку небезпечних хвороб була спільна робота таких міжнародних співтовариств, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародне епізоотичне бюро (МЕБ) та Продовольча та сільськогосподарська організація (FAO). Згодом ними було опубліковано ноту, в якій йшлося про те, що поява нових захворювань, зміни навколишнього середовища та розвиток біотероризму, вимагає подальшої співпраці між цими організаціями [2]. Таким чином, кожна з вищезгаданих організацій розробила детальний план дій, який би міг сприяти усуненню наслідків застосування небезпечної зброї. Окрім того, вони наголошували, що необхідно залучити якнайбільш держав для утворення міжнародної солідарності, аби позбутися хвороб, що загрожують життю людей.

FAO, була першою міжнародною організацією, яка розробила Інструментарій з біозахисту у 2007 році. План заходів розроблений в якості стратегічного та комплексного підходу, охоплює політику та нормативно-правові аспекти для управління ризиками, що загрожують людству та навколишньому середовищу. В Інструментарію передбачено систему заходів щодо безпеки харчових продуктів, інтродукцію хвороб, розповсюдженню живих модифікованих організмів та контроль за чужорідними видами мікроорганізмів. У цілому, Документ містить в собі аспекти розвитку сільського господарства, охорони здоров'я та захисту навколишнього середовища, зокрема біологічного різноманіття, тим самим створюючи цілісну концепцію біозахисту [3, С. 109].

У 2012 році ВООЗ розробила Стратегічні рамки дій 2012-2016 разом з Управлінням лабораторними біоризиками, спрямовані на розвиток національних, регіональних та глобальних планів щодо управління лабораторними біоризиками. У Документі було зазначено, що відповідно до санітарно-медичних норм, усі держави-учасниці зобов'язані оцінювати та розвивати свої основні можливості для спостереження та реагування на загрози. Також сказано, що незважаючи на значні внески для утворення біозахисту, багато країн досі не мають ефективних механізмів, які б сприяли регулюванню та нагляду в управлінні з біоризиками. До того ж, як показують статистичні дані, рівень обізнаності працівників органів, що займаються біологічними дослідженнями та персоналу лабораторій є нижчим від середнього [3, С.111].

Того ж року, свою Стратегію опублікувало МЕБ, яка передусім була пов'язана зі зниження біологічної загрози. Загалом, йшлося про те, що найбільш ефективним способом захисту від загроз стосовно розповсюдженню небезпечних збудників є вдосконалення чинних систем реагування та завчасного виявлення небезпеки, а також створення ефективного гарантування біозахисту, завдяки розширенню національних наукових мереж. Такий спосіб, на їхню думку, надає чимало переваг для покращення рівню здоров'я населення, сільського господарства, поліпшення добробуту та стабілізації економіки [2].

Вагомий внесок щодо підтримки режиму нерозповсюдження бактеріологічної зброї зробив і Європейський Союз. За ініціативою ЄС було розроблено План дій для підвищення готовності до хімічних, біологічних та ядерних подій. Згідно з яким, ЄС зобов'язувався надавати технічну та фінансову допомогу для зниження ризиків випадкового або умисного походження, пов'язаних з хімічними, біологічними та ядерними матеріалами і повної готовності до таких ризиків. Така допомога включає в себе: покращення заходів безпеки, де зберігаються біологічні матеріали та створення нормативно-правової бази для забезпечення ефективного контролю за експортом товарів подвійного використання, особливо шляхом регіонального співробітництва.

Окрім вищевказаних ініціатив, були запроваджені інші міжнародні заходи, які передбачали поширення біозахисту та уникненню ризиків, прийняті на глобальному чи регіональному рівні, а саме:

- 1) Ініціатива захисту глобального здоров'я (2001);
- 2) Програма захисту глобального здоров'я, розроблена 2004 року;

3) Цілі сталого розвитку ООН, затвердженні у 2015 року та інші [2].

Отже, заохочення міжнародних акторів та організацій щодо нерозповсюдження та запобігання біологічної зброї, на сьогоднішній день є досить помітним. Розробка конвенцій, затвердження резолюції, прийняття стратегічних планів – це все створює певну систему для вироблення ефективної протидії у боротьбі зі зброєю та тероризмом. Незважаючи на деяку недосконалість режиму стримування, міжнародні суб'єкти продовжують всіляко розвивати та покращувати її становище, затверджуючи нові угоди та розвиваючи галузь медико-біологічних наук.

Література

1. Андрейчин М. Біотероризм. Медична протидія / М. Андрейчин, В. Копча. – Тернопіль, 2005. – 300 с.
2. Стегній Б. Т. Біобезпека та біозахист: світовий досвід, проблеми в Україні та шляхи їх вирішення / Б. Т. Стегній, О. Т. Куцан, А. П. Герілович // Ветеринарна медицина. – 2010. – Вип. 94. – С. 5–12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vetmed_2010_94_3
3. Уїтсбі С. Запобігання біологічним загрозам: що Ви можете зробити / С. Уїтсбі. – Бредфорд: Бредфордський центр досліджень проблем роззброєння, 2015 – 328 с.

Маруняк Роксолана

студентка гр. МВ-42

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. філос. н., доц. Волинець О.О.

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

Кожна держава в процесі свого розвитку визначає власні пріоритети, галузі, які наповнюватимуть казну держави, формує власний імідж за результатами своєї господарської діяльності. Оскільки держава є тим утворенням, яке покликане задовольняти потреби соціально неоднорідного суспільства та налагодження зв'язків з міжнародними суспільними групами,

то іміджева політика держави повинна відображати ступінь ефективності задоволення потреб даних груп, а також можливість імплементації міжнародного досвіду для покращення іміджевої динаміки на міжнародній арені.

На всіх етапах розвитку кожна держава зацікавлена у формуванні позитивного іміджу, адже це сприяє захисту як національних інтересів так і досягненню зовнішньополітичних цілей і створенню умов для підтримки держави на міжнародній арені.

Інформаційний простір будь-якої держави – важливий атрибут її повноцінного існування. Останнім часом роль інформації у функціонуванні держав суттєво змінилася, набула особливого значення. На сьогодні, інформація формує громадську думку, політичний простір, як в позитивному так і негативному сенсі. Технічні засоби зробили можливим доступ до світових інформаційних баз, активну участь будь-якого громадянина у формуванні світової суспільної думки.

Засоби масової інформації як вид комунікації несе на собі значну відповідальність за формування як внутрішнього так і зовнішнього іміджу країни, підтримання його на належному рівні [1].

Хоча медіа створюються не задля ідеалізації стану речей в країні, все ж з їх допомогою, використовуючи медіаінструментарій, можна покращувати імідж країни на міжнародній арені.

Для цього необхідно дотриматися певних принципів:

1. правдивість;
2. створення проектів для міжнародної підтримки держави в світі;
3. висвітлення окремих подій, не узагальнюючи інформувати про кожне досягнення держави;

Необхідно чітко відрізнити об'єктивний розвиток (прогрес) чи спад у певній галузі, наприклад, інноваційна діяльність, й тим, як це сприймається зовнішнім світом і громадянами. Важливим фактором є висвітлення певних подій в медійному просторі, надаючи позитивного забарвлення реальним досягненням і в той же час не розповсюдження інсайдерської інформації про наявність тих чи інших проблем. Проте, бурхливий розвиток сучасних засобів комунікації, практично унеможливорює приховування імпліцитних проблем, які є у суспільстві.

Формування іміджу України є постійним процесом, що потребує активної участі влади, суспільства. Одним з потужних медіаінструментів для покращення іміджу України в світі є залучення закордонних журналістів для висвітлення подій в Україні, презентація України світові, що значно змогло б зміцнити іміджеву позицію в Україні, сприяти її позитивній динаміці.

Згідно статистичних даних серед 400 тисяч статей про Україну на більш ніж 10 мовах лідерами є Ukraine Today, New York Times та Russia Today за кількістю поширень та переглядів. Далі у рейтингу йдуть BBC, Daily Mail та Sputnik news. Результати моніторингу свідчать про те, що саме теми культури та спорту дають найбільший резонанс, саме теми культури мали попит з точки зору емоційної зацікавленості [4].

Необхідними є медіапроекти для поширення правдивої актуальної інформації про Україну в світі. Варто зазначити, що не йде мова про штучне створення позитивного іміджу, а насамперед висвітлення сильних сторін країни. Адже формування іміджу країни це не створення якогось «ідеалістичного» світу на певному континенті, а демонстрування світові здатності протистояти негативним чинникам, економічним, політичним, військовій агресії, використання своїх сильних сторін для формування стійкого суспільного розвитку, пропагування національних цінностей на основі захисту та забезпечення прав власних громадян.

Стратегічним пріоритетом України нині має стати розробка ефективної іміджевої стратегії. Імідж України повинен не тільки бути орієнтиром для майбутнього розвитку, а й презентувати Україну в міжнародному інформаційному просторі. Держава зацікавлена у створенні позитивного іміджу з кількох причин [1]:

по-перше, створити про себе сприятливе враження в очах власного населення і навколишнього світу;

по-друге, імідж сприяє зміцненню позицій держави на міжнародній арені, обстоюванню національних інтересів.

Як слушно з цього приводу зазначає Л. Губерський, — заходи, спрямовані на формування позитивного іміджу, повинні охоплювати [2, С. 25]:

- розповсюдження статистичної та довідкової інформації про Україну;
- встановлення постійних контактів із впливовими політиками, політологами, представниками ЗМІ в країнах світу.

Україна, як і більшість країн, потребує підсилення позитивного політичного іміджу, котрий сприятиме її соціально-економічному, науковому та політичному розвитку й розширенню зв'язків із зовнішнім світом [3].

Важливим елементом у інтенсифікації позитивного іміджу є також використання персоніфікованого іміджу, а саме іміджу окремих політиків, діячів культури тощо, які в кінцевому результаті творять імідж держави за посередництвом своєї діяльності.

Формування іміджевої стратегії необхідно розпочати з оцінки своїх сильних та слабких сторін (рис. 1.).

Рисунок 1. SWOT-аналіз як основа використання медіаінструментів для покращення іміджу України

Використовуючи дані аналізу, можна сконцентруватися на сильних сторонах в той же час, коли працювати над усуненням слабких. Для прикладу, негативним для іміджу буде інформація про те, що кількість мігрантів з України перетнула позначку 6 мільйонів, що найбільшу кількість мігрантів становлять студенти, тобто Україну залишає молодь у віці до 35 років [4]. Проте, одним з стабільно високих показників, які демонструє наша країна є показник охоплення населення освітою, якість викладання природничих та математичних наук, рівень розвитку залізниці та обсяг ринку.

Оскільки країна – це перш за все громадяни, які формують колорит держави, її економічний, соціальний розвиток, то іміджева політика повинна ґрунтуватися на засадах активного суспільства.

Сучасною проблемою впливу мас-медіа на формування іміджу країни є заангажованість і залежність медіа, хоча варто відзначити, що це явище набуло не лише національного характеру, але й міжнародної практики. Приватні власники продовжують домінувати на медіа-ринку України, і якщо говорити про власників національних аудіовізуальних ЗМІ, то майже всі вони займають місце серед найбагатших людей у цій країні. Не дивлячись на те, що імена медіа-власників відомі в більшості випадків, самі корпоративні структури часто залишаються прихованими через офшорні холдинги та різні схеми.

У щорічній оцінці стану свободи слова і свободи ЗМІ в різних країнах світу міжнародна організація «Репортери без кордонів» звертає увагу на ворожнечу щодо журналістів, яка зростає в різних регіонах, включаючи Європу [1]. Ворожнеча до ЗМІ з боку політичних лідерів вже не обмежується кордонами авторитарних країн, зазначають експерти. Явище, яке вони називають «медіа-фобією», також присутнє і в демократичних країнах.

Отже, імідж країни не є константою, а є динамічною характеристикою розвитку держави. Стабільно високі рейтинги за окремими показниками певних держав це перманентна цілеспрямована діяльність на зростання добробуту країни, захисту інтересів населення, захисту ресурсного потенціалу країни.

З кожним роком інтерес до нашої країни зростає, Україна повсякчас перебуває під пильним наглядом світових медіа. На зміну тривалому ігноруванню українського фактора західними ЗМІ прийшло зосереджене спостереження за країною. У матеріалах про Україну постійно присутній конфлікт між офіційною і неофіційною версіями української дійсності.

На нашу думку, не варто переоцінювати роль медіа у формуванні іміджу країни, адже реальні поступальні зміни, економічний розвиток, розвиток демократії, культури, різних галузей в природній спосіб зміцнюють позицію країни в світі, підвищують її рейтинги, а також сприяють позитивному сприйнятті держави, асоціюючи останню з стабільністю, захищеністю, розвитком, миром та іншими позитивними критеріями за якими можна оцінювати державу.

Адже «поганий імідж» лежить в підвалинах інертного суспільства, яке не акумулює зусилля для формування кращого іміджу країни, яке не стимулює владу дбати про суспільні та національні інтереси. Населення, яке не прагне підвищувати свій професійний, освітній рівень, розширювати свій кругозір, приречене ставати ареною для розподілу між іншими державами, територією для сировинного використання, а сировиною можуть виступати як природні ресурси так і трудовий потенціал країни.

Можна стверджувати, що зростання міжнародного авторитету України залежить від того, наскільки вдасться створити позитивний імідж держави, що ґрунтується на реальних успіхах в основних сферах господарювання, від збереження культурної та історичної спадщини нації, розвитку наукового, економічного, ресурсного потенціалу.

Література

1. Імідж країни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.academia.edu/18218990/%D0%86%D0%BC%D1%96%D0%B4%D0%B6_%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8
2. Інформаційна політика України: європейський контекст : монографія / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко та ін. – К. : Либідь, 2007. – 360 с.
3. Інформаційно-комунікаційні механізми іміджевої презентації політичної модернізації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/politologiya/1473452005>
4. Хто формує імідж України в світі? – дослідження іноземних ЗМІ. [Електронний ресурс] / Український кризовий медіа-центр.– Режим доступу: <http://uacrisis.org/ua/53254-doslidzhennya-inozemnih-zmi>
5. Чекалюк В. В. Медіамеханізми формування позитивного іміджу України у світі / В.В. Чекалюк // Інформаційне суспільство. – 2015. – Вип. 21. – С. 44–49.

Милимук Любов

студентка гр. МВ-42

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., доц. Івасечко О. Я.

КОНСПИРОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ

Проблема існування страху перед «прихованим» ворогом, який руйнує суспільне благополуччя задля досягнення власних цілей, дедалі частіше фігурує в політичному дискурсі. Образ антагоніста є ключовим елементом конспірологічних концепцій, чий деструктивний вплив на громадську свідомість часто недооцінюється. Теорії змови – це не просто продукт спотвореного сприйняття реальності: в руках зацікавлених акторів вони можуть перетворитися на потужний інструмент інформаційної пропаганди та маніпулювання.

Під «таємною змовою» розуміють секретну домовленість групи авторитетних людей про узурпацію політичної та економічної влади, порушення встановлених правил, акумулювання життєво важливих таємниць або незаконне внесення змін у державні установи [5].

На думку Зоніса та Джозефа, конспірологічні теорії – це пояснювальні переконання, суть яких полягає у тому, що певна кількість впливових гравців уклали таємну угоду для досягнення прихованої мети, яка вважається незаконною та неблагонадійною для тих, хто не є її учасником. Ключовим у цьому визначенні є група, або коаліція могутніх акторів, які керуються власними інтересами та відрізняють теорії змови від інших видів переконань (наприклад, релігії, віри у паранормальне та забобони) [7].

Джозеф Усцінські під конспірологічними теоріями розуміє пояснення історичних, поточних або майбутніх подій, у яких роль основного причинного фактору відіграє група впливових осіб, змовників, чия таємна діяльність спрямована на досягнення власної вигоди та проти загального блага [5].

Теорії змови не є новим явищем, продуктом цифрової ери, який зародився та стрімко поширився просторами Інтернету. Сьогодні людство стикнулося з видозміненими конспірологічними переконаннями, які виникли задовго до появи новітніх технологій і сучасних способів розповсюдження інформації.

Одним із важливих аспектів теорії змови, якому зазвичай приділяють недостатньо уваги, є те, що конспірологічні ідеї є поняттями про владу. Винуватцями тієї чи іншої ситуації в них виступають авторитетні групи, які в змозі змінювати хід подій на свою користь. У той час, як сама змова відноситься до реальної фактичної події, теорія змови посиляється на спотворене сприйняття реальності, яке базується на безпідставному звинуваченні та може бути або не бути правдою [5].

Конспіративні гравці – впливові лідери-фанатики, «темні сили» міжнародної арени, здатні інфікувати суспільну свідомість і маніпулювати нею з метою задоволення власних латентних інтересів. Теоретики змови є торговцями ідей, які, на жаль, і зараз знаходять своїх покупців. Незважаючи на те, що більшість людей ставляться до конспірологічних теорій із явним скептицизмом або прямою насмішкою, вони досі зберігають популярність і продовжують вносити деструктивні зміни в суспільство.

Часто продуцентами конспірологічних теорій є самі представники влади. Ідеї про таємну змову використовуються акторами як «зброя», за допомогою якої можна підірвати легітимність опонента у політичних, міжетнічних і міжрелігійних конфліктах. Неможливо недооцінювати деструктивний вплив конспірологічних ідей на громадську свідомість, згадуючи наслідки тих, які прямо чи опосередковано лунали з уст світових лідерів. Теорії антисемітського характеру, висловлені у промовах Йосифа Сталіна і Адольфа Гітлера, які відкрито звинувачували євреїв у таємній змові про досягнення світового домінування, призвели до масового винищення цілої нації [3]. Серед відомих теоретиків змови також можна назвати Усаму бен Ладена, Тімоті Маквея, Андерса Берінга Брейвіка та інших [6].

Конспірологічні теорії запроваджують політичну мову, що заперечує можливість обговорення на основі фактичного обміну. При використанні політичною елітою теорія змови не тільки створює альтернативну реальність, а й також припускає, що справжня істина, яка лежить в основі певного питання, є просто сукупністю фальсифікацій [2]. З точки зору того, що вчені називають «рамковою стратегією», можна говорити про «структуру змови», яка має три стадії:

1. Теорія змови стає руйнівною формою протистояння, перетворюючись із плоду уяви параноїдальних політиків у справжню

політичну стратегію, спрямовану на дисгармонізацію дискурсу та зниження довіри до громадянського суспільства, політичних інститутів і верховенства права [2].

2. Конспірологічна ідея відходить від стереотипного уявлення про теорію змови лише як про вираження протесту меншістю та набуває характеру тактики, яку політична еліта застосовує задля власної вигоди [2].

3. Теорія змови спочатку фокусується на зовнішніх ворогах, а пізніше переходить до пошуку доказів проти внутрішніх антагоністів (судової системи, правоохоронних органів, конгресу тощо). Будь-який опір, що виникає внаслідок цього, потім трактується як факт справжньої змови проти держави [2].

Результатом цих трьох кроків є поступова ерозія довіри до демократичних інститутів та процес популістського авторитаризму [2].

На думку дослідників, причини зародження теорій змови слід розглядати в історичній ретроспективі. Вчені вважають, що найбільш сприятливим періодом для створення та популяризації конспірологічних теорій є кризові ситуації в суспільстві, під час яких люди стають особливо вразливими до будь-яких змін і прагнуть негайно знайти пояснення тому, що відбувається, відтак їх свідомістю легко маніпулювати. Ідеї, які активно лобіюються теоретиками змови за таких умов можуть закласти основу того, як спільнота згодом запам'ятає і сформує уявлення про певну історичну подію. Із психологічної точки зору людям не властиво сприймати світ як хаотичне сплетіння випадковостей; відсутність контролю над тим, що відбувається навколо продукує відчуття тривожності та паніки, саме тому в такі моменти раціональне мислення відходить на другий план. У цьому випадку небезпека теорій змови полягає у спотворенні уявлень про історичну дійсність, які передаються із покоління в покоління. До кризових ситуацій, наслідки яких слугують каталізатором пропаганди конспірологічних теорій, можна віднести економічні колапси, збройні повстання, війни, терористичні атаки, авіакатастрофи, стихійні лиха тощо [6].

Так, за результатами досліджень, проведених у США в період з 1890 по 2010 роки, було зафіксовано два часові проміжки, які характеризувалися інтенсифікацією продукування та поширення інформації конспірологічного змісту. Перший стрибок відбувся незадовго до 1900 року, у розпал другої промислової революції – періоду, для якого були притаманними зростання

великих компаній, швидкий технологічний прогрес і трансформації в структурах влади. Такі значні зміни в суспільстві є джерелом зародження невпевненості серед громадян, особливо тих, хто відчуває себе безправним або безсилим. Другий стрибок стався наприкінці 1940-х і на початку 1950-х років – періоду, який ознаменував початок холодної війни [1]. Більше того, усім відомі події, такі як вбивство Кеннеді, війни в Іраку та Афганістані, глобальна фінансова криза 2008 року, терористичні акти 9/11, свого часу були епіцентром, навколо якого оберталися найрізноманітніші чутки конспіративного характеру. Частина з них пізніше переросла у справжні теорії, що досі знаходять своїх прихильників. Прикладом сучасного питання, яке породжує нові теорії змови є ніщо інше, як проблема глобального потепління. Деякі міжнародні актори відкрито заявляють, що загроза зміни клімату – це таємний план зацікавлених осіб чи груп індивідів, які мають на меті спричинити крах національних економік окремих держав.

Таким чином, епідемія конспіративного мислення вражає дедалі більше людей і стає основою їх світогляду, вселяючи віру в те, що значна кількість подій і обставин є в тій чи іншій мірі продуктом змови. Конспірологічні теорії з точки зору епістемології є унікальними, так як їх неможливо сфальсифікувати: надати об'єктивні аргументи на користь того, що насправді ніякої таємної домовленості не існує, дуже важко. Однак, це не означає, що кожную теорію змови потрібно вважати правдивою лише через неможливість її спростувати, навпаки, це ще раз доводить необхідність їх дослідження та відокремлення достовірних фактів від псевдодоказів, розроблених теоретиками змови на підтримку своїх теорій [4].

Конспірологічні теорії – це не просто «побічний ефект» соціальної мобільності, це ідеї, які зароджуються в суспільному просторі та потребують ретельного вивчення й аналізу їх витоків, причин появи та каталізаторів поширення з метою запобігання їх трансформації у потужну «зброю масового ураження» людської свідомості. Вони є важливим дискурсом, через призму якого можна побачити та зрозуміти суть проблем того чи іншого суспільства.

Література

1. Hofstadter R. The paranoid style in American politics / R. Hofstadter (ed.) // The Paranoid Style in American Politics and Other Essays. – New York: Knopf, 1996. – P. 3–40.

2. OpenDemocracy. Like Erdogan, Trump is using conspiracy theory to sabotage democracy: here's what we learn from the Turkish experience [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.opendemocracy.net/en/like-erdogan-trump-is-using-conspiracy-theory-to-sabotage-democracy-here-s-what-w/>.
3. Snyder T. Black Earth: The Holocaust as History and Warning / T.Snyder. – London: Bodley Head, 2015.
4. Uscinski J.E. American Conspiracy Theories / J.E. Uscinski, J.M. Parent. – New York: Oxford University Press, 2014.
5. Uscinski J. The Study of Conspiracy Theories / J.Uscinski. – Sassari: University of Sassari, 2019.
6. Van Prooijen J.-W. Conspiracy theories as part of history: The role of societal crisis situations / J.-W. Van Prooijen, K.M. Douglas // Memory Studies. – 2017. – №10(3). – P. 323–333.
7. Zonis M. Conspiracy thinking in the Middle East / M. Zonis, C.M. Joseph // Political Psychology. – 1994. – №15. – P. 443–459.

Новоскольцева Людмила

*к. політ. н., доцент кафедри політології та правознавства
Луганський національний університет ім. Т. Шевченка*

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Аналіз тенденцій розвитку світу на сучасному історичному етапі дозволяє зробити висновок про змінюваність характеру викликів і загроз, з якими сьогодні стикається людство, про зміну самої сутності безпеки в постбіполярну епоху, переоцінці її чинників. Збільшується роль проблем безпеки, пов'язаних з економікою, фінансами, проблемами бідності, екології, міжцивілізаційними і етноконфесійними протиріччями. Питання «жорсткої», військової безпеки, зберігаючи свою значимість, проте, все більше переміщуються для передових держав з площини військового протистояння в сферу змагання в галузі високих технологій і завоювання інформаційного простору.

Зовнішня політика – діяльність держави на міжнародній арені, що регулює відносини з іншими суб'єктами зовнішньополітичної діяльності: державами, зарубіжними партіями та іншими громадськими організаціями, всесвітніми і регіональними міжнародними організаціями. Зовнішня політика спирається на економічний, демографічний, військовий, науково-технічний і культурний потенціали держави; поєднання останніх визначає можливості зовнішньої політики діяльності держави на тих чи інших напрямках, ієрархію пріоритетів у постановці і реалізації зовнішньополітичних цілей. У цих умовах зовнішня політика держави, що розуміється як політика, яка регулює взаємовідносини між державами і народами на міжнародній арені, в сучасних умовах також зазнає змін, і трактується дослідниками більш розширено як принципи, напрямки і форми діяльності держави та інших суб'єктів міжнародного права на світовій арені, регулюють їх відносини між собою, а також з всесвітніми і регіональними міжнародними органами і організаціями [1]. Таким чином, при дослідженні зовнішньої політики сучасної держави необхідно враховувати не тільки вплив глобалізаційних процесів на поведінку держав один з одним, але і їх взаємодію з недержавними акторами міжнародних відносин.

Світ з епохи конкуренції щодо рівноправних атомізованих виробників, об'єднаних в національні держави, переходить в новий стан, обумовлений сукупністю інтернаціональних технологічних, економічних, геополітичних, інформаційних мереж, які обплутали світ багатошаровою павутиною, формуючи глобальну економіку, глобальну політику, глобальну культуру, глобальну науку, глобальний спосіб життя, глобальну комунікацію.

В епоху глобалізації комунікаційні системи зазнають серйозних змін. У реалізації зовнішньої політики держав виникають нові способи і засоби комунікації, які дозволяють підтримувати постійні контакти між індивідами і організаціями на великих відстанях, дозволяють миттєво інформувати великі групи населення про події, що сталися за тисячі кілометрів від них. Глобалізація не тільки відтворює нові комунікаційні можливості, а й сама здійснюється завдяки їм. Сам процес глобалізації характеризується тим, що глобальні мережі зв'язку розширюються і ущільнюються, збільшуючи транснаціональні масмедіальні потоки. На думку директора Французького інституту міжнародних відносин Тьєррі де Монбріаля революція в інформаційних технологіях змінює вигляд сучасного світу, змінює світову

економіку, політичну систему окремих держав і світу в цілому. Сам характер сучасної держави і природа міждержавних відносин піддаються внаслідок цього істотним змінам [2].

Нові комунікаційні технології створюють передумови для нових форм бізнесу і виробництва, але й породжують нові форми ризиків. Глобалізація інформаційних процесів, що супроводжує світову економічну і соціальну інтеграцію, не тільки відкрила нові можливості для прогресивного розвитку людства, а й викликала ряд нових глобальних загроз, в тому числі вразливість перед зазіханнями на національно-державний суверенітет, а в умовах його «розмивання» під натиском глобалізації – небезпека екстериторіалізації джерел прийняття рішень. При цьому стрімко зростає роль медіа-ресурсу у зовнішній політиці, який, будучи одним з політикоформуючих чинників міжнародної діяльності держави, дозволяє маніпулювати міжнародною політикою, роблячи істотний вплив на зовнішньополітичну стратегію держав-конкурентів.

У сучасних умовах поняття інформаційної безпеки, її місця і ролі в реалізації зовнішньої політики держав значно трансформується і представляється сьогодні більш широким і багатогранним, ніж ще півтора десятиліття тому. Інформація та комунікації завжди відігравали важливу роль в здійсненні зовнішньополітичного курсу, яка з плином часу неухильно змінювалася від допоміжної до першочергової. Сьогодні поняття «інформація» і «міць», перш за все, в розумінні здатності ефективно впливати на політичні процеси, все тісніше переплітаються і стають нерозривно пов'язаними між собою. У всіх сферах: політичній, економічній і військовій, інформаційна складова «м'якої сили» (soft power), завойовує пріоритет перед традиційною, матеріальною «жорсткою силою» (hard power), все більше стає дієвим інструментом як формування іміджу держави, так і посилення його впливу у зовнішньополітичній сфері. У зв'язку з цим багато дослідників єдині в думці щодо можливості взаємодії в глобальній інформаційній мережі віртуальних акторів, а поряд з традиційними видами впливу, в тому числі силовими, все ширше розкриваються можливості віртуального впливу на свідомість і, в кінцевому рахунку, на поведінку людей. Оскільки в новій системі комунікацій повідомлення виступає як засіб, а основними засобами учасників міжнародних відносин є переконання, обмін і сила, то сама інформація про можливість застосування таких засобів, здатна впливати на громадську думку.

Інформація та обмін інформацією супроводжували розвиток цивілізації протягом всієї історії людства і мали особливе значення у всіх суспільствах. Разом з тим, зароджується нове суспільство і будується таким чином, що збір, аналіз і передача необхідної інформації, як справедливо вказує М. Кастелс, стали фундаментальними джерелами продуктивності і власті [3]. На нашу думку, це обумовлено декількома причинами, найважливіша з яких – стрімке зростання нової інформаційної інфраструктури. У свою чергу ускладнення інформаційних систем обумовлює виникнення нових загроз інформаційній безпеці. Труднощі прийняття конкретних заходів, які б знижували виникаючі ризики, пов'язані з невичерпним арсеналом засобів і методів ворожого впливу як на технічну, так і на інформаційну складову. Як ми вважаємо, в даний час сформувалися дві основні позиції у визначенні загроз інформаційній безпеці. Перша з них – технологічна – фокусується на інформаційних технологіях, впровадженні в повсякденне життя інформаційних пристроїв, захист інформації в комп'ютерах і комп'ютерних мережах, а також на погрози їх працездатності. Друга – ідеологічна – робить акцент на інформаційній дії на людину: пропаганді, впливі за допомогою СМК(Системи Маркетингових Комунікацій), зміні сприйняття тих чи інших подій і навіть традиційного менталітету реципієнта. При цьому ідеї все частіше і активніше акумулюються і оформляються у вигляді інформаційної стратегії. На наш погляд, обидва аспекти – як технологічний, так і ідеологічний – дуже важливі і повинні бути тісно пов'язані один з одним стратегічним аналізом, який дозволив би скоротити і усунути прогалину між ними.

Як ми вважаємо, завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і процесів глобалізації, в міжнародних відносинах істотно зростають масштаб і ефективність застосування механізмів інформаційного впливу, з'являється новий тип протиборства – інформаційна війна як «основний засіб сучасної світової політики, домінуючий спосіб досягнення політичної та економічної влади», дозволяючи розглядати цей феномен як особливої форми міждержавних відносин [4].

Сучасні розробки в галузі інформаційних операцій спираються на таку об'єктивну властивість глобального інформаційного простору, як інформаційна асиметрія, тобто, на нерівність національних інформаційних потенціалів. Це означає, що одна зі сторін, що беруть участь в інформаційній взаємодії, володіє

не просто великими можливостями, ніж інші, але домінує в глобальному інформаційному просторі.

Таким чином, динаміка розвитку інформаційно-комунікаційних мереж, що диктується глобалізаційними процесами безперешкодність транскордонного перетоку інформації, спрямованого на зміну громадської свідомості, дискредитацію цінностей і політичної системи противника за допомогою інформаційних ресурсів і використовуваного як потужний засіб детермінації соціальних і політичних змін, робить істотний вплив на міжнародну політику, формуючи в глобальному суспільстві нові загрози національно-державної безпеки, стаючи чинником як політичного тиску, так і військового стримування, не менш ефективним інструментом зовнішньої експансії, ніж звичайні озброєння. Крім того розробка та розширення арсеналу інформаційно-технологічної та інформаційно-психологічної зброї обумовлює зміни регіонального та глобального балансу сил, стан перманентного протистояння держав-антагоністів, формуючи загрози як національній, так і глобальній безпеці, перешкоджаючи реалізації зовнішньополітичних інтересів членів міжнародного співтовариства, його сталого розвитку.

Література

1. Грін О. Словник міжнародно-правових термінів / О.О.Грін. – Ужгород : ПП Данило С.І., 2010. – 503 с.

2. Де Монбриаль Тьери. Мир стал многополярным, разнородным и глобальным [Електронний ресурс] / Де Монбриаль Тьери // Международные процессы. – Сентябрь–декабрь 2009. – Том 7, № 3 (21). – Режим доступу: <http://www.intertrends.ru/twenty-first/006.htm>

3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс / Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2009. – 608 с.

4. Панарин И.Н. Механизм внешнеполитической пропаганды требует восстановления [Електронний ресурс] / И.Н. Панарин. – Режим доступу: <http://viperson.ru/wind.php?ID=607230&soch=1>

Поліщук Валентина

студентка гр. МВ-42

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: д. політ. н., проф. Луцишин Г.І.

ПОЛІТИЧНИЙ АКТИВІЗМ ЛГБТ-СПІЛЬНОТИ

З кожним роком ЛГБТ-спільноти активізують свою діяльність на національному та міжнародному рівні, що пов'язано із процесами глобалізації, захистом прав людини, розвитком демократії. У 2008 р. Генеральна Асамблея ООН було прийняла Декларацію про сексуальну орієнтацію і гендерну приналежність, яку ініціювали Франція та Нідерланди. На міжнародному рівні активними є ряд міжнародних організацій та фондів, які підтримують ЛГБТ-спільноти. Зокрема, активну діяльність здійснює Міжнародний фонд з питань прав людини, сексуальної орієнтації та гендерної приналежності, який було створено у 2009 році Францією, Нідерландами та Норвегією. Фонд скеровує свою діяльність на документування порушень прав людини, скоєних проти представників ЛГБТ-спільноти; покращення ситуації щодо захисту прав представників ЛГБТ-спільноти; розвиток організацій, які захищають права представників ЛГБТ-спільноти. Серед міжнародних організацій, які досліджують ситуацію із ЛГБТ-спільнотами є «Amnesty International», яка здійснює постійний моніторинг ситуації.

Цікавим є і те, що для посилення захисту представників ЛГБТ-спільноти від дискримінації у 2016 р. ООН призначила уповноваженого з прав гомосексуалів, бісексуалів і трансгендерів. Для Ради ООН з прав людини та Генасамблеї ООН він щорічно готує доповідь про те, як у країнах-членах організації виконуються міжнародні зобов'язання щодо захисту ЛГБТ. Крім того, значна увага приділяється проблемі дискримінації та насильству щодо представників цієї групи.

Також вже традиційними є проведення Міжнародних форумів ЛГБТ-спільноти, конференцій.

Варто згадати з чого розпочався політичний активізм ЛГБТ-спільноти. Піонером в цій сфері прийнято вважати Карла Генріха Ульріхса, німця за національністю, який був громадським діячем, юристом, письменником

і журналістом. В добірці книг «Дослідження загадки любові між чоловіками» написаних ще в 1864-1865 роках він перший розповідає і систематизує поняття гендерної та сексуальної розбіжності. Влітку 1867 року в місті Мюнхен на Конгресі німецьких юристів Карл Ульріхс проголосив, що закони, які порушують права гомосексуальних людей, мають бути скасовані, але його ініціатива не була підтримана. Згодом його було ув'язнено на два роки за організацію «Союзу ураністів». Також цікавим фактом є те, що він, чи не єдиний в той час, стверджував, що гомосексуалізм – це «вроджений стан», а не хвороба [1].

Вже за півстоліття в Чикаго була офіційно задокументована перша організація, що захищала права ЛГБТ-людей – «Товариство за права людей», засновником якої став Генрі Гербер [4].

Одним із найважливіших етапів в історії активізму ЛГБТ-спільноти була сексуальна революція в 1960–1970 роках. Завдяки їй гомосексуальність забрали з переліку психіатричних розладів, зросла кількість толерантних людей, члени ЛГБТ-спільноти почали відкрито боротись за свої права, а саме, вони вимагають однакових можливостей з гетеросексуальними людьми у сферах працевлаштування, шлюбу, всиновлення, кредитування, житла, медичної допомоги тощо, і серед їхніх досягнень в минулому столітті є скасування кримінального покарання за приналежність до спільноти, хоча в 10 країнах світу навіть сьогодні, в ХХІ столітті, існує смертна кара за це. Великим кроком стала легалізація одностатевих шлюбів в Нідерландах в 2000 році, згодом до таких країн приєднались Бельгія, Канада, Іспанія та Південна Африка. Сьогодні налічується 28 держав світу, в яких можна зареєструвати шлюб незалежно від статі партнерів [5].

Проте ставлення до ЛГБТ-спільноти в країнах Африки та Азії не є таким толерантним, як у більшості держав Західної Європи чи Північної Америки. Люди постійно потерпають від жорстокого ставлення, насилля, приниження гідності, перебувають у страху бути викраденими чи закатованими, вони позбавлені права на справедливий суд, трансгендерні особи не можуть отримати відповідних документів, що засвідчували б їхній статус та багато іншого. Це все причини того, чому по всьому світу проводяться прайди. Їхньою метою є зміна політики не тільки в тій країні, де вони відбуваються, а й привернення уваги в інших, де це зробити неможливо [2].

Отже, головною ідеєю політики ЛГБТ-спільноти є створення умов для соціальної рівності та дотримання прав людини. Вони виступають за повне прийняття ЛГБТ-людей у сучасному світі.

Література

1. Arnold N. 7 people who changed LGBT history [Електронний ресурс] / N. Arnold. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/bbcthree/article/1f4c71a6-1359-4241-9f91-7b0a1b5ac9a0>
2. Human Rights Violations Of Lesbian, Gay, Bisexual, And Transgender (LGBT) People In Guatemala: A Shadow Report Facts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.outrightinternational.org/content/human-rights-violations-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-lgbt-people-guatemala-shadow>
3. Levy M. Gay rights movement [Електронний ресурс] / M. Levy. – Режим доступу: <https://www.britannica.com/topic/gay-rights-movement>
4. LGBT Rights Milestones Fast Facts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2015/06/19/us/lgbt-rights-milestones-fast-facts/index.html>
5. Noble B. First 5 Countries That Legalized Same-Sex Marriage [Електронний ресурс] / B. Noble. – Режим доступу: <https://www.newsmax.com/fastfeatures/same-sex-marriage-legalized-countries/2015/06/15/id/650672/>

Рослонь Домініка

к. політ. н., асист. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

Гушинець Станіслав

студент гр. МВ-43

Національний університет «Львівська політехніка»

ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР СХІДНОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ У ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ТА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Європейський Союз, як один із ключових політичних та економічних акторів у сучасній системі міжнародних відносин, стикається з новітніми викликами, які впливають на особливості формування його політики у

різних сферах. Європейська інтеграція охоплює два базові вектори: «поглиблення» та «розширення», які передбачають формування диференційованого підходу, в рамках якого можна гармонійно поєднувати динаміку політичних реформ, спрямованих на поглиблення інтеграції в межах ЄС, з приєднанням до нього нових держав [2, с. 139]. Упродовж 1990-х рр. сформувалися три національні школи досліджень співвідношення «поглиблення» та «розширення» ЄС. Якщо представники британської школи дотримувалися ідей щодо подальшого розширення ЄС за рахунок країн ЦСЄ, то представники французької школи, натомість, наполягали на подальшому поглибленні інтеграції ЄС без його розширення. Спроби об'єднати проблеми розширення та поглиблення інтеграції зробили представники німецької школи.

Згідно з диференційованим підходом до інтеграції, а також відповідно до теоретико-методологічних напрацювань трьох вказаних шкіл (британської, французької та німецької) була розроблена низка концептуальних теоретико-методологічних узагальнень, які стали основою п'яти моделей євроінтеграції – «одночасного розвитку кількох організацій», «часткового членства», «гнучкої Європи», «Європи концентричних кіл», «Європи ядра» [1, с. 167–168].

Оскільки будь-яка модель інтеграції обмежує суверенітет, якого кожна держава прагне мати якомога більше, вирішенню дилеми «суверенітет-міжнародна інтеграція» на користь останньої сприяє низка її позитивних ефектів, серед яких: «ефект взаємодоповнення», «ефект зрощування», «демонстраційний ефект», «ефект доміно», «ефект кластерів», «ефект масштабу» та інші. Окрім цього, при вивченні геополітичних та гео економічних вимірів сучасної інтеграції виокремлюють так званий синдром «чорних дір» який пояснює діалектику інтеграції-дезінтеграції. [1, с. 167–168].

Напрямок розвитку інтеграції, її якість, проявом якої є рівень життя населення в конкретних країнах, визначає природу інтеграційних об'єднань, і, відповідно, посилює зазначені ефекти. Отож, теоретико-методологічне дослідження вивчення впливу ЄС на треті держави, репрезентує доробки в трьох моделях європеїзації – «зовнішніх стимулів», «соціального навчання», «винесення уроків».

Якщо регіональна інтеграція суттєво залежала від впливу ідей федералізму, адже початковий варіант Маастрихтської угоди 1992 р. проголошуючи заснування Європейського Союзу передбачав створення «федеративної Європи», то сучасною концепцією європейської інтеграції визначають інституціоналізм, згідно з яким успішна інтеграція держав визначається рівнем ефективності роботи наднаціональних інституцій. У рамках інституціонального підходу щодо європейської інтеграції виокремлюють: історичний інституціоналізм, соціологічний інституціоналізм, інституціоналізм раціонального вибору.

Сьогодні простір Східної Європи є, водночас, східним прикордонням Польщі, Північноатлантичного альянсу і Європейського Союзу, що слугує інституційною основою для виникнення нових політичних поділів у Європі. Значення Сходу Європи підкреслює той факт, що вона – єдиний фрагмент європейського континенту, на якому можливі великі зміни, здатні трансформувати уклад сил в Європі, і, частково – вплинути на ситуацію у всьому світі.

Самі ж держави Східної Європи відзначаються інституційною та економічною слабкістю або через авторитаризм (Білорусь, Азербайджан), або через неконсолідовану демократію (Україна, Грузія), або ж, – нестабільністю та непередбачуваністю функціонування суспільних, зокрема політичних та військових структур (Молдова). Як білоруське, так і українське та молдавське суспільства, вибір яких може вирішити долю регіону, зокрема Польщі, внутрішньо поділені на прихильників векторів – прозахідного та східного (проросійського). Всі ці суспільства знаходяться під постійним тиском з боку РФ. Зважаючи на сказане вище, східний напрям реалізації польського курсу зовнішньої політики визнаємо найважливішим. В інтересах Польщі – обмежити російське домінування та зміцнити свої східні кордони через підтримку держав «Східного партнерства», демократизацію і європеїзацію їхніх правових, суспільних та економічних сфер. [3, с. 56; 4, с. 69].

Інструментами реалізації цієї далекосяжної цілі польської зовнішньої політики є співпраця із зацікавленими народами; скерування фінансових ресурсів та політичного потенціалу ЄС на його східний кордон; тісна співпраця із членами ЄС та НАТО, що підтримують польську точку зору щодо РФ і колишнього СРСР; зовнішня підтримка, особливо США, держав Балтії і

Скандинавії; нейтралізація дій проросійських учасників ЄС та НАТО, що мають протилежне бачення політичної архітектури ЦСЄ.

Головним зовнішнім джерелом сили, потенціал якого Польща залучає до реалізації своєї програми «східної політики» (і вирішення багатьох інших ключових проблем) Варшави є фундаментальна підтримка Вашингтона. Серед європейських союзників Польщі – держави Скандинавії і Балтії. Підтвердженням цього є зацікавлення Данії державами Балтії, шведсько-фінська ініціатива щодо «північного виміру» ЄС, а також польсько-шведська співпраця з просування «Східного партнерства».

Сучасну картину польської «східної політики», формують еволюція ситуації в Україні, Білорусі та РФ, два потужні зовнішні чинники – США та ФРН, стан їхніх стосунків з Росією та між собою. Контекст польського підходу до проблеми сусідства творять три елементи: членство Польщі в ЄС, неоімперські тенденції в Росії, устремління й орієнтації зовнішніх політик партнерів Євросоюзу на сході. Однак саме проблему імперського комплексу поляків, зокрема загрозу відродження імперіалізму «ендеків» серед впливових в сучасній Польщі «кресов'ян», і лише в другу чергу – зовнішньополітичний контекст (вихід сил США з регіону ЦСЄ) визначаємо як такі, що можуть призвести до краху польського курсу «східної політики» щодо України як ключового суспільства Східної Європи.

Література

1. Горюнова Є. О. Євроінтеграція: навч. посіб. / Є. О. Горюнова. – К.: Академвидав, 2013. – 289 с.
2. Мільчарек Д. Європейський Союз та його місце в сучасному світі / Д. Мільчарек. – Львів: Інформація. Поступ. Перспективи, 2008. – 172 с.
3. Bieleń S. Stosunki Unia Europejska-Rosja / S. Bieleń // Dyplomacja czy siłą? Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych / red. S. Parzymies. – Warszawa, 2009. – S. 54–57.
4. Żurawski P. Partnerstwo Wschodnie Unii Europejskiej – główne czy pomocnicze narzędzie polskiej polityki wschodniej? / P. Żurawski vel Grajewski // Partnerstwo Wschodnie w kontekście Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i agendy Grupy Wyszehradzkiej. – Kraków, 2010. – S. 65–72.

Стародуб Тарас
аспірант кафедри ПМВ
Національний університет «Львівська політехніка»

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ У ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВІЗІЯХ ДМИТРА МИРОНА

У період національно-визвольної боротьби українського народу 1920–1930-их років українські геополітики-націоналісти розробили досить цікаві та актуальні для сьогодення зовнішньополітичні доктрини та геополітичні концепції.

Метою даної роботи виступає дослідження визначених Дмитром Мироном зовнішньополітичних орієнтирів національно-визвольного руху українців у боротьбі за незалежність та геополітичне становлення Української держави, передусім у контексті змагань за лідерство у Балто-Чорноморському регіоні.

Дмитро Мирон у своїй праці «Ідея і чин України» відводить Україні роль великодержави та головного актора на геополітичному просторі над Балтикою, Каспієм та Чорним морем, а також захисника і гаранта незалежності держав у Центральній-Східній Європі від московської збройної та світоглядної агресії.

Він зазначив, що саме національно-визвольна боротьба української нації є епохальним явищем не лише для самої України, але вона також надасть усім поневоленим Москвою народам національно-політичне, соціальне та економічне визволення, та створить новий суспільно-політичний лад і принесе нові культурно-цивілізаційні цінності. Тому, боротьба за визволення України є одночасно і боротьбою за визволення всіх інших поневолених Москвою народів заради здійснення справедливої перебудови Східної Європи «на національному принципі, самостійності та взаємопомочі вільних держав між Балтикою, Чорним морем та Каспієм» [1, с. 303]. Адже, на думку Дмитра Мирона, Україна є тією «новою Меккою і Римом поневолених народів».

Однак, Дмитро Мирон наголошує, що визначальним чинником у збройній боротьбі з московським окупантом буде високий стан бойової готовності та згуртованості внутрішніх сил самого українського народу і його здатності вести боротьбу з окупантом. А міжнародна ситуація може бути тим сприятливим

зовнішньополітичним чинником, який надасть нові можливості для розгортання національно-визвольної боротьби українського народу.

Російська збройна агресія на Донбасі, анексія Криму та військова блокада Керченської протоки в черговий раз змушує Україну та її сусідів у Балто-Чорноморському регіоні переглянути усю свою зовнішньополітичну діяльність у напрямку налагодження взаємовигідної політичної, військової та економічної співпраці задля об'єднання спільних зусиль у протистоянні московській агресії. А особлива співпраця в цьому напрямку, як і наголошує Дмитро Мирон, повинна бути між країнами Східної Європи та Чорномор'я, які перебувають у постійній загрозі збройної агресії з боку Росії. Але знову ж таки ця взаємовигідна співпраця має базуватися на усвідомленні українською владою геополітичного покликання України у гарантуванні безпеки для цілого макрорегіону Середньо-Східної Європи. А для цього потрібна військово потужна, економічно розвинута, інформаційно та інтелектуально впливова, надактивна морська держава, яка тільки в такий спосіб зможе змінити ставлення своїх сусідів до себе.

Для того, щоб Україна зупинила агресію Москви на південь і до Чорного моря, і водночас стала лідером у Східній Європі, їй необхідно утвердити свої геополітичні впливи на Передкавказзі, на Каспії і далі на схід в Туркестані.

В геополітичних пріоритетах України на Кавказі, як вважає Дмитро Мирон, є утворення самостійних кавказьких держав, які б не піддавалися зовнішньому впливу, але постійно перебували у зовнішньополітичній сфері впливу України. Як зазначає Олег Баган, що ця теза є суперактуальною для сучасної української держави, яка сьогодні зазнала такого фатального удару з південного сходу (окупація Криму та Східного Донбасу Москвою), тобто саме з кавказького напрямку [2]. Очевидно, що Москва не була б спроможна здійснювати свою агресивну політику в Чорному морі, якби перед нею постала загроза щодо незалежності кавказьких народів.

Також в інтересах України, на думку Дмитра Мирона, є «підтримати концепцію самостійної держави Туркестану, Казахстану й Ідель-Уралу». Безперечно, що Україні необхідно укласти зовнішньополітичні зв'язки з тюрськими народами, які в різний період зазнавали утисків з боку Москви. Адже, у геополітичному сенсі їх географічне положення (гігантський пояс від Туреччини до Тугви-Уйгурії) служить стримувальною заслоною для Москви у

її агресивній політиці на південному напрямку. В цьому напрямку Україна має направити свої зусилля для зміцнення співпраці у межах поки що аморфного об'єднання ГУУАМ та посилення його ролі в геополітичному чорноморському просторі і в перспективі перетворення його у більше ширше Чорноморське об'єднання.

Водночас Дмитро Мирон наголошує на важливості підсилення з боку України антиросійських настроїв в середині Росії серед кавказьких народів та донських козаків, посилюючи, водночас, серед них місцевий національний сепаратизм, соціальні заворушення, релігійні конфлікти за допомогою тих українців, які розселені по всій території Росії, щоб «викликати у всій московській імперії якнайбільший хаос, ферменти й потрясіння, щоб Москва довго кидалася у кривавих судамах, аж доки Україна не збудує сильної держави й не спричиниться до визволення інших поневолених Москвою народів, врешті, щоб не допустити відновлення будь-якої московської імперії» [1, с.290].

На думку автора «Ідея і чин України», незалежність та економічний розвиток Білорусь може мати тільки при підтримці сильної України. Тому, він бачить білорусів у федерації з Україною, а не з Москвою, яка гнобить її і не дає розвинути Білорусі, як в політичному та культурному, так і в економічному напрямках.

Визначний теоретик українського націоналізму твердить, що Україну поєднують з балканськими державами політичні, економічні та культурні інтереси. Адже, Україна, на думку Дмитра Мирона, зможе втримати рівновагу сил між Балканськими державами та стати опорою у їх захисті від зовнішньої агресії. Україна виступає за те, щоб кожен балканський народ жив самостійним державним життям у своїх етнографічних межах.

Із сучасною Туреччиною, як твердить Дмитро Мирон, Україну об'єднують спільні політичні і економічні інтереси, щоб «атакувати Чорне море». Однак, можуть також виникнути суперечності у боротьбі за сфери впливу на Кавказі і над Каспієм. Як зазначає О. Баган, Дмитро Мирон чітко усвідомлював головну стратегему для нації на Чорному морі: розв'язати проблеми стосунків з Туреччиною і разом почати будувати міцний геополітичний бастион спільного домінування у Чорноморському просторі [2].

Отож, визначальною передумовою української державності, її геополітичного розвитку та домінування у Середньо-Східній Європі, є

цілковитий розвал Російської імперії, а не великий союз, угода чи федерація з останньою.

На думку Дмитра Мирона, Україна повинна провадити активну зовнішньополітичну діяльність в напрямку від Балтики по Кавказ і Балкани, розвиваючи концепцію балтійсько-кавказького порозуміння в оперті на Балкани і Чорне море, де головним і стратегічним союзником України буде Туреччина з виключенням Росії і проти Росії. У свою чергу, дві східнобалканські держави – Болгарія і Румунія – це також потенційно найближчі союзники України, які є вирішальним геополітичним чинником для стримування російського імперіалізму в регіоні Балкан.

Україна має стати головним стрижнем у формуванні Балто-Чорноморського союзу як противаги московській агресивній політиці в цьому регіоні. А це може статися за однієї умови – становлення і розвитку сильної, динамічної, наступальної української нації і держави. Адже, вважав дослідник, лише регіональна першість України у Середньо-Східній Європі може гарантувати становлення Балто-Чорноморського союзу як вирішального фактора світової геополітики.

Проте Д. Мирон чітко називає головну умову для геополітичного утвердження України – розбудова внутрішніх сил та єдність українського народу.

Література

1. Мирон Д. Ідея і чин України / Д. Мирон / Упор. В. Рог. – Київ: УВС ім. Ю. Липи, 2017. – 316 с.

2. Баган О. Актуальність державницьких націоналістичних концепцій у творчості Дмитра Мирона [Електронний ресурс] / О. Баган // Націоналістичний портал. – 2016. – Режим доступу: <http://ukrnationalism.com/history/1899-aktualnist-derzhavnytskykh-natsionalistychnykh-kontseptsii-u-tvorchosti-dmytra-myrona.html>.

3. Баган О. Українська понтида. Геополітичні виміри сучасної України / О. Баган. – Дрогобич: Коло, 2002. – 192 с.

4. В'ятрович В. Основні принципи зовнішньої політики ОУН / В. В'ятрович // Український визвольний рух. – 2004. – Збірник 3. – С. 16–29.

Струць Анна

студентка гр. МВ-41

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: д. політ. н., доц. Бучин М.А.

ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У сучасному світі налічується близько 300 країн. Так як кожна із них має свою історію, соціально-суспільний лад, традиції, культуру, мову і тощо, важливим аспектом забезпечення спілкування між ними є дотримання загальних основних принципів взаємин, таких як повага до суверенітету, рівність, територіальна цілісність, невтручання у внутрішні справи один одного.

Функцію організації міждержавних відносин виконує міжнародне право, а його інструментом реалізації принципів взаємовідносин є дипломатичний протокол.

Слово «протокол» походить від грецького «protokollon» («protos» – перший, «kola» – клеїти). Ще з давніх часів людство накопичувало ті норми поведінки, традиції, звичаї та манери, які максимально відповідали б інтересам спілкування між людьми. З розвитком міждержавних відносин стали формуватися норми спілкування, включаючи протокольні. У процесі історичного розвитку протокол зазнав глибоких змін. Так, ще у середині ХІХ ст. під протоколом розуміли правила оформлення документів і ведення архівів, пізніше воно почало вживатися стосовно дипломатії і дипломатичної служби. Так, крім правил оформлення дипломатичних документів, до дипломатичного протоколу стали відносити питання етикету і церемоніалу [1].

Дипломатичний протокол за своїм призначенням є міжнародною категорією, підсумком багатівікового спілкування держав. Його основних норм повинні дотримуватися однаково всі держави. Разом з тим дипломатичний протокол кожної країни має свої особливості. Держави вносять у нього виправлення, зміни і доповнення, виходячи із соціально-економічного ладу, ідеології, національних особливостей та історичних традицій [4].

Класичним прикладом дипломатії є англійська. Саме вона вплинула на розвиток світової дипломатії у XIX–XX ст. Історія англійської дипломатії почалася із встановлення закордонних торгівельних відносин. Так, першим дипломатичним документом була Купецька хартія 1303 р. [3].

Під час встановлення контактів з англійськими дипломатами, слід пам'ятати, що вони не люблять розмови про глобальні проблеми, на відміну від американців. Зазвичай, англійці обговорюють лише актуальні проблеми та конкретні питання, які потребують негайного вирішення.

Саме англійцям притаманні дипломатичні якості, такі як схильність до замовчування, натяків та уникнення категоричності. Вони намагаються не вживати однозначних відповідей «так» і «ні», натомість вживаючи «мені здається», «я думаю», «можливо я неправий». Слід врахувати також особливість англійської мови, в якій одне слово може мати декілька варіантів значення, що лише ускладнює досягнення взаєморозуміння між англійцем та іноземцем. Англійська нація є винятково ввічливою, є досить мовчазною та не любить «брудних» жартів. Так їх дипломатам притаманний високий професіоналізм, уміння вибрати найкращий час для переговорів. У Великобританії дуже суворі вимоги до пунктуальності. Перед початком ділової зустрічі запитайте в партнера, на скільки часу він розраховує. Це є свідченням того, що ви поважаєте його час [4].

Якщо англієць запросив вас до себе додому, слід пам'ятати основні правила поведінки. Так, у жодному випадку не звертайтеся до незнайомих людей, поки вам їх не представлять. Свої візитні картки ви можете залишити вдома, адже ними не прийнято обмінюватися. Щодо поведінки за столом, то тарілки прибираються офіціантом лише після того, як ви покладете ніж та виделку на тарілку паралельно один одній. При підтриманні розмови, слід обговорювати питання, які стосувалися б кожного, а не тільки найближчих сусідів. У той же час, всі повинні слухати того, хто говорить. В Англії високі правила до дресс-коду. На обід вдягають смокінг, а на офіційний вечір – фрак [1].

Велику увагу слід звернути на французьку дипломатію та її протокол, адже вона є однією із основоположниць сучасної дипломатичної служби. Французька мова не одне століття була мовою дипломатичного листування, але була витіснена англійською. Американська економічна і культурна експансія

вразила національну гордість французів, тому останні десятиліття вони надзвичайно відстоюють свою культуру. Слід пам'ятати, що французи завжди пильно стежать за тим, щоб зберегти свою незалежність і не поступитися, саме тому з ними важко досягти компромісу. Вони жорстко ведуть переговори, розраховуючи на власну перемогу [4].

Французький протокол відомий своїм шармом і елегантністю. Якщо ви бажаєте вразити француза, слід щиро захоплюватися історією та культурою Франції. Їх дипломати вирізняються своїм гарним почуттям гумору та доброзичливістю, але при серйозних обговореннях не уникають конфронтації [3].

Щодо налагодження контактів і переговорів, французькі чиновники консервативні. Вони підтримують зв'язок згідно із званням або рангом, та мають неприхований меркантилізм. До поки вони зацікавлені у співпраці із вами, вони йдуть на зв'язок, як тільки інтерес зник – вони наче вас ніколи і не знали. Головний принцип – жодних зайвих контактів [4].

Французи рідко запрошують додому, лише у випадках крайньої необхідності та лише щодо осіб високого рангу. Усе спілкування відбувається лише у робочі дні і години. У французькій дипломатичній практиці переговори прийнято призначати на 11-годину ранку. На відміну від англійців, французи не славляться своєю пунктуальністю. До того ж, на прийомах вони дотримуються правила: чим вище становище, яке посідає в товаристві людина, тим пізніше вона приходить. Зазвичай, контакти встановлюються за столом. Не варто критикувати їжу, а особливо вино. Французи дуже пишаються своєю кухнею, тому не варто додавати за своїм смаком сіль або прянощі, а також залишати страви на тарілці. Про справи починають говорити лише після того, як подається кава. До того часу рекомендується говорити на нейтральні теми. У Франції надають великого значення освіті, тому на візитній картці слід зазначити, який вищий навчальний заклад ви закінчили [3].

Німецький протокол ж є досить стриманим. Німецькі дипломати є пунктуальними та освіченими. Їх вирізняє гарна юридична підготовка, глибоке знання юридичних питань. На переговорах вони систематичні, обговорюють питання послідовно одне за одним. Німці дуже спритні, вміють налагоджувати контакти і високо цінують їх. Вони мають за правило називати титул кожного, з ким вони розмовляють (пан президент, пан міністр тощо). Німці відрізняються

працьовитістю, старанністю, пунктуальністю та прагненням до упорядкованості. Церемонія представлення і знайомства відповідає міжнародним правилам, а саме рукостискання і обмін візитними карточками. Німці дуже не люблять, коли запізнюються, для них це вияв не поваги та не серйозного ставлення [4].

Слід не забувати і про італійську дипломатію, адже вона існує вже протягом кількох тисячоліть і має величезний досвід. Італійці дуже пишаються своєю країною як засновницею науки, мистецтва і дипломатії, тому, якщо бажаєте справити гарне враження та створити сприятливу атмосферу, слід продемонструвати знання їх історії та культури. Так, як італійським дипломатам не дозволено вступати до політичних партій, ні в якому випадку не запитуйте до їх приналежності. В загальному, італійці дуже легко йдуть на контакт. Вони люблять поговорити на будь які теми, особливо на тему про дітей. Тому, вітаючись із знайомим, спочатку довідуйтеся про дітей, а вже потім про загальні справи. До недоліків деяких італійських дипломатів варто те, що вони не завжди стримують обіцянок. Зазвичай, усі переговори італійці ведуть за столом. Так, у середньому обід триває 2-3 години, без міцних напоїв, але завжди за келихами вина [3].

Слід згадати також за малі європейські країни, такі як Швейцарія, Нідерланди та Угорщина. Так, у Нідерландах варто бути стриманим та пам'ятати, що на серйозні контакти вони йдуть не відразу. Дипломати дуже пунктуальні та потребують цього від інших. Рукостискання у цій країні є не прийнятним, достатньо лише привітатися. Що ж щодо угорців, то їх якості є протилежними вище зазначеним. Вони є дуже емоційними, йдуть вільно на контакти, але намагаються ділові питання обговорювати у офісі, а не за обіднім столом. Швейцарці за менталітетом схожі із німцями, з ними заздалегідь потрібно узгоджувати дату і години візиту. Дамам не прийнято цілувати руку, але бажано принести їм квіти. Швейцарці надзвичайно пунктуальні та через запізнення можуть навіть розірвати контакти. Швейцарські дипломати дуже пишаються своєю країною та її нейтралітетом [4].

Європейські країни мають за плечима багатовікову історію, уставлені норми та традиції, які сформували сучасний дипломатичний протокол. Кожна країна має свої особливості, які слід обов'язково враховувати перед встановленням дипломатичних контактів та перед плануванням поїздки. Навіть

найдрібніша деталь може як сформувати гарне враження про вас, так і його зруйнувати. Саме у цьому і полягає актуальність нашої роботи, адже дипломатичний протокол є практичним інструментом здійснення міжнародного права.

Література

1. Егоров В.П. Дипломатический протокол и этикет / В. П. Егоров. – М: Юридический институт МИИТа, 2013. – 200 с.
2. Опанасюк О. І. Напрями трансформації форм і методів сучасної дипломатії під впливом процесів глобалізації / О. І. Опанасюк. – Київ: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2012. – С. 159–167
3. Попов В. И. Современная дипломатия: наука и искусство: курс лекций / В. И. Попов. – М: Международные отношения, 2004. – 576 с.
4. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет / О. П. Сагайдак. – Київ: Знання, 2006. – 380 с.
5. Сатоу Э. Руководство по дипломатической практике / Э. Сатоу. – М.: Политиздат, 1947. – 516 с.

Телефус Софія

студентка гр. МІ-21

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н. Климчук І.І.

«ГОДИННИК СУДНОГО ДНЯ» ЯК ІНДИКАТОР БЕЗПЕКИ У СВІТІ

До загибелі нашої цивілізації залишилось дві хвилини. Такий час зазначений на «Годиннику судного дня», який показує, як близько людство знаходиться до глобальної світової катастрофи. Що спричиняє зміну стрілок на годиннику і чи справді потрібний цей відлік до апокаліпсису?

«Годинник судного дня» – це проект журналу «Bulletin of the Atomic Scientists», який був розроблений у 1947 році науковцями, що створили першу атомну бомбу в Америці. Він алегорично відраховує час до можливого кінця світу. Годинник був створений, щоб нагадувати людям про небезпечність ядерної зброї та існування різних глобальних проблем, які можуть призвести до

загибелі всього живого. Суть проекту зрозуміла – чим ближча хвилинка стрілка до півночі, тим більш напружена ситуація у світі. Північ символізує момент ядерного катаклізму. Від 1947 року рада директорів журналу «Bulletin of the Atomic Scientists» та експерти (серед них 18 лауреатів Нобелівської премії) збираються, щоб проаналізувати головні події на міжнародній арені та визначити становище стрілок годинника. «Годинник судного дня» вперше з'явився на обкладинці журналу у відповідь на атомні бомбардування Хіросіми і Нагасакі – єдиний в історії випадок бойового застосування ядерної зброї. Появі годинника передувала «Доповідь Франка» – петиція, яку фізики-ядерники, що брали участь в програмі США по розробці ядерної зброї (Манхеттенський проект), направили військовому керівництву США в червні 1945 року. У спільному зверненні вчені попросили не скидати атомні бомби на Японію і описали страшні наслідки гонки ядерного озброєння. Серед вчених, які підписали петицію, був біохімік російського походження Євген Рабінович. Саме він в 1945 році заснував журнал «Bulletin of the Atomic Scientists», що висвітлює питання міжнародної безпеки та розповідає про глобальні загрози, пов'язані з ядерною зброєю, змінами клімату і новими технологіями. Серед відомих авторів журналу були Альберт Ейнштейн, Макс Борн і Бертран Рассел [3].

Протягом всього існування проекту час на годиннику змінювали 23 рази, залежно від ситуації у світі (рис.1)

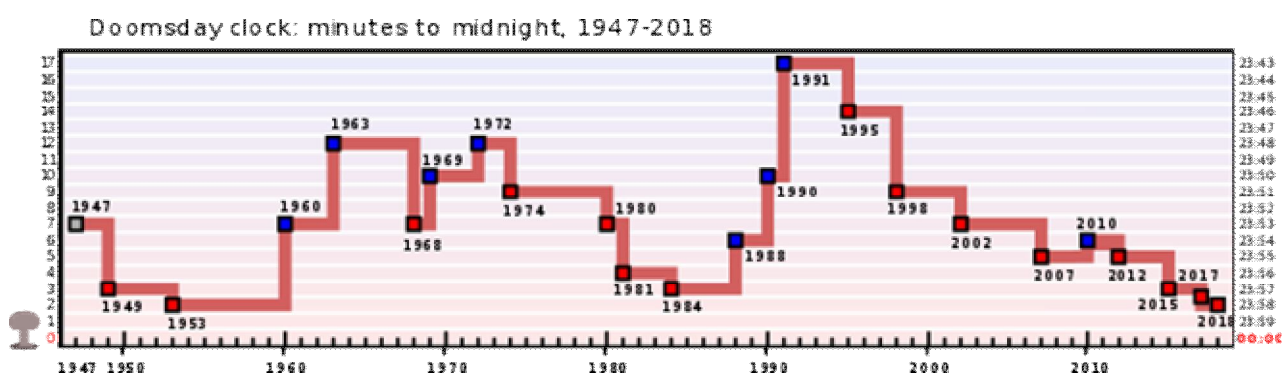

рис.2 Джерело: [3]

Спочатку людству давали умовно 7 хвилин існування. Після того, як Радянський Союз успішно випробував свою першу атомну бомбу в 1949 році, Рабінович перевів годинник з семи хвилин до півночі до трьох хвилин до півночі. Найнижчої точки міжнародна напруга досягла 1991 року – тоді

годинник встановили на позначці 23:43. Причиною цього стало закінчення Холодної війни. Сполучені Штати Америки та Радянський союз підписали договір про скорочення стратегічних озброєнь. Це був перший договір, що передбачав досить великі скорочення арсеналів ядерної зброї двох держав. Найвищої ж точки міжнародна напруга досягла 2018 року, коли Рада з питань науки і безпеки встановила час за дві хвилини до опівночі. На це вплинуло декілька факторів:

- Посилення ядерної загрози (ядерні випробовування Північної Кореї; великі військові навчання США, Японії, Південної Кореї; напружені відносини між США та Росією)

- Недостатня реакція на зміну клімату (вихід США з Паризької угоди про клімат, збільшення викидів вуглекислого газу в атмосферу, нагрівання Землі; тривалі посухи; зміни сезонів; підвищення рівня моря)

- Нові технології та глобальні ризики (втрата довіри громадськості до ЗМІ; поширення дезінформації; хакерські атаки в мережах Facebook та Google для використання персональних даних користувачів [3].

Вперше відмітку в дві хвилини до опівночі встановили ще в 1953 році, коли США і СРСР проводили випробовування водневої бомби, а напруга Холодної війни досягла свого піку.

У 2019 році годинник вирішили не переводити і залишити на позначці 23:58, як і 2018-го. Автори проекту уточнили, що це не показник стабільності, а «серйозне попередження» для світових лідерів і всіх жителів планети, оскільки за 70 років стрілка годинника втретє опинилась так близько до опівночі. Президент «Bulletin of the Atomic Scientists» Рейчел Бронсон зазначив, що світ знаходиться в хиткому становищі, далекому від норми. Сприятливими моментами назвали покращення відносин між США і КНДР та розвиток технологій. Проте факт наявності ядерної зброї, подальші кліматичні зміни і тривалі міжнародні конфлікти між державами все ще схиляють чашу терезів на негативну сторону. Окрім того, новою небезпекою вчені назвали інформаційну війну і фейкові новини, які підривають демократію в усьому світі [2].

Щоб визначити, на скільки перевести стрілки годинника, рада директорів та експертів аналізує різні види інформації:

- вивчає події, які відбулись за останній рік;

- звертає увагу на основні тенденції;
- відстежує цифри і досліджує статистику:
 - *кількість і види ядерної зброї у світі*
 - *частка вуглекислого газу в атмосфері*
 - *ступінь кислотності в океанах*
 - *швидкість підвищення рівня моря*
- зусилля лідерів та громадян щодо зменшення небезпек;
- рівень дотримання угод урядами держав, міжнародними урядовими та неурядовими організаціями [3].

Так як цей проект існує вже більше 70 років, виникає питання про його ефективність і потребу на міжнародній арені. На нашу думку, «Годинник судного дня» відіграє важливу роль в системі міжнародних відносин. Поки існує і може використовуватися ядерна зброя, існує й ризик, що ми можемо знищити цивілізацію. Такого лиха не сталося, оскільки національні лідери прислухалися до попереджень. Саме тому в критичні часи за останні 70 років вони створювали канали зв'язку з противниками, укладали договори про контроль над зброєю, вживали заходи для радикального скорочення арсеналів, намагались врегулювати ті чи інші міжнародні конфлікти та запобігали розвитку глобальних проблем та ризиків. Запобігання ядерній війні вимагає постійної дипломатії, більшого обміну інформацією та відкритих комунікацій, які породжують довіру. «Годинник судного дня» допомагає звернути увагу на це і консолідувати всіх суб'єктів міжнародних відносин, щоб вберегти світ від катастрофи.

Насправді це можливість попередити та проінформувати не тільки великих політичних лідерів, але й кожного громадянина, який тим чи іншим способом може допомогти повернути стрілки годинника назад.

По-перше, цим проектом експерти журналу допомагають людям зрозуміти проблеми. Ядерна зброя і зміна клімату можуть здаватися поза нашим щоденним досвідом і поза нашим контролем, але ми всі хочемо уникнути передчасної смерті. Ми прагнемо жити вільно від руйнувань ядерною зброєю і від щораз більшого дефіциту природних ресурсів, чи кліматичних змін. Ці виживальницькі інстинкти повинні мотивувати нас розвивати енергозощадливі технології чи ліквідувати зброю масового знищення.

По-друге, проінформовані люди будуть ділитись з іншими та розповідати про назрілі проблеми сьогодення, які потребують негайного вирішення. І це певним чином консолідує людей навколо вирішення певних проблем.

По-третє, це спонукає людей робити якісь дії, а не просто сидіти на місці. Наприклад, звертатися до влади і обговорювати ті чи інші проблеми.

На жаль, проект «Годинника судного дня» не є настільки впливовим, щоб спонукати лідерів одразу вирішувати і більше звертати уваги на проблеми, які можуть призвести до руйнації світу. Про це свідчить рішення залишити стрілки годинника у 2019 році на тому самому місці, що й минулого, і відсутність вагомих зрушень у вирішенні ядерних, кліматичних питань та питань з інформаційної безпеки. Вчені Ради з питань науки і безпеки зазначають, що політична реакція викликає тривогу. Це більш інформативний проект, який прагне залучити якнайбільше міжнародної спільноти до цих насправді гострих питань. Це як нагадування про глобальні ризики і небезпеки, які не можна відкладати «на потім», адже від цього залежить, яке буде наше майбутнє і чи буде воно взагалі.

Література

1. Doomsday clock creators: “We’re playing Russian roulette with humanity” [Електронний ресурс] // Vox. – 2019. – Режим доступу: <https://www.vox.com/future-perfect/2019/1/24/18195527/doomsday-clock-2019-two-minutes-from-midnight>.

2. Doomsday clock stays at two minutes to midnight as crisis now 'new abnormal' [Електронний ресурс] // The Guardian. – 2019. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/24/doomsday-clock-2019-two-minutes-midnight-nuclear-war-new-abnormal>.

3. The Bulletin of the Atomic Scientists [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thebulletin.org/doomsday-clock/current-time/>.

Штена Поліна

студентка гр. МВ-43

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., доц. Дорош Л.О.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НЕЙТРАЛІТЕТУ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Розпад біполярного світу наприкінці ХХ ст. спричинив значні зміни у системі міжнародних відносин. Сучасні процеси та тенденції спричиняють новітні виклики, зокрема і у сфері безпеки. Останні позначаються на втіленні державами своєї зовнішньої політики та виробленні надійних механізмів для забезпечення їх національної безпеки. Одним із найдавніших, проте актуальних і в наш час, способів позиціонування держав на міжнародній арені є нейтралітет.

Відповідно до класичного визначення, нейтралітет – це особливий міжнародно-правовий статус та політика держави, що передбачає відмову від участі у війні між іншими країнами, надання військової допомоги сторонам військового конфлікту, а також участі у будь-яких військових блоках і союзах у мирний час [1, С. 102]. Відтак, статус нейтралітету певним чином обмежує країну у взаємодії з іншими акторами міжнародних відносин стосовно участі у військових конфліктах та утвореннях колективної оборони.

Сьогодні нейтральними в Європі вважають Швейцарію, Австрію, Швецію, Фінляндію та Ірландію.

Першою європейською країною, яка задекларувала свій нейтральний статус, стала Швейцарія. У 1848 р. нейтралітет Швейцарської Конфедерації було закріплено на законодавчому рівні в Конституції держави [2, С. 55]. Основною метою прийняття такого статусу було не тільки бажання залишитись осторонь воєн, але також запобігти культурному та мовному розколу країни в разі підтримки однієї зі сторін того чи того конфлікту. На сьогодні нейтральний статус Швейцарії вважається невід'ємною частиною її національної ідентичності [4, С. 54].

Довгий час Швейцарська Конфедерація строго дотримувалась свого нейтралітету. Під час «холодної війни» вона була єдиною державою, що

лишилась осторонь вступу до універсальної організації колективної безпеки ООН, адже участь у ній передбачала діяльність у міжнародних операціях, зокрема військового характеру. Враховуючи численні конфлікти періоду краху біполярної системи та усвідомлюючи можливий вплив цих явищ, зокрема і на Швейцарію, уряд та громадяни країни дійшли висновку, що жорсткий нейтралітет більше не відповідатиме інтересам держави. У 2002 р. рішенням другого референдуму з цього приводу (перший пройшов у 1986 р., проте підтримка вступу до організації з боку населення була недостатньою) Швейцарія стала членом ООН [2, С. 55]. Через участь у міжнародних операціях під егідою ООН Швейцарська Конфедерація засвідчила своє бажання та спроможність брати активну участь у міжнародних операціях, не зважаючи на свій нейтральний статус.

Окрім діяльності в межах ООН, пріоритетними для цієї держави є також співпраця із Європейським Союзом та НАТО. У 2004 р. було підписано «другий пакет» секторальних угод, які є своєрідною альтернативою вступу Швейцарії до ЄС. Слід наголосити на тому, що угоди мають більшою мірою економічний, ніж політичний та безпековий характер, свідченням чого є те, що Конфедерація не бере участі у Спільній політиці безпеки та оборони ЄС (СПБО) [3, С. 77]. Співпраця з НАТО проводиться в рамках програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ), учасником якої Швейцарія стала у 1996 р. Умови участі та відкритість програми роблять можливими спільні заходи із врахуванням нейтрального статусу Швейцарії [2, С. 55–56; 4, С. 56–57].

Оголошення постійного нейтралітету Австрією було зумовлене бажанням відновити свою незалежність. Після Другої світової війни Австрія була поділена на зони окупації колишніх союзників – СРСР, США, Великої Британії та Франції. Компромісу було досягнуто у Московському меморандумі 1955 р. Відповідно до цього документу, Австрія проголошувала постійний нейтралітет в обмін на визнання країнами-переможницями її суверенітету і незалежності та виведення окупаційних військ. 26 жовтня 1995 р. федеральним конституційним законом було проголошено постійний нейтралітет Австрії, що зобов'язував країну ніколи не вступати до жодних воєнних альянсів [1, С. 102; 2, С. 56–57].

Проголосивши нейтралітет, Австрія, проте, мала намір стати активним актором міжнародних відносин. На відміну від Швейцарії, держава приєдналася до ООН майже одразу після проголошення нейтрального статусу,

а згодом – долучалася до європейських інтеграційних процесів та міжнародних заходів. З 1995 р. Австрія стала членом Європейського Союзу, куди ввійшла без жодних застережень щодо свого нейтрального статусу. Можливість участі в ЄС і Спільній зовнішній політиці та політиці безпеки (СЗППБ), а також в міжнародних організаціях та їх заходах із одночасним збереженням нейтралітету було в подальшому забезпечено змінами на законодавчому рівні. Австрія також розбудовує відносини із НАТО, зокрема через програму «Партнерство заради миру», до якої приєдналася у 1996 р. Наразі питання вступу держави до Альянсу лишається відкритим і може бути вирішене лише за попередньої згоди австрійського населення. Але, варто зазначити, що Австрія, перебуваючи у цілковитому оточенні країн НАТО, вже фактично користується їх захистом [2, С. 56–57; 4, С. 9–10].

Проголошення нейтралітету Швеції відбулося у 1834 р. На відміну від нейтралітету Швейцарії та Австрії, нейтральний статус цієї держави визначається як самопроголошений – він не закріплений ані на національному, ані на міжнародному рівні. Під час «холодної війни» стан Швеції визначався як «позаблоковий у мирний час, націлений на нейтралітет під час війни» [2, С. 57].

Розпад біполярного світу, зникнення загрози з боку СРСР запустили процес інтеграції Швеції у міжнародні структури. У 1991 р. країна подала заявку на вступ в ЄС, а в 1995 р. стала його повноправним членом, який, зокрема, активно підтримує розвиток Спільної політики безпеки та оборони [4, С. 44–45]. З НАТО Швеція також досить активно співпрацює, зокрема в рамках Ради Євроатлантичного Співробітництва та програми ПЗМ (з 1994 р.). У 2002 р. країна змінила положення доктрини безпеки, завдяки чому на законодавчому рівні закріплено допустимість співпраці із військовими альянсами. Водночас, можливість повноцінного офіційного вступу в НАТО наразі не знаходить підтримки населення [1, С. 104].

Фінляндія задекларувала свій нейтралітет після Другої світової війни. Паризький мирний договір 1947 р., а також договір із СРСР про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу від 1948 р. фактично обмежили право держави на самооборону. Впродовж «холодної війни» Фінляндія зберігала цей статус, йдучи на поступки більш впливовому сусіду, аби захистити ключові національні інтереси [2, С. 58]. Кінець «холодної війни» зумовив зміни

зовнішньополітичного курсу країни, що за нової міжнародної ситуації трактував нейтральний статус як сумісний з членством в ЄС. Після референдуму про вступ у 1995 р. Фінляндія офіційно приєдналася до Європейського Союзу. На відміну від участі у ЄС, членство Фінляндії в НАТО не видається можливим через загрозу зрушення балансу сил в Європі та дестабілізацію відносин між НАТО та Росією. До того ж, можливе приєднання до цієї міжнародної структури викликає негативне ставлення у фінської громадськості. Тим не менш, між Альянсом та Фінляндією проводиться активна співпраця, зокрема з 1994 р. в межах програми ПЗМ [2, С. 58–59; 4, С. 21–24].

Основними чинниками проголошення у 1938 р. нейтралітету Ірландії стали її розташування на віддалених острівних територіях та прагнення захиститися від можливої загрози з боку Великої Британії. Визначаючи свій статус як «військовий нейтралітет», Ірландія підкреслює зацікавлення до інтеграції у політичній та економічній сферах [2, С. 59–60]. З 1955 р. Ірландія є членом ООН. З часу приєднання до організації країна засвідчила готовність надавати свої збройні сили для участі у миротворчих операціях. Членом ЄС країна стала у 1973 р. і, відповідно, бере участь у СПБО. Проте зміни у Спільній політиці, що можуть в подальшому надати ЄС характеристик системи колективної безпеки, викликають занепокоєння в уряді країни, адже участь у заходах спільної оборони потребуватиме змін на законодавчому рівні. Ірландія також співпрацює з НАТО через «Партнерство заради миру (з 1999 р.)». Географічна віддаленість держави від потенційної небезпеки збройної агресії та наявність лише одного сухопутного сусіда – Великобританії (члена НАТО, домінування якого Ірландія остерігається насамперед) – не виносить на порядок денний питання повноцінного вступу цієї країни до Північноатлантичного альянсу [4, С. 31, 34–36].

Отже, можемо бачити, що нейтральний статус в розглянутих державах було запроваджено в різний час, з різною метою та під впливом різних обставин. Впродовж років, відповідно до змін на міжнародній арені, кожна з цих країн виробляла певні особливості застосування нейтрального статусу при реалізації своєї зовнішньої політики. Вирішальними стали зміни системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., що спричинили еволюцію розуміння та втілення концепцій нейтралітету. Конфліктність

біполярного світу поступилася місцем активній взаємодії різних держав та міжнародних організацій в політичній, економічній, безпековій та інших сферах. Тепер кожна європейська нейтральна країна по-своєму тлумачить та здійснює політику нейтралітету відповідно до реалій сучасних міжнародних відносин.

Література

1. Волощук С. М. Трансформації зовнішньої політики нейтральних та позаблокових країн Європи в умовах постбіполярного світу / С. М. Волощук // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія». – 2012. – №28. – С. 101–107.
2. Дирда А. О. Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці європейських країн [Електронний ресурс] / А. О. Дирда // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2015. – №125(1). – С. 53–66. – Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2659/2363>
3. Ерднієва О. В. Принцип нейтралітету в зовнішній політиці Швейцарії / О. В. Ерднієва // Наукові праці. Історія. – 2014. – № 241 (229). – С. 74–79.
4. Ojanen H. Neutralityandnon-alignmentinEuropetoday [Електронний ресурс] / Hanna Ojanen. – Espoo: The Finnish Institute of International Affairs, 2003. – 71 p. – Режим доступу: https://www.files.ethz.ch/isn/10696/fiia_neutrality.pdf.

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Адамська Єлизавета
студентка групи МВ-31

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н. Цебенко О.О.

ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ДРМСД ЯК ЗАГРОЗА СВІТОВІЙ БЕЗПЕЦІ

Уже вкотре стає актуальною проблема конфронтації двох наддержав – США та Росії – у сфері подальшого розростання перегонів озброєнь. На жаль, мало хто з політичних діячів пам’ятає уроки історії при прийнятті тих чи інших рішень. На думку значної кількості дослідників, сучасні російсько-американські відносини знову розвиваються у руслі «холодної війни», яка нібито завершилася десятки років тому. Небезпека цієї ситуації полягає у тому, що обидві держави володіють 93% ядерного потенціалу планети і не бажають скорочувати свої арсенали [1]. Усе це створює глобальну проблему безпеки не лише для Європи, що опинилася між двох вогнів, але й усього світу.

У минулому році США опублікували нову ядерну стратегію, яка викликала значний резонанс у світовій спільноті. Назвавши Китай, Іран, Північну Корею та Російську Федерацію головними ворогами своєї держави [13], Дональд Трамп додав, що має інтенції побудувати нові ядерні боєголовки малої потужності. Відповідь Москви не змусила себе чекати – вона почала модернізацію власних ядерних сил [11], що було засуджено усією світовою спільнотою, зокрема генеральним секретарем НАТО Йенсом Столтенбергом, який зазначив, що Росія знову своїми діями порушує договір щодо ракет середньої та меншої дальності (РСМД) [9], який у цьому році, скоріше за все, відійде в минуле.

Безстроковий договір про ліквідацію ракет середньої і малої дальності був підписаний генеральним секретарем ЦК КПРС Михайлом Горбачовим та президентом США Рональдом Рейганом 8 грудня 1987 року у Вашингтоні під

час радянсько-американської зустрічі на вищому рівні. Цьому передувала досить напружена ситуація у Європі: у середині 70-х років XX ст. СРСР розмістив на своїй території ракети середньої дальності SS-20, які могли бути оснащені ядерними боєголовками, на що американці відповіли розміщенням Pershing-2 у Бельгії, Великобританії, Італії та Німеччині. Такі дії обох сторін викликали найбільші у повоєнній історії масові акції протесту [10].

Договір вимагав від сторін знищення крилатих та балістичних наземного базування з радіусом дії від 500 до 5500 кілометрів, а також пов'язаних з ними установок. Режим перевірки виконання умов договору, як зазначають дослідники, на момент підписання ДРСМД був найдетальнішим і найсуворішим в історії контролю над ядерним озброєнням [3].

20 жовтня 2018 року Президент Д. Трамп заявив, що США змушені будуть вийти з ДРСМД через багаторічне порушення його умов російською стороною, яка вже давно має більше, ніж 16 крилатих ракет SSC-8, радіус дії яких перевищує 500 км, а за деякими даними – 2500 км. Російська Федерація у свою чергу стверджує, що їхній радіус не перевищує 480 км, що не суперечить умовам договору. Однак офіційного підтвердження цьому немає, як і немає підтвердження заявам російської сторони [10].

Так чи інакше, 2 лютого 2019 року обидві держави заявили про початок процедури виходу з Договору [2; 4], і Вашингтон додав, що у серпні збирається випробувати крилату ракету радіусом у 1000 км [12].

Подібні маневри не могли не викликати занепокоєння європейських політиків. Міністр оборони Німеччини Урсула фон дер Ляєн назвала ДРСМД ключовим елементом європейської безпеки, а міністр оборони Великої Британії Гевін Уільямсон заявив, що Росія має заплатити «за свій авантюризм». Швеція та Нідерланди теж звернулись до Росії з проханням не виходити з ДРСМД [7].

Занепокоєння Європи у цій ситуації можна зрозуміти. У ситуації, що склалася, вона досить легко може стати театром бойових дій. Можуть повторитися події 1970-х років, коли у Європі стояли американські ракети. Окрім того, мобільні ракети середньої дальності несуть у собі величезну небезпеку. У порівнянні з міжконтинентальними ракетами вони можуть долетіти до цілі за лічені хвилини та не залишають противнику шансів підготуватись до удару. Якщо той, на кого спрямований ракетний удар, не знає

точного місця, звідки він завдаватиметься, це створює безліч складнощів оборони. Такі ракети мають усі шанси перетворити Європу на пустелю за короткий проміжок часу [10].

Деякі дослідники, однак, вважають, що на цю ситуацію має звернути увагу Китай, військовий потенціал якого так сильно непокоїть США.

Договір РСМД був одним із ключових договорів Холодної війни, який стримував загрозу ядерної війни у світі. Відхід від його умов створить для всіх держав світу нові виклики. Існує висока вірогідність інтенсифікації перегонів ракетного озброєння обох сторін.

Окрім цього, цей договір був показовий для інших держав світу і стримував їх від нарощення ядерного потенціалу. Як тільки договір припинить своє існування, інші держави почнуть створювати собі нові ракети. Колишній посол США в Україні Стівен Пайфер на своїй сторінці у Twitter, зокрема, зазначив: "Сьогодні, коли Договір перебуває на шляху до його припинення, Україна зможе вільно розробляти, випробовувати та розгортати наземні балістичні й крилаті ракети з радіусом дії від 500 до 5 500 кілометрів. Цікаво, чи Кремль про це подумав?" [8]. Петро Порошенко у свою чергу заявив, що у разі виграшу на президентських виборах наприкінці березня свою каденцію він почне з ракетної військової програми [5].

Інші дослідники, апелюючи до гонки озброєнь як однієї з причин розвалу СРСР, стверджують, що наступні перегони стануть лебединою піснею Росії як федерації [6].

Однак не можна виключати можливості того, що США або РФ таки досягнуть домовленості завдяки третій стороні. Цілком ймовірно, що у подібній ситуації Сполучені Штати таки спробують втягнути в нову можливу угоду РСМД Китай.

Існування ДРСМД та дотримання його умов обома сторонами є основоположною умовою збереження світової безпеки. Будь-яка війна – це результат поганої дипломатії. Нам лише залишається сподіватися на те, що Росія та США, зважаючи на цілком можливі негативні наслідки ліквідації ДРСМД, владнають свої розбіжності на дипломатичному рівні.

Література

1. Вивчаємо список країн, що мають ядерну зброю. Чи зможе світ справитися із загрозою? [Електронний ресурс] // Noboetc.com. – Режим доступу:

<https://uk.hoboetc.com/novosti-i-obschestvo/23127-izuchaem-spisok-stran-imeyuschih-yadernoe-oruzhie-smozhet-li-mir-spravitsya-s-ugrozoy.html>.

2. Дмитрук О. США офіційно оголосять про вихід з угоди про ліквідацію ракет 2 лютого – Держдеп [Електронний ресурс] / Олександр Дмитрук. – 2019. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/ssha-oficijno-ogolosyat-pri-vihid-z-ugodi-pro-likvidaciyu-raket-2-lyutogo-derzhdep>.

3. Договір про ліквідацію ракет середньої і малої дальності (РСМД) [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу: <https://medium.com/@usembassykyiv/договір-про-ліквідацію-ракет-середньої-і-малої-дальності-рсмд-15132cf3200f>.

4. Калашник П. Путін підписав указ про вихід Росії з Договору про ліквідацію ракет [Електронний ресурс] / Павло Калашник. – 2019. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/putin-pidpisav-ukaz-pro-vihid-rosiyi-z-dogovoru-pro-likvidaciyu-raket>.

5. Кириленко О. Порошенко заявив, що свою нову каденцію почне з військової ракетної програми [Електронний ресурс] / Ольга Кириленко. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/poroshenko-zayaviv-sho-svoyu-novu-kadenciyu-pochne-z-raketnoyi-programi>.

6. Кінець «Ракетного» договору [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://defence-ua.com/index.php/statti/publikatsiji-partneriv/6467-kinets-raketnoho-dohovoru>.

7. Три країни ЄС закликали РФ повернутися до ракетного договору з США [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/03/15/7093999/>.

8. Україна зможе розробляти балістичні ракети після припинення дії договору РСМД – Пайфер [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2636057-ukraina-zmoze-rozroblati-balisticni-raketi-pisla-pripinenna-dii-dogovoru-rsmd-pajfer.html>.

9. У НАТО заявили, що Росія розробляє нову ядерну ракету [Електронний ресурс] // Вголос. – 2018. – Режим доступу: http://vgolos.com.ua/news/u_nato_zayavyly_shcho_rosiya_rozroblyaie_novu_yadernu_raketu_303766.html.

10. Що треба знати про Договір про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності [Електронний ресурс] // 2019 – Режим доступу:

<https://www.dw.com/uk/що-треба-знати-про-договір-про-ліквідацію-ракет-середньої-та-меншої-дальності/a-47321869>.

11. Ядерні перегони Росії та США [Електронний ресурс] // DW.com. – 2018. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/сша-та-росія-нова-гонка-ядерних-озброєнь-31012018/av-42375828>.

12. Idrees A. U.S. looks to test ground-launched cruise missile in August [Електронний ресурс] / A. Idrees, M. Arshad. – 2019. – Режим доступу: <https://news.yahoo.com/u-looks-test-ground-launched-cruise-missile-august-210019338.html>.

13. Nuclear Posture Review [Електронний ресурс] // U.S. Department of Defense. – 2018. – Режим доступу: <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872877/-1/-1/1/EXECUTIVE-SUMMARY.PDF>.

Волошина Катерина

студентка групи МВ-43

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., доц. Івасечко О.Я.

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ АЗІЇ (НА ПРИКЛАДІ КНР ТА КНДР)

На сьогоднішній день, існує вічна категорія питань, які супроводжують людство на всіх етапах його розвитку. Питання про владу або ж про пошук ефективної, оптимальної форми її організації є актуальним і на сучасному етапі. Відомо, що країни Східної Азії істотно відрізняються способом встановлення та функціонування державної влади від держав Європи або ж Північної Америки.

Тому задля дослідження проблеми способу формування та функціонування державної влади в азійських країнах, потрібно розглянути саме поняття державна влада. Отож, державна влада – це публічно-політичні відносини панування та підкорення між суб'єктами, що опираються на державний примус. Державна влада в інституційному розумінні – це система структур, органів та установ, які реалізують функції держави.

Першою країною, на якій ми сфокусуємо свою увагу буде КНДР. Згідно з Конституцією КНДР – це суверенна соціалістична держава, що репрезентує інтереси всього корейського народу. КНДР є також «революційною державою». Реальна влада в країні перебуває в руках військових. Вищим органом влади фактично є Державний комітет оборони на чолі з Кім Чен Іном. Вищим органом державної влади КНДР є Верховне народне зібрання (ВНЗ), яке формується терміном на 5 років загальним таємним голосуванням. До повноважень ВНЗ належать наступні:

- право здійснювати законотворчу діяльність;
- призначати і відкликати голову Державного комітету оборони;
- ратифікувати міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти.

Ще одним органом, який формує державну владу в країні є президія ВНЗ. Це головний колегіальний орган, що наділений рядом повноважень, характерних для глави держави. Зокрема, Голова президії ВНЗ репрезентує державу в системі міжнародних координат, має право ратифікувати міжнародні угоди, приймає вірчі і відкличні грамоти послів і дипломатичних представників. Законотворчість є прерогативою ВНЗ або президії ВНЗ в перерві між сесіями [3].

Таким чином, в КНДР главою держави є колегіальний орган з законодавчими функціями. Голова президії ВНЗ виконує окремі функції голови держави, яке раніше належало ВНЗ, а саме повноваження оголошувати військовий стан, проте після конституції 1972 року, це повноваження було передано Державному комітету оборони ДКО КНДР. ДКО є вищим керівним військовим органом державної влади. Державний комітет оборони підзвітний ВНЗ, а голова ДКО обирається ВНЗ на термін 5 років [2; 3].

Як відомо, уряд є найвищим виконавчим органом влади, що впливає на формування державної влади. Очолює уряд – Голова Кабінету міністрів, що обирається терміном на 5 років. Верховне народне зібрання обирає і відкликає голови і членів президії ВНЗ, Державного комітету оборони, прем'єра та інших членів Кабінету міністрів, голови Центрального суду і генерального прокурора. Таким чином, конституційно закріплена підзвітність цих органів державної влади ВНЗ (парламенту). У свою чергу, депутати ВНЗ володіють недоторканністю, за винятком випадків вчинення злочину при свідках.

На сьогоднішній день, державна влада в КНДР здійснюється за політичним курсом «Пёнджін», що був прийнятий 2012 року з приходом до влади Кім Чен Ина та перекладається як паралельний розвиток. В цілому політичний курс «Пёнджін», пояснюється як політика паралельного економічного зростання та нарощування ядерних арсеналів. Вкладення в ядерну галузь розглядається північнокорейським керівництвом як більше ефективний спосіб підтримки обороноздатності країни.

Так само, як і в КНДР в Китайській Народній Республіці влада належить зборам. Державний лад Китайської Народної Республіки заснований на конституції КНР, згідно з якою «Китайська Народна Республіка є соціалістична держава демократичної диктатури народу, керована робітничим класом (через Комуністичну партію Китаю) і заснована на союзі робітників і селян. В країні встановлений соціалістичний лад. Повнота влади належить народу. Народ здійснює державну владу через Всекитайські збори народних представників і місцеві збори народних представників різних ступенів». До складу державних органів КНР входять:

- 1) органи державної влади (Всекитайські збори народних представників і місцевих рад народних представників різних ступенів);
- 2) Президент Китайської Народної Республіки; державні адміністративні органи (Державна рада КНР і місцеві народні уряди різних ступенів);
- 3) Центральна військова рада КНР;
- 4) державні судові органи – народні суди;
- 5) державні органи юридичної нагляду – народні прокуратури.

Всекитайське зібрання народних представників (ВЗНП) – це найвищий орган державної влади КНР. До його складу входять депутати, обрані від провінцій, автономних районів, міст центрального підпорядкування і збройних сил. Депутати ВЗНП обираються на термін 5 років.

Перманентно діючим органом ВЗНП є його постійний комітет, який відповідальний перед ВЗНП і йому підзвітний. Постійний комітет здійснює функції найвищого органу державної влади та працює під контролем ВЗНП в період між сесіями ВЗНП. Сесії ВЗНП зазвичай скликаються Постійним комітетом ВЗНП раз на рік [4].

Голова КНР на підставі рішень ВЗНП і його Постійного комітету: опубліковує закони; призначає і зміщує Прем'єра Держради КНР, заступників

Прем'єра Держради КНР, членів Держради КНР, міністрів, голів комітетів, головного ревізора, начальника секретаріату Держради КНР; нагороджує державними нагородами і присвоює державні почесні звання; опубліковує укази про помилування, про введення воєнного стану; оголошує про стан війни; опубліковує укази про мобілізацію [4].

Голова і заступник Голови КНР обираються ВЗНП терміном на 5 років, і вони не можуть займати ці посади більш, ніж 2 терміни поспіль. Відповідно до вимог кандидатом має бути громадянин КНР, вік якого повинен перевищувати 40 років. Сьогодні головою КНР є обраний в 2013 році у віці 60 років Сі Цзіньпін.

На сучасному етапі голова КНР не збирається зупинитися на досягнутому. Спроби Сі Цзіньпіна усунути законопроекти, що визначають строки його перебування на посаді, можуть містити такі ризики як: слабка і неконсистентна політика та спад економіки. Усі політичні зусилля буде спрямовано на вирішення трьох основних проблем в країні, а саме: забруднення повітря, тіньова банківська система та бідність у сільських регіонах. Якщо ж мова йде про монетарну політику 2019 року, то вона залишиться ліберальною, проте загроза торговельної війни з США і надалі залишиться актуальним питанням [5. С.81].

Отже, аналізуючи систему державної влади в країнах Азії, можна прослідкувати схожість її формування. Голова державної влади є найвпливовішим органом влади, котрий координує, контролює та в деякій мірі формує інші гілки влади. Не дивлячись на те, що у конституціях двох держав закріплено те, що народ формує державну владу, по факту ми бачимо зовсім протилежне. Можна говорити про те, що народ ніякою мірою не впливає на функціонування державної влади, більше того він майже не задіяний у державних процесах.

Література

1. Бутенко О.П. Тоталітаризм і посттоталітарне суспільство / О.П. Бутенко, А. В. Миронов // Соціально-політичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 22–36.
2. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн: підручник / А.З. Георгіца. – Тернопіль, 2003. – 431 с.
3. Конституція КНР [Електронний ресурс]. – 1992. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=30>.

4. Конституция КНР [Електронний ресурс]. –1982. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=31>.

5. Світ у 2019 /The Economist // Український тиждень. – 2019. –195 с.

Воят Богдана

студентка групи МВ-31

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., доц. Дорош Л.О.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Публічна дипломатія ЄС є основним інструментом м'якої сили Об'єднання та головною складовою його дипломатичної діяльності. У брошурі, присвяченій п'ятдесятиріччю ЄС, можемо віднайти таке розуміння громадської дипломатії: «Громадська дипломатія – це вплив на громадські настрої. Вона прагне заохочувати інтерес до ЄС шляхом розуміння, інформування та впливу. Це означає чітке пояснення цілей, політики та заходів ЄС та сприяння розумінню цих цілей шляхом діалогу з окремими громадянами, групами, установами та засобами масової інформації» [1].

У постбіполярний період публічна дипломатія ЄС спрямована на держави, що не входять в Союз, а лейтмотивом діяльності останнього виступає пропагування закономірностей розвитку європейської інтеграції як прикладу для наслідування. Йдеться про акцентування на властиве країнам-членам прагнення до мирного розв'язання конфліктних ситуацій та демонстрування досягнутого ними високого рівня життя, а також на неодмінному визнанні «людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства закону і поваги прав людини» [6].

Інтеграція у межах ЄС є не стільки результатом, скільки проектом, що постійно триває і корегується відповідно до змін, які відбуваються на світовій арені. Історично інтеграційна публічна дипломатія в основному була спрямована на «внутрішню» аудиторію, на формування так званої європейської ідентичності, а ціннісні орієнтири ЄС були звернені до європейців. Тому, в

процесі становлення європейських інститутів увага приділялася, перш за все, громадянам країн об'єднаної Європи. Сьогодні, із розвитком сучасних інформаційних технологій та поширенням доступу до інформації, у рамках ЄС стало все важче розрізняти внутрішній і зовнішній виміри політики. Не випадково в експертних оцінках все частіше звучить термін «*intermestic*», тобто політика, що поєднує в собі як внутрішні, так і зовнішні аспекти [4]. Це не могло не позначитися і на характері публічної дипломатії ЄС, внутрішні аспекти якої стали важливою частиною побудови ідентичності, яка використовується ззовні.

Загалом виділяють п'ять пріоритетів в публічній дипломатії ЄС:

- 1) просування іміджу ЄС як головного партнера в демократичному транзиті, особливо в країнах-сусідах ЄС;
- 2) просування іміджу ЄС як головного донора в галузі співробітництва та розвитку;
- 3) просування іміджу ЄС як глобального економічного об'єднання, яке знаходить розв'язання кризам і використовує торгівлю як засіб змін;
- 4) просування прав людини через діалог на вищому рівні з партнерами ЄС і стратегічне співробітництво;
- 5) просування іміджу ЄС як вартового безпеки, що відповідає на глобальні загрози [6].

Забезпечувати вищевказані орієнтири публічної дипломатії покликана насамперед Європейська служба зовнішніх дій (ЄСЗД), яка стала вагомою зовнішньополітичною структурою ЄС із здійснення публічної дипломатії. ЄСЗД покликана передусім підтримувати постійну професійну, сильну і змістовну діяльність засобів масової інформації та забезпечити взаємодію із стейкхолдерами та громадською думкою. Службі належить налагодження діалогу з громадянським суспільством, неурядовими організаціями та іншими недержавними акторами [2].

Слід згадати й Інструмент європейського сусідства і партнерства (European Neighbourhood and Partnership Instrument), заснований в 2014 р., мета якого – просувати і поширювати інтереси ЄС за кордоном. На 2014-2020 рр. бюджет Партнерства становить €954 800 000 для діяльності в третіх країнах. Основне завдання – збільшення довіри в країнах-партнерах, посилення розуміння політики організації, пріоритетів, поглядів, цінностей ЄС; поліпшення сприйняття ЄС [5].

Сьогодні пропагується концепція трансформаційного (transformation) характеру публічної дипломатії ЄС з акцентом на просування європейських цінностей [4]. З огляду на це у 2009 р. Європейський Союз запустив програму Східного партнерства, покликану зміцнити прихильність до ЄС східноєвропейських сусідів, а також створити більш тісні зв'язки між країнами-партнерами (Україною, Білоруссю, Молдовою, Грузією, Вірменією та Азербайджаном) і ЄС. Все це відрізняє характер сучасної дипломатії ЄС від традиційної дипломатії, коли на чільне місце поставлено принцип невтручання у внутрішні справи, як це і зазначено в ст. 41 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р.

Європейський Союз також активно займається просуванням публічної дипломатії в галузі культури в прагненні підвищити інтерес до європейських цінностей. У 2016 р. Комісія схвалила нову Стратегію ЄС у розвитку міжнародних культурних відносин [3]. Для успішного проведення в життя положень цієї Стратегії пропонується здійснювати підтримку культури як двигуна соціального і економічного розвитку. В рамках культурної дипломатії створюються центри вивчення культури та мови: Інститут Гете (Німеччина), Альянс Франсез (Франція), Інститут Сервантеса (Іспанія) та інші. Культура розглядається як центральний елемент нової креативної економіки, інновацій, комп'ютеризації та доступу до знань. Культурна та творча промисловість становить 3% глобального ВВП і надає 30 мільйонів робочих місць, з них 7 мільйонів – у країнах ЄС.

Особлива увага приділяється цифровій публічній дипломатії. ЄСЗД визнала зростаючу роль електронних ЗМІ та створила сторінки в соціальних мережах та інформаційних інтернет-порталах. Керівництво ЄСЗД заохочує дипломатичні делегації до активної присутності в Інтернеті. При цьому рекомендується використовувати в мережі мову країни перебування. Вважається, що це надасть їм кращих можливостей в проведенні комунікаційних стратегій щодо тієї чи іншої групи населення. Дипломати стверджують: «Якщо ми прагнемо успішно забезпечити розуміння нашого суспільного життя і нашої політики населенням інших країн, ми повинні зрозуміти культуру, історію та психологію народу, з яким ми хочемо спілкуватися» [5]. У країнах, де Інтернетом охоплені широкі верстви населення, керівники делегацій роблять ставку на електронну комунікацію, звівши до

мінімуму поширення друкованих матеріалів або повністю від них відмовляючись. Це дозволяє постійно і оперативно оновлювати інформацію на сайтах посольств і ЄС. До того ж цифрова дипломатія дає можливість практикувати багаторівневу дипломатію і в реальному часі безпосередньо звертатися до громадян, оминаючи урядові канали.

Зовнішнім акторам публічна дипломатія пропонує певні моделі-символи, покликані свідчити про привабливість ЄС, наприклад, вельми вдалим став бренд «єдність у різноманітності», що підкреслює можливість країнам-членам проводити спільну політику, зберігаючи при цьому свою ідентичність, збагачену культурою, мовою і традиціями. Стосовно країн, що бажають вступити до ЄС, дипломати наполегливо пропагують ідею «більшого за більше», що означає: хто проведе більш рішучі політичні реформи, тобто демократизацію, забезпечить захист прав людини і реформує судову систему, отримає велику допомогу і визнання з боку ЄС. Популярним стало й гасло, що свідчить про здатність ЄС забезпечувати «гроші, ринки і мобільність»¹. Значно сприяло поліпшенню іміджу ЄС присудження Нобелівської премії миру «за роль, зіграну ЄС у справі запобігання воєн між європейськими країнами, за просування демократії і прав людини» [3].

Організація також намагається залучити аудиторію у країнах, що розвиваються, шляхом сприяння міжнародному розвитку. Союз є найбільшим у світі донором допомоги, забезпечуючи 55% всієї офіційної допомоги, наданої у справах розвитку та боротьби з бідністю [5].

Отже, публічна дипломатія Європейського Союзу формує складну, багатогранну і довгострокову сукупність асоціативного іміджу, прагнучи до спростування певних негативних стереотипів у сприйнятті цього інтеграційного об'єднання та поширенню його цінностей. В рамках реалізації вищевказаного ЄС успішно поєднує як здійснення комунікації за допомогою Інтернету та ЗМІ, так і використання різних форматів безпосереднього спілкування, розрахованого як на широкий загал, так і на конкретні цільові групи. Основним змістом публічної дипломатії ЄС продовжує залишатися комплексне використання всієї доступної сукупності інформаційних ресурсів, а також культурних інструментів в цілях формування привабливого позитивного іміджу Об'єднання.

¹ Йдеться про абревіатуру "МММ, оскільки всі три слова в англійській мові починаються на букву М.

Література

1. A glance at EU public diplomacy at work. The EU's 50th anniversary celebrations around the world [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу: http://europa.eu/50/around_world/images/2007_50th_anniv_broch_en.pdf.
2. Council Decision establishing the organisation and functioning of the European External Action Service [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eeas_decision_en.pdf.
3. Cross D. Conceptualizing European Public Diplomacy [Електронний ресурс] / Davis Cross. – 2013. – Режим доступу: <https://bit.ly/2XZgITu>
4. Manning B. The Congress, the Executive and Intermestic Affairs [Електронний ресурс] / Bayless Manning. – Режим доступу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/1977-01-01/congress-executive-and-intermestic-affairs-three-proposals>.
5. Rasmussen S. The Messages and Practices of the European Union's Public Diplomacy [Електронний ресурс] / Steffen Rasmussen. – 2010. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Cm6S4O>
6. The Treaty on European Union [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bfl40bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF

Дорош Леся

к. політ. н., доц. кафедри ПМВ

Національний університет «Львівська політехніка»

ДИСКУСІЇ ПРО PESCO: ПОЗИЦІЯ ПОЛЬЩІ ЩОДО ОБОРОННИХ ІНІЦІАТИВ ЄС¹

У 2017 р. 25 держав-членів ЄС (за винятком Великобританії, Данії та Мальти) об'єдналися в оборонний союз для постійної структурної співпраці з оборонних питань (PESCO) з метою забезпечити більш тісну співпрацю держав

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених у рамках програми «Staz przy nagrodzie im. I. Wyhowskiego» (Польща)

європейської спільноти в галузі оборони і військової промисловості. Підписання документа про реалізацію такої ініціативи часто сприймають як великий успіх, адже йдеться про подолання застою в сфері оборони ЄС, готовність більшості країн-членів ЄС нарощувати зусилля в політичному, економічному, технічному та фінансовому аспектах.

У грудні 2017 р. країни-учасниці, які беруть участь у PESCO, затвердили список перших 17-ти спільних проектів. Йдеться про зусилля по зміцненню співпраці у вузько визначених сферах, кожна з яких має різні групи учасників. Проекти поділяються на дві категорії. Перша група присвячена оперативному виміру; ці проекти спрямовані на поліпшення участі в місіях і операціях Спільної політики безпеки та оборони (наприклад, в «Операції з реагування на кризу»). Проекти другої групи спрямовані на розвиток потенціалу (наприклад, проект з морських (напів-) автономних систем для протидії мінам). Внески окремих держав та характер проектів вказують, що PESCO орієнтована на реагування на кризи в південних районах Європи. Італія, Іспанія, Португалія та Греція беруть участь у найбільшій кількості проектів (9–16). Країни-члени Центральної Європи беруть участь у середньому від 1 до 4 проектів, аналогічно до країн Північної Європи (Швеція та Фінляндія беруть участь у трьох проектах кожна). З цих двох регіонів лише Литва та Словаччина є провідними країнами у двох проектах [5].

Досить важливим є те, що держави-члени PESCO вступають у цей союз, незважаючи на різні підходи до політики безпеки та різне ставлення до розвитку військового співробітництва в межах ЄС. Наприклад, з одного боку сюди вступають країни Балтії та Польща, які підтримують НАТО, з іншого боку сюди також вступають Австрія і Фінляндія, які не входять до Альянсу.

Відтак, варто проаналізувати приклад Польщі, яка виступає проти будь-якого дублювання чи роз'єднання структур НАТО на рівні ЄС, та щодо участі якої у PESCO до останнього були сумніви. Йдеться про те, що країни на східному фланзі ЄС, які безпосередньо відчують загрозу російської агресії і є членами НАТО, сприймають PESCO досить скептично. Так, в умовах російської агресії Польща, яка орієнтована на зміцнення колективної оборони і реформування структур НАТО, активно розвиває стратегічні відносини та сподівається на жорсткі гарантії безпеки, які надає США, які мають найбільші

військові можливості та волю до їх використання, найбільш відверто висловила свою стурбованість щодо цілей і напрямків розвитку ініціативи. Йдеться про незацікавленість Польщі у приєднанні до PESCO з точки зору як стратегічних, так і політичних причин. Варшава не підтримує концепцію європейської стратегічної автономії і є жорстким захисником ролі НАТО і важливості США у європейській безпеці. Однак політична напруга між Варшавою, Брюсселем і Парижем також відіграє важливу роль [1]. Польща побоюється, що автономна європейська оборонна політика, очолювана Францією та Німеччиною, приховає загрози з боку Росії, послабить трансатлантичну безпеку та НАТО, а також відчужить США та Великобританію. Польща також побоюється, що європейська оборонна ініціатива не тільки матиме привілейований доступ до коштів ЄС, але й стримуватиме європейський проект «багатошвидкісної Європи», відвівши Польщі місце на периферії європейської інтеграції [7].

Проте, визнаючи необхідність більшої європейської співпраці у сфері оборони та розвитку потенціалу, Польща підтримує деякі з обговорюваних ініціатив. Країна приєдналася до програми в останній момент (зрештою задекларовано участь лише у двох проектах ініціативи). Занепокоєння Польщі пов'язане з форматкуванням PESCO як ініціативи, яка: (1) сприяє розвитку військової спроможності, головно для операцій з врегулювання криз, (2) вигідна для оборонної промисловості найбільших держав-членів, (3) концентрується на загрозах та викликах з боку південних сусідів Європи [5]. У спільному листі від 13 листопада 2017 р., міністри закордонних справ та національної оборони Польщі встановили три умови для участі Польщі в PESCO: першість процесу оборонного планування НАТО; конкурентоспроможний, інноваційний та збалансований розвиток європейської оборонної промисловості з метою задоволення потреб усіх зацікавлених держав-членів; «360-градусний підхід» до загроз безпеці з особливою увагою до східного флангу [2]. Колишня прем'єр-міністр Польщі Беата Шидло стверджувала, що «ми хочемо, щоб ЄС ефективно діяв у випадку кризи в сусідстві ЄС. Однак, стратегічна автономія не повинна означати послаблення європейського внеску в потенціал оборони та стримування НАТО» [4].

Сьогодні Польща стала центром діяльності армії США по всьому східному флангу ЄС та НАТО. В країні перебуває близько 5000 американських солдатів.

Військова присутність США в Польщі включає ротаційні підрозділи бронетанкової бригади та бригади бойової авіації, яка входить до складу Європейської ініціативи стримування США і військової групи під керівництвом США в рамках політики стримування НАТО. Відносини зі США, які країни регіону розглядають в основному через призму безпеки та енергетичної політики (через постачання скрапленого газу зі США і опозиції Вашингтону «Північному потоку 2»), ніколи не були настільки інтенсивними. З цієї причини дискусії у країнах Західної Європи про «стратегічну автономію» ЄС є часто незрозумілими для країн східного флангу [5].

Більше того, акцент країн регіону на колективну оборону не означає, що вони не визнають необхідності брати участь у операціях з врегулювання криз на півдні; однак, часто піднімається питання про формулу цього залучення. І Польща, і країни Балтії збільшують свою присутність на Близькому Сході в рамках глобальної коаліції проти ІДІЛ, очолюваної США, а також підтримують зусилля НАТО у цій сфері. Так, з липня 2016 р. Польща брала участь у діяльності глобальної коаліції щодо ІДІЛ. Чотири польські літаки F-16 (близько 150 солдатів) здійснювали розвідувальні польоти над Сирією та Іраком з баз у Кувейті; польські спецпідрозділи (близько 60 солдатів) тренували військових в Іраку, а польська команда офіцерів з логістики (близько 20 солдатів) навчала іракський технічний персонал, як підтримувати їх пострадянську військову техніку. Остання команда (яка, ймовірно, буде розширена) стане частиною планованої навчальної місії НАТО в Іраку [5].

Разом з тим попри тривалі дискусії Польща, разом з іншими державами, які підписали PESCO, братиме участь у голландському проекті (спрощення та стандартизація транскордонних військових транспортних процедур), щоб зробити транскордонний рух військових частин всередині Союзу більш ефективним. Проект допоможе знизити час розгортання наступальних сил на активному театрі бойових дій на Сході після початкового використання сил реагування НАТО. Окрім цього, Польща та Угорщина також хочуть долучитися до медичного проекту та французької ініціативи європейського програмного забезпечення безпеки [3].

Отож, як бачимо, виникають дискусії про неоднакові очікування у різних європейських столицях щодо PESCO. Готовність багатьох держав приєднатися до PESCO справді вражає, і саме це дає надію на виникнення спільного

європейського бачення у сфері оборони за рахунок зближення поглядів різних держав на вирішення проблем міжнародної безпеки [6]. Однак, чи зможе PESCO забезпечити додатковий стимул розвитку європейської політики безпеки та оборони залежить від волі держав-учасниць щодо подальшої розробки ініціативи та рішучості Європейської Комісії у забезпеченні виконання зобов'язань PESCO. З іншого боку, ініціатива PESCO може так само закінчитися, як ініціатива «Об'єднання та обміну» (з 2011 р.), яка підтримувала військове співробітництво у вузьковизначених сферах, але не призвела до прориву у збільшенні військового потенціалу ЄС [5]. Зрештою, аналітики стверджують, що замість того, щоб залишитися на вокзалі, Польща скочила у «оборонний потяг» Європи, очікуючи, що колись, будучи у ньому, вона зможе сповільнити його або навіть змінити напрямок руху [2].

Література

1. Billon-Galland A. Can France and Germany make PESCO work as a process toward EU defense? [Електронний ресурс] / Alice Billon-Galland, Martin Quencez. – Режим доступу: <http://www.gmfus.org/publications/can-france-and-germany-make-pesco-work-process-toward-eu-defense>;
2. Blockmans S. The EU's modular approach to defence integration: an inclusive, ambitious and legally binding PESCO? [Електронний ресурс] / Steven Blockmans. – Режим доступу: <https://www.ceps.eu/system/files/Publication-Journal-20181122-SтивенBlockmans-PESCO.pdf>;
3. Boháček P. PESCO: essential step for the resurrection of European defence [Електронний ресурс] / Petr Boháček // European Security Journal. – Режим доступу: <https://www.esjnews.com/pesco-european-defence>;
4. Drent M. European strategic autonomy: Going it alone? [Електронний ресурс] / Margriet Drent // Clingendael – the Netherlands Institute of International Relations. – Режим доступу: https://www.clingendael.org/sites/default/files/2018-08/PB_European_Strategic_Autonomy.pdf;
5. Gotkowska J. The trouble with PESCO. The mirages of European Defence [Електронний ресурс] / Justyna Gotkowska. – Режим доступу: https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/pw_69_pesco_ang_net.pdf;
6. Permanent Structured Cooperation (PESCO) – Factsheet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/34226/permanent-structured-cooperation-pesco-factsheet_en;

7. Varga G. Towards European Strategic Autonomy? Evaluating the New CSDP Initiatives [Електронний ресурс] / Gergely Varga // Institute for foreign affairs and trade. – Режим доступу: https://kki.hu/assets/upload/07_KKI-Studies_CSDP_VargaG_20171003.pdf;

Дудок Юрій

студент групи МВ-43

Національний Університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: ст.викл., к.політ.н. Пасічний Р.Я.

ЯДЕРНА ПРОГРАМА ІРАНУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Питання ядерної безпеки в контексті глобальних викликів людства становить значний інтерес для науковців. Дана тема є актуальною, оскільки ядерна зброя є тим засобом, який зможе порушити існуючий баланс сил на світовій арені. Поставимо собі за мету дослідити ядерну програму Ірану на сучасному етапі в контексті регіональної безпеки, де об'єктом дослідження виступатиме безпека в регіональному вимірі, а предметом – ядерна програма Ірану.

Піднімаючи питання безпекового виміру регіональному аспекті, насамперед, окреслимо поняття регіону. Регіон – певна територіальна одиниця (район, область, зона), що вирізняється з-поміж інших таких же одиниць специфічними рисами (географічними, геологічними, етнографічними, економічними і т. ін.) [3]. Регіон – велика індивідуальна територіальна одиниця (наприклад, природна, економічна, політична тощо), дещо відмінна від існуючого політичного або адміністративного поділу. Також під регіоном іноді розуміють певну територію, що відрізняється від інших територій за низкою ознак і що володіє деякою цілісністю, взаємопов'язаністю складових її елементів.

Багато країн використовують його як термін для позначення територіальних ділень держави (наприклад, Франція) [3].

Зазвичай, Іран відносять до регіону «Близький схід». Проте, ми дозволимо собі не погодитись, оскільки «Близький схід» – це більш культурологічне поняття, а ми насамперед, будемо враховувати та досліджувати безпековий вимір.

На нашу думку, можливість отримання Іраном ядерної зброї істотно впливатиме на його сусідів, тому в нашій роботі, регіоном будемо розглядати Іран та прилеглі до нього території, зокрема: Ірак, Азербайджан, Вірменія, Туреччина, Туркменістан, Афганістан та Пакистан. Також, досліджуючи це питання варто розглянути відносини Ірану з такими провідними державами на міжнародній арені, як США та Російська Федерація.

Ядерна програма Ірану бере свій початок з 1950-х років, в рамках програми «Атом для миру». До ісламської революції 1979р. США та країни західної Європи активно підтримували Іран в рамках цієї програми. Масштабного розвитку ядерна програма Ірану отримала під час ірано-іракської війни.

На сучасному етапі ІЯП надалі знаходиться в невизначеному становищі. З однієї сторони, Іран розширює свою програму, намагається створювати уранові копальні та атомні електростанції, робить спроби створити атомні підводні човни та все ще проводить таємні дослідження зі створення ядерної зброї. З іншої сторони, Іран виконує домовленості взяті на себе в рамках Спільного всеохоплюючого плану дій. Ситуація і надалі залишається неоднозначною та дуже складною, як для міжнародного співтовариства, так і для самого Ірану.

Також, варто оглянути теоретико-методологічну базу. Дослідник О. Арбатов вважає, що найбільш делікатним аспектом дилеми безпеки є питання довіри держав, так як одна держава може обмежити свої збройні ядерні сили виключно при відповідному їх обмеженні з боку іншої держави в раніше узгодженому співвідношенні і порядку [1].

На думку К. Уолтца, регіональна ядерна монополія Ізраїлю, яка виявилася, на диво, довготривалою та існувала протягом останніх чотирьох десятиліть, служила джерелом нестабільності взагалі по всьому Близькому Сході. Нинішня криза в значній мірі викликана саме ядерним арсеналом Ізраїлю, а не наміром Ірану здобути ядерну зброю. Рано чи пізно, але сила повинна бути збалансована [5].

С. Уолт, наслідник неореалістичної школи та поглядів К. Уолтца, замість балансу сил запропонував розгорнуте поняття баланс загроз (balance of threat) в якості головного механізму міжнародної політики. Загроза формується кількома факторами в які, крім розподілу сили, слід включати географічну близькість, наступальний потенціал противника і агресивність його намірів [2]

Згідно з Р. Гілпином, усі держави відчувають певний вплив з боку системи, який визначається розподілом сили. Але не система, а саме держава-лідер нав'язує свою волю іншим, реалізуючи власні національні інтереси. Такий підхід можна спостерігати в політиці США по відношенню до Ірану. Тиск на Іран з приводу його ядерної програми є лише частиною загальної стратегічної мети США – змусити Іран капітулювати, нав'язати свою волю Тегерану, відповідно підтримувати і зміцнювати гегемоністський контроль над тенденціями на даних територій [2].

Отже, проблема ядерної програми Ірану у безпековому вимірі залишається дуже важливою та актуальною проблемою. Більшість американських, європейських, ізраїльських експертів і політиків попереджають, що Іран, який володіє ядерною зброєю, – найгірший з можливих результатів нинішнього протистояння, оскільки це приведе до ядерної гонки сусідів Ірану та ескалації конфлікту з США, розквіт тероризму тощо. Інші ж, в свою чергу, вважають, що це найкращий результат: в цьому випадку можливе відновлення стабільності по всьому Близькому Сході, пояснюючи це тим, що якщо Тегеран отримає ядерну зброю, Ізраїль та Іран стануть стримувати один одного, як завжди робили ядерні держави.

Література

1. Арбатов А. Многостороннее ядерное разоружение [Електронний ресурс] / Алексей Арбатов – Режим доступу до ресурсу: <http://www.globalaffairs.ru/number/Pochemu-Iran-dolzhen-poluchit-bombu-15652>. 05.09.2012.

ПОЗИЦІЯ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ ЩОДО РОЗВИТКУ ЯДЕРНОЇ ПРОГРАМИ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН

Відносини між ІРІ та АРС мають довгу та непросту історію. Взаємна ворожість Каїра і Тегерана зберігалася більше тридцяти років, аж до повалення Хосні Мубарака під час арабської весни [1, С. 137]. Після підтримки Іраном масових акцій в Єгипті в 2011 році экс-президент Мухаммеда Мурсі зробив спроби нормалізації відносин між двома державами. Він з офіційним візитом відвідав Тегеран в серпні 2012 року [7, Р. 217]. У свою чергу, экс-президент Ірану Махмуд Ахмадінежад здійснив візит у відповідь 5 лютого 2013 року ставши першим президентом Ірану, який відвідав Єгипет після перемоги Ісламської революції в Ірані [4]. Проте, такі позитивні зрушення двосторонніх відносин в період перебування при владі Братів мусульман не виключали збереження їх кардинально різних оцінок щодо подій в регіоні зокрема, конфліктів у Сирії, Ємені та палестині – ізраїльського.

Ставлення Каїру до ядерного проекту Тегерану є дещо кращим, аніж інших країн Близького Сходу, зокрема, Ер-Ріяда та Тель-Авіва. Оцінюючи «ядерне досьє» Ірану, Єгипту слідують тактиці «золотої середини» не допускаючи ні однозначної його підтримки ні осуду. Проте, функціонування ІЯП чи то мирної чи військової складової є чинником тиску на єгипетський уряд. Адже, успіхи Ірану в розвитку ядерної галузі технологій і його конфронтація із західними державами підтверджують претензії Тегерану на регіональне лідерство, які має й Каїр.

Також, Єгипет, як і інші держави регіону турбує наявність ядерної зброї в Ізраїлю. Тому, чимало єгиптян, як і загалом арабів погоджуються з тим, що західні держави застосовують політику подвійних стандартів оцінюючи єврейську і перську ядерні програми. Завдяки цим масовим настроям, відбувається зближення позицій Ірану і арабських держав згідних з ідеєю протидії посиленню впливу Ізраїлю в регіоні. Генеральний секретар Ліги арабських держав Амр Мусса зазначив, що: «неможливо забути, що ядерний Ізраїль постійно говорить про

іранську атомну загрозу. Ядерна програма Ірану не є загрозою для арабського світу або світового миру. Ізраїль є реальною загрозою, так як він володіє ядерним арсеналом і відмовляється підписати Договір про нерозповсюдження ядерної зброї [2] ». При цьому Єгипет посилається на оцінки міжнародних експертів в галузі озброєнь, які вважають, що у Тель-Авіва є щонайменше, 200 боєголовок, втому числі для авіабомб та ракет. Крім того, Ізраїль відмовляється співпрацювати з даного питання з міжнародними організаціями, насамперед з МАГАТЕ.

Єгипет та інші арабські державизаперечують можливість військових ударів Ізраїля або Сполучених Штатів по ядерних об'єктах Ірану для попередження розвитку його ядерної програми і закликають їх до дипломатичного вирішення даної проблеми. Адже, вони розуміють, що нова війна в регіоні лише дестабілізує Близький Схід. Каїр також розраховує отримати вигоду від ядерного проекту Тегерану. Оскільки, Іран для розрядки напруги і запевненню своїх арабських сусідів у виключно мирних намірах, запропонував їм поділитися своїм ядерним досвідом. Так, під час візиту до Єгипту в грудні 2007 року Алі Лариджані, екссекретар Верховної Ради національної безпеки ІРІ (зараз спікер Меджлісу), заявив: «Іран готовий запропонувати Єгипту свій ядерний досвід під наглядом і положеннями Міжнародного агентства з атомної енергії [6]».

В цілому, ж Єгипет подібно до Катару та Оману дотримується лінії на врегулювання ситуації навколо ІЯП виключно дипломатичними методами. Тому, підписання ядерної угоди Тегераном та скасування внаслідок цього санкцій проти нього відкрили нові можливості для економіки Єгипту та позитивно вплинули на неї, оскільки з'явилась можливість безпосереднього імпорту нафти з Ірану. Це усунуло необхідність використання ОАЕ, як посередника в торгівлі між країнами, забезпечило дешевий імпорт іранських нафтопродуктів.

Рішення США вийти із СВПД [5], МЗС Єгипту заявило що: «Оскільки Єгипет розуміє зацікавленість Сполучених Штатів та міжнародного співтовариства у вирішенні всіх регіональних та міжнародних проблем, пов'язаних із ядерною торгівлею Ірану, а також втручання Ірану у внутрішні справи арабських країн, він підкреслює необхідність виконання Іраном своїх зобов'язань, відповідно до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та Угоди про всебічні гарантії з Міжнародним агентством з атомної енергії. Це полягає в забезпеченні продовження статусу Ірану, як неядерної держави, яка є учасницею цього договору і посилення шансів на шляху встановлення

Близького Сходу, вільного від ядерної та іншої зброї масового знищення, тим самим сприяючи стабільності та миру в регіоні [3]».

Офіційний Каїр стурбований агресивним курсом регіональної політики Тегерану, спрямованим на розширення власної сфери впливу в арабському світі, що негативно впливає на рівень національної безпеки арабських сунітських країн. Тому, лідери Єгипту наголошують на важливості участі всіх зацікавлених арабських сторін в будь-якому діалозі щодо майбутнього регіону, зокрема можливі зміни ядерної угоди членів групи Р 5+1 з Іраном.

Отже, АРЄ підтримує мирний розвиток ІЯП та закликає міжнародне співтовариство до вирішення дипломатичними засобами даної проблеми, яка з виходом США із СВПД загострилася. Відносини між Тегераном і Каїром частково відновилися на тлі зменшення рівня втручання у їх справи іноземних сил, особливо Саудівської Аравії. Тому, в короткостроковій перспективі можна очікувати відновлення співробітництва між двома державами. Попри розбіжності в позиціях Каїра та Тегерана щодо певних питань, зокрема способу вирішення регіональних конфліктів, ці столиці мають спільні інтереси і позиції щодо наявності ядерної зброї в регіоні, втручання західних держав в справи регіону, покращення співробітництва в економічній сфері, зокрема в торгівлі та боротьбі із загрозою фундаменталістського тероризму.

Література

1. Мамедова Н.М. Иран в мировой политике. XXI век / Отв. ред. Н.М. Мамедова, ред.-сост. М.С. Каменева, И.Е. Федорова; Институт востоковедения РАН. – М.: ИВ РАН, Издатель Воробьев А.В., 2017. – 260 с.

2. Arab World Has No Problem with Iran: Amr Moussa [Електронний ресурс] // *The Tehran Times*. – 2009. – Режим доступу: <https://www.tehrantimes.com/news/194813/Arab-world-has-no-problem-with-Iran-Amr-Moussa>

3. Egypt wants Arab nations to have a say in altering Iran nuclear deal visit [Електронний ресурс] // *The Times of Israel*. – 2018. – Режим доступу: <https://www.timesofisrael.com/egypt-wants-arab-nations-to-have-say-in-altering-iran-nuclear-deal/>

4. Iran's president begins historic Egypt visit [Електронний ресурс] // *NEWS/MIDDLE EAST*. – 2013. – Режим доступу: <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/02/20132585923942211.html>

5. Joint Comprehensive Plan of Action, Vienna, 14 July 2015: Letter dated 16 July 2015 from the Permanent Representative of the United States of America to the United Nations addressed to the President of the Security Council [Електронний ресурс]// UN Security Council. – Режим доступу: <https://undocs.org/en/S/2015/544>

6. Larijani Says Iran Ready for Peaceful Nuclear Cooperation with Egypt, [Електронний ресурс] // *Mehr News*. – 2007. – Режим доступу: www.mehrnews.com/en/NewsPrint.aspx?NewsID=614017.

7. Monshipouri M. Re-evaluating Iran-Egypt Relations: A Look at the Evolving Geopolitical Context/ Monshipouri M., Zamaray A.// *INSIGHT*. – 2017. – Vol. 19, №2. – pp. 215–229

Івасечко Ольга

*к. політ. н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

Ланій Богдана

Студентка групи МВМВ-11

Національного університету «Львівська політехніка»

ПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ ЩОДО БУДІВНИЦТВА МАГІСТРАЛЬНОГО ТРУБОПРОВОДУ «ПІВНІЧНИЙ ПОТІК – 2»

Сьогодні візитною карткою ефективної діяльності країн Вишеградської групи на рівні ЄС є енергетична безпека. Проблема енергетичної безпеки є найважливішою складовою національної безпеки і посідає чільне місце з-поміж загроз «м'якої» безпеки. У 2006 р., 2009 роках, після енергетичних воєн спровокованих Російською Федерацією, Центральна Європа зазнала суттєвих перебоїв у постачанні природного газу. Відтак, країни Вишеградської групи виступили зі спільною позицією щодо диверсифікації джерел постачання енергоносіїв. Ключові напрями співпраці в енергетичній сфері в форматі В4 в рамках регіону Центральної Європи були репрезентовані ще 2010 році в Енергетичній декларації прийнятій на Будапештському саміті.

Газовий стрес-тест в 2014 році, якого зазнали держави-члени ЄС, у тому числі країни регіону Центральної Європи, спонукав останніх до наступних дій: по-перше, скоротити імпорт російського газу, по-друге, припинити постачання російського газу через Україну.

Для держав-учасниць Вишеградської платформи характерними є наявність не лише спільних історичних та культурних, проте і ряд загроз, з-поміж яких, експерти виокремлюють наступні: це транзит, диверсифікація та зміна шляхів доставки вуглеводнів [7].

Ініціативи, започатковані в Європі з метою диверсифікації шляхів поставок вуглеводнів та скорочення обсягів російського блакитного палива в енергетичному комплексі Співтовариства, змусили і РФ реагувати на виклики по-іншому, включаючи знижки на газ для деяких країн, тимчасові зменшення обсягів експорту газу до Польщі у 2014 році та, в кінцевому результаті, суттєве скорочення потоків газу через Україну з 2019 року, коли закінчується контракт на транзит, і вводиться в експлуатацію «Північний потік – 2».

Враховуючи геополітичні та регіональні виклики енергетичній безпеці та стабільності держав Вишеградської групи, надзвичайно важливо створити додаткову потугу в альянсі, яка полягає у скоординованій енергетичній політиці та дипломатії. Тому питання енергетичної безпеки країн Вишеградської групи в умовах ведення гібридної війни Росії проти України та за наявних викликів є вкрай актуальним.

Проект Російської Федерації, який сьогодні розглядають держави-члени ЄС, як один із варіантів для поставок блакитного палива – це «Північний потік – 2». Цільовими ринками проекту «Північного потоку – 2» є Німеччина, Франція, Австрія та Італія. «Північний потік – 2» – це магістральний газопровід з Росії в Німеччину, який хочуть прокласти через Балтійське море в обхід України. Німеччина, Фінляндія та Швеція видали усі дозволи на будівництво та експлуатацію газопроводу. Проти будівництва газопроводу виступили Польща, країни Балтії, Україна, Молдова, Словаччина, США та Данія [1]. Як зазначив Дональд Туск, голова Ради Європи, що «Північний потік – 2» буде збільшувати залежність Європи від одного постачальника блакитного палива та концентруватиме 80% імпорту російського газу за одним маршрутом. Також питання енергетичної безпеки ЄС, регіону Центрально-Східної Європи, піднімалось і на Мюнхенській безпековій

конференції, що відбувалась 15–17 лютого 2019 року. Зокрема, міністр національної оборони Польщі Маріуш Блашак під час конференції, наголосив на загрозі енергетичній безпеці ЄС, яку несе імплементація «Північного потоку – 2», зазначивши на тому, що кошти, які офіційна Москва отримає від продажу газу, потім витратить на озброєння. Тому, він вважає парадоксальною ситуацію, коли за гроші партнерів із Заходу Росія озброюється, а держави-члени ЄС, в пошуках відповіді на російське озброєння, зміцнюють співпрацю в рамках альянсу НАТО [1].

Офіційна позиція Чеської Республіки щодо реалізації «Північного потоку – 2» чітко репрезентована представником пражського аналітичного центру «Європейські цінності» Якубом Яндою, який зазначив, що ця країна загалом підтримує цей газовий проект РФ, незалежно від критики союзників в регіоні [2].

Експерти зазначають, що деякі держави-члени ЄС не вбачають від цього співробітництва реальної загрози. Однак, чим більше грошей вони вливають у Росію, збільшуючи обсяг придбаної енергії, тим більш небезпечною Росія стає для Європи, здійснюючи кібератаки, підкуп політиків, партії, медіа, журналістів, депутатів. У такий спосіб РФ поглиблює політичні ризики та кризи у країнах Західної Європи. Разом з тим, агресивні дії Росії змушують європейців інвестувати у військове переозброєння, збільшуючи витрати на оборону, зазначають експерти [2].

Натомість, солідарною з Україною щодо будівництва «Північного потоку – 2» є Словаччина, оскільки лідери обох держав скоординували зусилля з недопущення будівництва цього газогону [4].

Фокусуючи увагу на позиції Угорщини, варто зазначити, що прем'єр-міністр країни В. Орбан наголосив на тому, що епоха газової монополії Росії в Угорщині підходить до кінця, оскільки підписано контракт на поставку природного газу з Румунії терміном на 15 років. Він констатував той факт, що три угорські фірми виграли відповідний тендер в Румунії. Угорщина купуватиме у Румунії 4 млрд. куб. м природного газу на рік, що дорівнює половині обсягів щороку споживається блакитного палива. Угорський прем'єр вважає, що постачання природного газу з Румунії розпочнуться після 2022 р. Така офіційна заява В. Orbana про постачання румунського газу відповідає позиції США і Євро- парламенту про необхідність скорочення залежності ЄС від російського газу [3].

Сучасний український дослідник Михайло Гончар – президент Центру глобалістики «Стратегія ХХІ», вказує на те, що побудова «Північного потоку – 2» на Балтиці та «Турецького потоку» на Чорному морі буде використана Російською Федерацією задля збільшення та урізноманітнення своєї військової присутності в акваторіях обох морів та на узбережжі. Прогнозується, що такі держави-члени НАТО, як-от: Німеччина, Туреччина та Болгарія можуть виявитися абсолютно не на боці сил Альянсу, а навпаки.

По суті, коридор газопроводів є протяжним майданчиком, на якому Росія приховано може розміщувати додаткові мобільні розвідувальні потужності для сканування підводної та надводної обстановки вздовж усього узбережжя НАТО [5, Р. 5].

Реалізація газового проекту «Північний потік–2», зазначають фахівці, несе загрозу енергетичній безпеці не лише України, але й державам-учасникам Вишеградської четвірки, а також і державам Балтії. Сьогодні «Газпром», незважаючи на спротив V4, докладає зусиль з метою переконати офіційну Братіславу, що збереже транзит блакитного палива через словацьку ГТС, використати схему транспортування російського газу з другої нитки майбутнього «Турецького потоку» через маршрут Eastring, розроблений словацькою компанією Eustream.

Саме завдяки спільним зусиллям країн Вишеградської четвірки, принципової позиції польської компанії PGNiG газогін «Північний потік – 2» поки, що не отримав «зелене світло» в ЄС.

Таким чином для Європи є вкрай важлива відмова від «Північного потоку – 2», а для США його блокування зараз усіма можливими засобами.

Література

1. «Згодом – Балтика, а потім Польща»: у Міноборони країни закликають Європу не підігравати Путіну [Електронний ресурс]// uazmi: Новини. – 16.02.2019. – Режим доступу: <https://uazmi.org/news/post/gcQipUSYs53feMKi2hnzzg>.

2. Єреміца В. «Північний потік-2»: дипломатія за і проти [Електронний ресурс]/ В. Єреміца // Радіо Свобода. Політика. – 8 березня, 2018. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29087344.html>.

3. Кухалейшвілі Г. Газова інтрига Орбана: Як Угорщина грає на суперечностях Росії і США [Електронний ресурс]/ Г. Кухалейшвілі// 112. ua. – 12.02.2018. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/hazova-intryha-orbana-yak-uhorshchyna-hraie-na-superechnostiakh-rosii-i-ssha-432770.html>

4. Президент Словаччини про «Північний потік – 2»: Це виключно політичний проект [Електронний ресурс]// Gordon.ua. – 23 листопада, 2018. – Режим доступу: <https://gordonua.com/ukr/news/politics/-prezident-slovachchini-pro-pivnichnomu-pototsi-2-tse-vikljuchno-politichnij-proekt-528176.html>

5. Anatolii Burgomistrenko Offshore gas infrastructure in the Russian counteraction to NATO on the eastern flank: potential for a hybrid use in the Black and Baltic seas [Електронний ресурс]/ Anatolii Burgomistrenko, Mykhailo Gonchar, Serhii Haiduk та ін. // Centre for Global Studies ‘Strategy XXI’. – Kyiv. October, 2018. – 24 p. – Режим доступу: <https://ukraine-office.eu/offshore-gas-infrastructure-in-the-russian-counteraction-to-nato-on-the-east-flank-potential-for-a-hybrid-use-in-the-black-and-baltic-seas/>.

6. Dinsdale C. How the V4 can cooperate to overcome energy challenges [Електронний ресурс]/ C. Dinsdale, P. Laco // Slovak Spectator. – 7 December 2009. – Режим доступу: <https://spectator.sme.sk/c/20034723/how-the-v4-can-cooperate-to-overcome-energy-challenges.html>.

*Калинчук Христина,
студентка групи МВ-24*

*Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник: к. політ. н., асист. Климчук І.І.*

НОВОЗЕЛАНДСЬКИЙ ТЕРАКТ ЯК ВИКЛИК МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ

Міжнародний тероризм як явище спричинене глобалізацією та різким збільшенням кількості недержавних акторів, становить вагому загрозу безпеці сучасного світу. Поширення цього явища відносять до глобальних проблем людства, які міжнародна спільнота наразі не спроможна вирішити. Хоч міжнародний тероризм постає більш масштабним, ніж певні локальні

терористичні акти, кількість яких за останні роки критично зростає, проте не варто відкидати їх вплив на міжнародне середовище та долі людей. Актуальним в контексті вищезгаданого є скоєний теракт у мечеті новозеландського міста Крайстчерч, який сколихнув світ 15 березня 2019 року.

Трагічна загибель півсотні людей та десятки поранених у місці молитви була визнана прем'єр-міністром Нової Зеландії Джасіндою Ардерн, як теракт, що залишиться в історії їх держави – «як найпохмуріший день, сповнений насильства»[4]. Безпрецедентність цих подій трактується не тільки через масовість розстрілу, а й через онлайн-трансляцію трагедії, яку вів терорист-вбивця – 28-річний австралієць Brenton Tarrant.

Бажання демонстрації сили, нездорова психіка, антимусульманські та антиіммігрантські погляди, чи расистські нахили терориста могли слугувати причиною масштабного злочину.

Аналізуючи постать вбивці, а також низку меседжів, які поширював Б. Таррант у своїй сторінці у Твіттері, а саме його «маніфест» – «Велика заміна», який був опублікований незадовго до нападу та надісланий, зокрема, до офісу прем'єр-міністра за декілька хвилин до розвитку подій, лише згодом дав зрозуміти, що цей теракт був ретельно спланованим актом насильства [3]. Із заяви Б. Тарранта прослідковується ідея, що події 15 березня насправді є частиною ланцюгової реакції. Оскільки він називає Стокгольмський теракт 2017 року ключовою подією, що змусила його взяти в руки зброю і вчинити «власне правосуддя». Під час цього теракту вантажівка зумисне в'їхала в натовп людей, серед жертв була 11-річна Еббу Аккрлюнд, за яку збирався відістати Б. Таррант [2].

Безперечно, цю подію потрібно трактувати з різних позицій. По-перше, варто взяти до уваги, що новозеландський масовий розстріл 2019 р. має опосередкований зв'язок з кривавими подіями 11 вересня 2011р. чи паризьким терактом 2015р., а також терактами в Брюсселі, Ніцці та Стамбулі в 2016 р. та іншими. На відміну від новозеландського теракту, відповідальність за останні взяла на себе Ісламська Держава чи Аль-Каїда, проте суть проблеми полягає у невідомості механізмів контролю та запобігання даним терористичним актам з боку міжнародної спільноти. У світлі сучасної ситуації, жоден міжнародний актор чи навіть їх сукупність не постають цілковитими гарантами глобальної безпеки.

По-друге, значна частина конфліктів останніх десятиліть базується на зіткненні різних культур, в тому числі різних релігій. Якщо причиною смертей тисячі людей у певні періоди часу була діяльність саме ісламських угруповань та мусульман-смертників, то цього разу Б. Таррант вирішив зробити представників цієї релігії жертвами свого сценарію. Не можна не врахувати й те, що зловмисник керувався цитатами із «нацистської Біблії» чи те, що розправа над мусульманами була вчинена саме у місці їх молитви. Ці факти ще раз свідчать про неоднозначність впливу релігійного чинника на свідомість людей у сучасній світосистемі. Отже, вибір місця кульмінації плану Б. Таррантом був своєрідним та свідомим жестом з акцентом на релігію та її носіїв.

По-третє, поруч з релігією, значну роль відіграла масова міграція, про яку у своєму «маніфесті» згадував терорист, називаючи мусульман «загарбниками», які прагнуть «зайняти землі» та «етнічно замінити» його народ. Brenton стверджував, що «не залишилось жодного місця», якого не торкнулась би міграція, згадавши Ісландію, Польщу, Нову Зеландію, Аргентину та Україну як осередки, в яких мігранти «не знайдуть перепочинку» [2]. Основна проблема міграції для Б. Тарранта полягала в можливості пригнічення чи заміни європейського народу. Крім того, свої ідеї терорист формує з позиції расизму, роблячи акцент на власній расовій приналежності.

Безперечно, у контексті трагедії 15 березня 2019 року, мало місце використання Інтернет-мережі як засобу пропаганди та маніпуляції. Насамперед, це пов'язано з використанням Таррантом своєї Twitter-сторінки для поширення власних екстремістських поглядів, у тому числі свого «маніфесту», та формування образу «ультраправого європейця». Потрібно зважити на виникнення нового ризику та ймовірності того, що хтось серед його підписників чи читачів міг захопитися ідеями расизму, релігійної дискримінації, що може стати «бомбою уповільненої дії» на тлі сучасних процесів. Також, ведення онлайн-трансляції у Go-Pro під час розстрілу вірян у мечетях відтворює крайню жорстокість вбивці. Таким чином, використання цифрових технологій для поширення пропаганди насильства та утвердження дискримінації несуть значну загрозу міжнародній безпеці.

Ще одним руйнівним елементом у даному випадку є вплив інформаційних продуктів. Як зазначено у багатьох джерелах, Б. Таррант стверджував, що навчався насильству у відеоіграх «Spugo» і «Fortnite». Важливо, що зараз ці

ігри є надзвичайно популярними серед підлітків, а отже несуть загрозу їхній психіці у майбутньому.

Також у даній ситуації постає питання дозволу на купівлю вогнепальної зброї, оскільки зброя була придбана Бернартом легально. Ця подія змушує уряд переглянути закони про обіг зброї і обмежити її продаж [1]. Насправді питання легалізації зброї є проблемним і дуже суперечливим. Адже законне володіння нею не гарантує її використання винятково у мирних цілях.

Підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що терористичний акт, який відбувся в Новій Зеландії не був спонтанною акцією. Факторами, які більшою мірою вплинули на такий трагічний розвиток подій, були нетерпимість Б. Тарранта до мусульманства, ненависть до мігрантів, культ своєї раси та пропаганда насильства.

Якщо розглядати цю подію у контексті міжнародних процесів, Нова Зеландія 15 березня 2019 року стала ще однією жертвою тероризму на міжнародній арені. Сам теракт звісно трактується як локальний, проте його детальний аналіз підтверджує взаємозв'язок на глобальному рівні. Наприклад, Б. Таррант австралієць, а агресію було вчинено у Новій Зеландії, тобто в іншій країні. Крім того, постраждали були іммігрантами з різних країн, що розширює масштаб трагічних наслідків.

Таким чином, новозеландський теракт вже вкотре довів факт нестабільності міжнародного середовища. Крім того, була піддана сумніву життєздатність моделі мультикультурного суспільства. Незважаючи на інституційно-правову базу, яка закріплює рівність людей та свободу їх вибору в питаннях релігії, культури, політичних вподобань, на практиці дискримінація та зіткнення різних культур згідно з американським вченим С. Гантінгтоном часто є неминучими.

Література

1. Головний підозрюваний у масовій стрілянині в Новій Зеландії з'явився в суді [Електронний ресурс] // Голос Америки – 2019. – Режим доступу: <https://ua.krymr.com/a/news-naradnyku-v-noviy-zelandii-predyavyly-obvynuvachennya/29824959.html>;

2. Кривавий теракт у Новій Зеландії: терорист у своєму "маніфесті" згадав Україну [Електронний ресурс] // 24 канал – 2019. – Режим доступу: https://24tv.ua/krivaviy_terakt_u_noviy_zelandiyi_terorist_u_svoyemu_manifesti_zg_adav_ukrayinu_n1127381;

3. Прем'єр Нової Зеландії отримала лист від терориста за кілька хвилин до атаки в Крайстчерчі [Електронний ресурс] // УНІАН – 2019. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/world/10482243-prem-yer-novoji-zelandiji-otrimala-list-vid-terorista-za-kilka-hvilin-do-ataki-v-kraystcherchi.html>;

4. У мечетях Нової Зеландії розстріляно десятки людей [Електронний ресурс] // УНІАН – 2019. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/world/10480383-u-mechetyah-novoji-zelandiji-rozstrilyano-desyatki-lyudey-vbivcya-vse-znimav-na-gopro-foto-video-18.html>.

Лішук Юлія,

студентка групи МВ-24

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к.політ. н., асист. Зазуляк З.М.

ВПЛИВ АНТИАМЕРИКАНІЗМУ НА ПОЛІТИКУ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Антиамериканізм – це негативне ставлення до політики, зокрема до зовнішньої політики, культури та населення Сполучених Штатів Америки [1].

У сфері внутрішньої політики США демократи перебільшують наслідки антиамериканізму, а республіканці – применшують. Незважаючи на те, що опитування громадської думки свідчить про падіння американської позиції у світі, Тод Ліндберг, американський політолог, засумнівався у точності вимірювання фактичних наслідків антиамериканізму.

Ліндберг стверджував, що існує мало переконливих доказів того, що антиамериканізм суттєво впливає на американську зовнішню політику. Є три основні сфери, в яких антиамериканізм значно впливає на зовнішню політику Сполучених Штатів Америки:

1. стимулювання тероризму;
2. нанесення шкоди американському бізнесу;
3. ускладнення для американського уряду в досягненні своїх політичних цілей [2].

У першій сфері антиамериканізм часто мотивує скоювати тероризм і допомагає вербувати людей з метою вступу до терористичних організацій. Потенційні терористи вступають до терористичних організацій частково через свою ненависть до США.

Американський політолог не визнає, що антиамериканізм має значний економічний вплив. Є деякі докази того, що антиамериканізм відчувається в економічній сфері у формі бойкоту американських товарів. Проте Ліндберг стверджує, що такі докази є швидше анекдотичними і не є підґрунтям для того, щоб вважати, що антиамериканізм шкодить американському бізнесу за кордоном.

Що стосується реалізації політики, Ліндберг заявив, що політичний вплив антиамериканізму складніший, ніж здається. Для багатьох іноземних політичних лідерів антиамериканізм корисний для внутрішніх цілей [2]. Також політолог послався на глобальну співпрацю з питань боротьби з тероризмом після 11 вересня. Це є доказом того, антиамериканізм не перешкоджає ефективності американської політики.

Ставлення до Америки суттєво мірою формується за рахунок її зовнішньої політики. США піддавалися критиці за те, що вони висловлювалися за підтримку миру та безпеки у всьому світі, але в той же час проводили військові дії у Гренаді. Америка виступала за повагу національного суверенітету, але підтримували внутрішні партизанські рухи в Нікарагуа. Світ критикував США за економічну та військову підтримку диктатур. Критикували і президента Буша за нехтування демократією, правами людей та зосередженням на боротьбі з тероризмом.

Негативне ставлення до Америки та американців формується відповідно до стереотипів [3]:

- одержимість зброєю;
- матеріалізм та капіталізм;
- відсутність інтелекту та культурної обізнаності;
- расизм;
- націоналізм;
- зарозумілість.

Разом з багатьма стереотипами світ розглядає США як могутню державу. Проте, завжди співіснує думка про те, що Сполучені Штати корумповані,

зарозумілі та «холоднокровні». Американські стереотипи не є головними чинниками у формуванні ставлення до США та американців.

Одразу ж після 11 вересня США розглядали громадську дипломатію як належну відповідь на зростання антиамериканізму. Різне просування демократії – це відповідь США на тероризм та антиамериканізм. Загроза тероризму постала перед демократичними країнами з необхідністю переглянути межі між свободою та безпекою. Кожне суспільство має самостійно відповісти на питання про те, скільки свободи він готовий пожертвувати, щоб мати більше шансів захистити себе в умовах глобальної терористичної загрози.

Підвищення антиамериканізму може стати реальною загрозою для подальшого просування демократії у світі. Стратегія авторитарних урядів полягає в тому, щоб спробувати змусити демократичні уряди відмежовуватися від Сполучених Штатів, тим самим ізолювати їх і позбавити будь-якої міжнародної підтримки. Для Сполучених Штатів просування демократії є засобом завоювати серце і розум людей у всьому світі. У Східній Європі демократизація породила проамериканські уряди та проамериканське суспільство. Подібного результату не варто очікувати у країнах Близького Сходу. Тут демократія сприймається як політичний режим, який може контролювати локальні конфлікти.

Література

1. Chiozza, Giacomo (2009). *Anti-Americanism and the World Order*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press.
2. Carnegie. Does Anti-Americanism matter to American Foreign Policy? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://carnegieendowment.org/2005/11/03/does-anti-americanism-matter-to-american-foreign-policy-event-826>
3. Carnegie. Why the world loves to hate America? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=872>

РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗДІЙСНЕННІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ У ЄС

Важливою особливістю здійснення молодіжної політики у Європейському Союзі є залучення громадського сектору, а власне неурядових організацій. Неурядовим молодіжним організаціям (НУМО) було надано важливу і, на думку деяких дослідників, привілейовану роль, коли мова йде про просування у якості державних партнерів з питань, що стосуються молоді. Враховуючи, що багато молодих людей не беруть участь у молодіжних організаціях, чому вони вважаються такими важливими?

Кожен визнає, що на рівні центрального уряду неможливо або можливо включити всіх молодих людей до прийняття управлінських рішень. Тому неурядові молодіжні організації консультуються та входять в консультаційні ради від імені молоді, оскільки вони розглядаються як представники молоді. Звичайно, вони можуть претендувати лише на представлення людей в організаціях, з яких вони походять. Тим не менш, залучення представників неурядових молодіжних організацій до прийняття політичних рішень є корисним для урядових чиновників та політиків, оскільки таким чином вони охоплюють багатьох молодих людей, вважаючи, що представники ГО представляють більші групи молоді. Молодіжні ГО також часто мають ресурси та досвід для вирішення проблем молоді на різних рівнях здійснення молодіжної політики [2].

Легітимність молодіжних ГО, що беруть участь у прийнятті управлінських рішень, спирається на два основні положення:

- молодіжні організації повинні мати повністю функціональну внутрішню демократію, причому їхні лідери обираються членством;
- організації повинні контролюватися і керуватися самою молоддю, адже вони насправді і є молодіжними організаціями, а не дорослими організаціями з молоддю як група «клієнтів».

Неурядові молодіжні організації слід вважати урядовими партнерами у прийнятті рішень, виходячи з їхнього потенціалу як представників більших груп

молоді. Іншими словами, молодіжні ГО є інструментом для залучення молоді, а не ціль самі по собі. Необхідно також вивчити інші способи охоплення багатьох молодих людей одночасно, а молодіжні ГО не повинні мати монопольного становища як представники молоді. Вони також можуть бути доповнені іншими групами (наприклад, молодіжними клубами) залежно від реальності та контексту здійснення молодіжної політики у конкретній країні [4;5].

Проте в різних країнах Європи існування неурядових молодіжних організацій є великою користю для суспільства, і природно, що вони мають право на консультації та участь у прийнятті рішень, які стосуються молоді. Це визнання означає, що національні молодіжні ради - це парасолькові асоціації неурядових молодіжних організацій в країні і найчастіше створюються для того, щоб мати єдиний та потужний голос у просуванні інтересів молоді з точки зору молодіжних організацій – найчастіше оцінюються як державні партнери в країнах, де вони існують. Майже всі національні молодіжні ради ЄС отримують фінансову підтримку своїх урядів для збереження своєї ролі як молодіжного голосу на національному рівні [7].

Європейський молодіжний форум (ЄМФ), що розташовується у Брюсселі (Бельгія), є неурядовою асоціацією національних молодіжних рад та міжнародних неурядових молодіжних організацій на європейському рівні. ЄМФ є важливим партнером для інституцій Європейського Союзу, Ради Європи та системи Організації Об'єднаних Націй і активно консультується з питань, що стосуються молодих людей. Принцип твердого визнання ЄМФ серед цих міжурядових організацій такий самий, як і принцип залучення молодіжних організацій на національному рівні. Іншими словами, повага до ролі неурядових молодіжних організацій як представників молоді стала сильною та визнаною практикою цих організацій.

Робота Форуму спрямована, в першу чергу, на активне залучення молоді до суспільного життя Європи. За допомогою різних членських організацій і своєю безпосередньою представницької функції Форум прагне поліпшити умови життя молодих людей Європи в сучасному світі. З цією метою Форум працює з органами управління Європейського Союзу, для того щоб забезпечити реальне врахування думки та інтересів молоді при прийнятті тих чи інших рішень в Європейському союзі і реалізації молодіжних програм. Так, зокрема, ЄМФ виступав партнером Європейської комісії в процесі написання

«Білої книги» з молодіжної політики. Крім цього, Форум координує і забезпечує представництво молодих людей в структурі молодіжного сектора Ради Європи: «У відповідності зі структурою співуправління приблизно третина учасників вищого політичного органу Директорату у справах молоді та спорту Ради Європи обирається з числа представників неурядових молодіжних організацій-членів ЄМФ на асамблеях ЄМФ» [1].

Вищим органом Форуму є його Генеральна Асамблея. Вона складається з представників членських організацій (по дві особи від повних членів і по одній людині від кандидатів і спостерігачів). Асамблея оцінює роботу Форуму, визначає напрями її подальшої діяльності і приймає план роботи на два роки. Генеральна асамблея також вирішує питання членства в ЄМФ. Слід зазначити, що прийняття рішень на Асамблеї відбувається по відповідно до наступного принципу: 50% голосів мають національні молодіжні ради, 50% - міжнародні молодіжні організації [9].

Крім Європейського молодіжного форуму, що працює в рамках ЄС, в Європі діє і так званий Європейський молодіжний парламент (ЄМП), створений в 1987 р. В даний час Європейський молодіжний парламент є проектом Фонду Хайнца-Шварцкопфа «Молода Європа» і діє під патронажем президента Європейського парламенту і генерального секретаря Ради Європи. Організація має національні представництва в більшості європейських країн і представляє собою своєрідну дискусійну платформу для молодих людей у віці від 16-ти до 22-х років. Парламент складається з 32-х національних об'єднань і організацій, в яких тисячі молодих людей працюють на громадських засадах. Основна мета Парламенту – залучення молоді в процес європейської інтеграції та підтримка інтересів молоді на міжнародному рівні [9]. Згідно базової ідеї створення Парламенту, він є «формою практичного навчання, дозволяючи молодим людям з різних країн Європи краще зрозуміти один одного і світогляд інших націй, навчитися поважати ці відмінності і співпрацювати один з одним в ім'я загального блага» [8].

Розвиток молодіжного парламентаризму є сьогодні найважливішим напрямком діяльності більшості європейських держав-членів ЄС. Незважаючи на те, що фактично мова йде більшою мірою про гру в політику, ніж про реальну законотворчу діяльність, проте, даний механізм політичної соціалізації молоді має досить високий виховний потенціал [6].

Крім Молодіжного форуму в країнах ЄС активно розвиваються і інші управлінські форми включення молоді в суспільний простір. Так, загальною тенденцією реалізації молодіжної політики в розвинених європейських країнах (Німеччина, Великобританія, Франція, Іспанія та ін.) є широке залучення громадських організацій до вирішення проблем різних категорій молоді поряд з активною участю державних органів у даному процесі. Сьогодні саме системі молодіжних ГО відводиться першорядна роль в здійсненні молодіжної політики на будь-якому з її рівнів (національному, регіональному, місцевому). Молодіжні ГО мають істотне значення в житті західного громадянського суспільства. Наприклад, в Швеції вони охоплюють близько трьох чвертей всієї молоді [7, С. 3].

Таким чином, у сучасній Європі, і, зокрема, в рамках Європейського союзу, реалізується комплексна модель управління молодіжною політикою, яка включає в себе розгалужену мережу інститутів і організацій, що відповідають за ті чи інші напрямки діяльності. Безумовно, ключові рішення в області молодіжної політики приймаються на рівні Ради Європи, а також керівних органів Європейського союзу. Проте, до їх обговорення та вироблення рекомендацій активно залучається сама європейська молодь, яка входить в різні інституційні об'єднання, такі, як Європейський молодіжний форум і Європейський молодіжний парламент.

Література

1. Орленко М. В. Теоретичний аналіз визначення політичної участі молодіжних організацій України / М. Орленко // Наукові праці : науково-методичний журнал. Серія «Політологія». – Вип. 248. Т. 260. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – С. 26–31.;
2. Смирнов В.А. Особенности институционализации молодёжной политики в Европе // Youth World Politic. 2013. – №3. – 260 с.;
3. Співпраця Ради Європи та Європейської комісії // Сайт Ради Європи [Електронний ресурс]. – Council of Europe – Режим доступу: www.youth-partnership.net ;
4. Council of European Union European Youth Pact, 6609/1/05 REV 1, Brussels, 2001 [Електронний ресурс]. // European Youth Pact .– Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/ALL/?uri=celex:52005DC0206>;

5. Haar B., Copelan P. EU Youth Policy: A Waterfall of Softness. [Електронний ресурс]. // Haar B., Copelan P. – Режим доступу: http://euce.org/eusa/2011/papers/111_terhaar.pdf;
6. EU Youth Report 2012. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. – 284 p.
7. Matthews H. Citizenship, youth councils, and young people's participation // Journal of Youth Studies. 2001. Vol. 4, no. 3. 299–318 P. ;
8. Haar B., Copelan P. EU Youth Policy: A Waterfall of Softness. [Електронний ресурс]. // Haar B., Copelan P.– Режим доступу: http://euce.org/eusa/2011/papers/111_terhaar.pdf;
9. Hänninen S., Karjalainen S. and Lahti T. (editors) The Other Knowledge[in Finnish], Stakes, Helsinki, 2006 [Електронний ресурс]. // Hänninen S., Karjalainen S. and Lahti T. – Режим доступу: https://www.pedocs.de/volltexte/2009/1028/pdf/Siurala_A_European_Diskurs_2007_4_D.pdf;

Самсоненко Аня

студ. МВ-43

Національний університет “Львівська політехніка”

Науковий керівник: к.пол.н., асис. каф.ПМВ Цебенко О.О.

РОЛЬ ЄС У БОРОТЬБІ З МІЖНАРОДНИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ

Споживання та збільшення торгівлі наркотиками продовжує викликати занепокоєння для всіх держав-членів Європейського Союзу та його інституцій. Це є серйозною проблемою з точки зору громадського порядку та охорони здоров'я.

Механізм ЄС у боротьбі з міжнародним обігом наркотиків базується на:

- посилені політичної координації між державами-членами, установами Європейського Союзу та відповідними європейськими агенціями, зокрема з Європоллом та Євроюстом;
- ефективному використанню європейських ресурсів, об'єднанню більш спеціалізованих служб держав-членів в оперативних мережах, які будуть

базуватися на існуючих багатосторонніх структурах для обміну інформацією, включаючи Європол та Євроюст, відповідно до їх відповідних повноважень.

- зосереджені дії щодо трафіку кокаїну, героїну та інших видів наркотиків (синтетичні наркотики, каннабіс), що будуть об'єктом майбутніх ініціатив. Спільна ініціатива, що стосується синтетичних наркотиків, буде запущена у 2011 році з метою встановлення спільного підходу серед держав, що найбільше постраждали, зокрема, у сфері обміну інформацією та спеціалізованому навчанню, боротьби з відхиленням хімічних прекурсорів та активізації регіонального співробітництва між державами-членами, а також партнерство з відповідними третіми країнами.

- поєднанні цілеспрямованих дій з двостороннім спільним заходом. У рамках Союзу розглядаються та покращуються, де це можливо, інструменти, необхідні для нанесення удару торговцям за допомогою їхніх злочинних доходів. Також підтримується розробка відповідних інструментів у третіх країнах.

- зобов'язані боротися з незаконним обігом наркотиків для того, щоб завдати серйозного удару по злочинним організаціям, які є головною загрозою для громадянського суспільства, а також для країн походження та транзитних країн через їх універсальність, схильність до насильства, наявні ресурси та їх транснаціональний характер.

Отже, боротьба з міжнародним обігом наркотиків є одним з перших завдань для вирішення у Європейському Союзі. За допомогою чисельних пактів, законів та договорів, серед яких «Європейський пакт боротьби з міжнародним наркотрафіком» – один з найважливіших документів в ЄС стосовно контролю за наркотрафіком, країнам-членам ЄС вдається запобігати та контролювати в межах даних їм можливостей продаж, пересування, просування та застосування наркотиків на своїх територіях.

Література

1. Карпенко Є.М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів міжнародними правоохоронними організаціями. / Є. М. Карпенко. – К., 2013. – 212 с.

2. European pact to combat international drug trafficking – disrupting cocaine and heroin routes [Електронний ресурс] – 2010. – Режим доступу: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/114889.pdf

3. Partners in crime? The EU, it's strategic partners and international organised crime. [Електронний ресурс] / Thomas Renard – 2014. – Режим доступу: https://www.pravo.unizg.hr/_download/repository/ESPO-WP5.pdf

Ярина Турчин

доктор політичних наук, професор

Національний університет «Львівська політехніка»

РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ У СХІДНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Визначення оптимального формату взаємин із Російською Федерацією було та залишається найбільш складним елементом східного виміру зовнішньої політики ЄС, адже внутрішні процеси, які протікають у середині РФ, безсумнівно, впливають на стабільність і безпеку європейського регіону. Однозначно, що ефективність такого виміру зовнішньої політики буде залежати від особливостей відносин між Європейським Союзом і Російською Федерацією, а її позитивна динаміка буде пропорційною до перебігу внутрішніх змін у російському суспільстві [6, с. 68].

Після розпаду Радянського Союзу в країнах Західної та Центрально-Східної Європи сформувалися два підходи до формування політичних відносин з Росією. Перший, передбачав активізацію взаємин з РФ навіть коштом інтересів нових пострадянських держав. Другий – підтримку державного самовизначення радянських держав Східної Європи. На практиці ж західні держави прийняли позицію, коли надавалася словесна підтримка державному самовизначенню радянських держав, але натомість не провадилися конкретні дії [2, с. 50]. На публічному рівні європейські політики досить стримано коментували зміни в СРСР наприкінці 80-х рр. Проте було очевидним, що головним партнером у регіоні Східної Європи для європейських держав залишалася Російська Федерація. Натомість після 2004 року інтерес Європейського Союзу до Російської Федерації був невеликим і здебільшого мав економічне забарвлення. Політичні відносини з РФ залишалися складними, адже Кремль постійно генерував думку про втручання європейців у традиційну

сферу впливу Росії – країни пострадянського простору [5, с. 48–50]. Особливо ситуація загострилася після запровадження у 2009 р. ініціативи ЄС «Східне партнерство».

Одразу після розпаду СРСР у політичних колах Російській Федерації також виробилося два підходи до провадження зовнішньої політики: атлантизм і неоевразійство. Властиво, у межах останнього визріла концепція «третього Риму» або «третьої дороги», де Російська Федерація не Європа і не Азія, а особлива держава для якої ЄС має доволі маргінальне значення. На початку XXI ст. російські ідеологи запровадили поняття «російської приналежності», що позначає суверенність і незалежність РФ у світі. Відповідно, у сфері закордонної політики пріоритетом стало підтвердження домінантної позиції Росії, зокрема й у відносинах з ЄС [3, с. 79]. Останній підхід створив передумови та основу для провадження зовнішньої політики РФ й щодо ЄС.

Зміни у зовнішній політиці Росії щодо Європейського Союзу чітко демонструють й дані соціологічних опитувань. Так, польський дослідник М. Грела зазначає, що з кінця 90-х рр. XX ст. тут домінувало позитивне ставлення до Європейського Союзу. Та вже через декілька років половина населення РФ сприймала Євросоюз як пряму загрозу для своєї державної незалежності. Далі несприйняття європейських партнерів російським суспільством тільки зростало і вже станом на 2015 рік складало понад 70%. Такі показники спровоковані переконанням громадян РФ, що політика ЄС відносно Росії призвела до маргіналізації російських економічних інтересів і поступового послаблення її політичної позиції в регіоні так званого «близького зарубіжжя» [5, с. 37].

Європейські дослідники виокремлюють ті фактори, які доводять реальність загроз для ЄС, джерелом котрих є Російська Федерація. Це, по-перше, пов'язано з обмеженою динамікою дій ЄС, по-друге, зі зміною зовнішньополітичною стратегією Москви, яка стосує нові інструменти впливу, як-от: євразійський інтеграційний проект, який нав'язує спільну інституційну структуру та нормативно-правову базу країнам пострадянського простору. Участь у ньому заперечує можливість інтеграції з ЄС, що творить нові виклики для зовнішньої політики Євросоюзу; використання політико-економічної (головно, енергетичної) залежності країн пострадянського простору від РФ, яка за таких умов пропонує «привабливу» фінансову підтримку, незалежну від

демократичних процесів чи економічних трансформацій [9, с.6]. На відміну від країн Центральної Європи, зазначає Р. Садовські, які в 90-х рр. зосереджували зусилля винятково на євроатлантичній інтеграції, для країн Східної Європи європейська інтеграція не є єдиною можливою опцією. Важливу роль у зовнішній політиці тих держав відіграють інші суб'єкти міжнародних відносин, а найголовніше – Російська Федерація. Відтак, зініційований нею євразійський інтеграційний проект, однозначно, є серйозним геополітичним викликом для ЄС.

Характеризуючи відносини між ЄС і РФ, європейські аналітики також виокремлюють посилення імперіалістичних тенденції і, як наслідок, розвиток політики ревізіоналізму [3, с.105]. Зокрема Г. Ясінські навів фактори, які, на його переконання, підштовхнули РФ до такого типу зовнішньої політики, а саме: розширення НАТО та ЄС упродовж 1999–2004 рр.; змушення Белграду до відмови від частини території Косово попри величезний супротив зі сторони Росії; введення американських, австралійських, британських та польських військ до Іраку у 2003 р.; підтримка європейськими лідерами Помаранчевої революції в Україні тощо [7, с. 31].

Отож сутність нової зовнішньополітичної доктрини Росії зводиться до посилення її впливу на міжнародній арені та послаблення позицій Заходу, у тому числі й американської політики однополюсності. Політичні еліти РФ претендують на статус самодостатніх і самостійних гравців на міжнародній арені, позиціонування Росії як одного з центрів впливу сучасного світового порядку. Тому метою Росії є не лише формування нового типу відносин з ЄС, а й утримування країн Східної Європи у статусі «буферної зони між ЄС і РФ» [4, с. 121].

Як наслідок, ті країни, яка задекларували єдність з ЄС отримали заморожені збройні конфлікти на своїх територіях, квазідержавні утворення, зорганізовані російською владою. Очевидно, що Росія підтримує і сприяє поширенню на пострадянському просторі сепаратистських рухів. Натомість, в інтересах ЄС є стабілізація політичної ситуації в східноєвропейському регіоні, що пов'язано загалом з питанням європейської безпеки, зменшенням диспропорції у добробуті між членами ЄС і його сусідами [8, с. 102]. Сьогодні головною метою Заходу є не допустити посилення збройного конфлікту між Росією та Україною, російського впливу на сепаратистські рухи в країнах

пострадянського простору, досягти деескалації і віднайти ефективні політичні механізми розв'язання конфліктів в регіоні Східної Європи.

Безперечно, що конфлікт між РФ і ЄС буде тривати ще багато років поспіль, а найбільш ефективнішим інструментом для його розв'язання можуть слугувати зміни політичної системи Росії, що, однозначно, є доволі довготривалим процесом. Загалом майбутнє РФ є доволі неоднозначним, а головною причиною тому є дуже повільне протікання інституційної реформи, якою Захід вкрай розчарований, а також згортання демократичних процесів.

Треба розуміти, що посилення позицій Росії на міжнародній арені впродовж останніх десяти років і повернення до «панівної» зовнішньої політики сформували перед ЄС нові виклики, які суттєво різняться від викликів першої половини 90-х рр. Для Європейського Союзу важливою є співпраця з РФ як стабільною, відкритою державою, яка функціонує на демократичних засадах, правових нормах, принципах ринкової економіки. Тому, європейський Союз зацікавлений у поступовій європеїзації Росії, формування тут політичної, економічної та суспільної моделей розвитку європейського кшталту [1, с.41]. Проте не всі країни ЄС зберігають оптимізм щодо трансформаційного успіху Російської Федерації, розглядаючи цей процес через призму історичного досвіду та вважають, що Росія ще довгий період матиме дисфункціональний режим щодо європейських стандартів [1, с. 42].

Швидше за все Росія й надалі буде розвиватися шляхом авторитаризму, позаяк сценарій її демократизації ускладнюється різними чинниками, а головно: недостатністю демократичних традицій в Росії [4, с. 123]; більшість суспільства, і політичні еліти вбачають в авторитаризмі шанс розбудови своєї держави; послабленням позиції США на міжнародній арені й укріпленням позицій Китаю можуть ослабити демократію та посилити сприйняття авторитаризму як її альтернативу.

(Публікація виконана за результатами наукового стажування в рамках нагороди імені Івана Виговського, наданої Центром Східноєвропейських студій Варшавського університету).

Література:

1. Europa Wschodnia i Południowy Kaukaz w polityce Unii Europejskiej / [red.nauk. A.Staszczuk]. – Szczecin: Uniwersytet Szczeciński, 2011. – 187 s.

2. Fedorowicz K. Polska polityka wobec Rosji, Ukrainy i Białorusi w latach 1989 – 2010 / K.Fedorowicz. – Poznań: Wydawnictwo naukowe UAM, 2011. – 343 s.
3. Legucka A. Polityka wschodnia Unii Europejskiej / A. Legucka. – Warszawa: Akademia Obrony Narodowej, 2008. – 180 s.
4. Militarne i niemilitarne aspekty bezpieczeństwa Polski w Unii Europejskiej / [red.nauk. T.Szczurka]. – Warszawa: Wojskowa Akademia Techniczna, 2014. – 240 s.
5. Partnerstwo Wschodnie Unii Europejskiej / [red.nauk. M.Grela, Z.Rapacki]. – Warszawa: Akademia Finansów i Biznesu Vistula, 2016. – 196 s.
6. Partnerstwo Wschodnie wielką szansą Europy / [red.nauk. J.Sawczuk]. – Poznań: Wyższa szkoła bankowa w Poznaniu, 2011. – 328 s.
7. Praktyczne uwarunkowania bezpieczeństwa Europejskiego / [red.nauk. B.Jagusiak, K.Karski]. – Warszawa: Wojskowa Akademia Techniczna, 2018. – 378 s.
8. Rosia. Ukraina. Białorus. Wybrane dylematy rozwoju / [red.nauk. S. Gardocki]. – Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2013. – 208 s.
9. Sadowski R. Partnerstwo w czasach kryzysu. Wyzwania dla integracji europejskiej państw Europy Wschodniej / Rafał Sadowski // Punkt Widzenia. – Warszawa, 2013. – № 36. – 53 s.

Уханська Ольга

студентка групи МВ-41

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., доцент Івасечко О.Я.

ПРОБЛЕМИ ЄВРОСКЕПТИЦИЗМУ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ ЄС

Сьогодні експерти активно обговорюють можливі сценарії щодо виходу Великої Британії з ЄС. Важливо констатувати той факт, що для офіційного Лондона характерне таке поняття як «євроскептицизм», відтак, на наш погляд, доцільно вдатись до етимології цього феномену. Важливо сказати, що з кожним роком євроскептицизм стає все більш проблемним питанням для ЄС, адже цей

рух набирає все більше обертів і швидко розповсюджується і стає небезпечним для існування організації.

«Євроскептицизм» як термін вперше введено у науковий обіг у виданні «The Times» в середині 80-х рр. ХХ ст.» в якому фіксується інформація про те, що витoki євроскептицизму слід шукати в позиції Британії щодо домінування німецько-французького лідерства у ЄС [6, С. 339].

Більшість зарубіжних науковців, такі, як-от: Агнес Олександр-Колльє, Чарльз Грант, Ентоні Фостер проаналізувавши економічні, політичні, географічні, соціальні та культурні фактори вважають, що євроскептицизм з'явився у 1980-х і цей феномен є абсолютно «англійським», обумовлений «інакшим» ставленням до Європейського Союзу, його політичної та економічної інтеграції [3, С. 221–222].

У оксфордському словнику-довіднику «євроскептика» визначають як особу, якій не подобаються зростаючі повноваження Європейського Союзу, або та, яка не зацікавлена чи не погоджується з проєкті ЄС [3, С. 222].

На думку багатьох сучасних науковців появу євроскептицизму пов'язують з рядом причин. Існують побоювання щодо зростання рівня глобалізації. Була відверта недовіра, адже більшість вважало, що утворення та розвиток ЄС в майбутньому приведе до того, що держави втратять свою незалежність та суверенітет. Побутувала думка про те, що ЄС постане наддержавою і в такому випадку уряди держав-членів Співтовариства не матимуть владних повноважень тощо [7, С. 150].

Доцільно, на наш погляд, вдатись до класифікації феномену євроскептицизму. Відомо, що виокремлюють «жорсткий» і «м'який» євроскептицизм. На сучасному етапі дослідження цього феномену відомі й інші типології, які допомагають зрозуміти та розширити розуміння всієї особливості щодо настроїв євроскептиків. Також ці типології євроскептицизму надають пояснення щодо того, які заходи і заклики проводять євроскептики.

Жорсткий євроскептицизм вважається таким, який вказує на принципи опозиції щодо європейської інтеграції та Європейського Союзу загалом. У свою чергу «м'який» євроскептицизм не містить абсолютного заперечення щодо європейської інтеграції або членства в ЄС, однак ключовою рисою є критика однієї чи кількох галузей політики ЄС, в тому випадку, коли державний інтерес в певний момент розділяється з позицією щодо самого розвитку ЄС. Варто

зауважити, що «жорсткий» євроскептицизм є менш популярним та поширеним серед політичних партій країн ЄС, ніж «м'який» [4, С. 34].

Все частіше у Великій Британії можна було почути різного роду думки та невдоволення щодо того, що в державі все більше зростає кількість мігрантів, адже це на думку багатьох експертів послаблювало економіку та бюджет держави. Сюди ж приписували витрати, які взяла на себе Британія у зв'язку з членством в ЄС. Значна частина експертів вважає, що коли Британія вийде з ЄС, вона зможе стати більш сильною та економічно стабільною державою [1]. До 2011 року прибічників такої думки зросло до 100 тисяч. Саме стільки громадян Британії підписали петицію про бажання виходу з Європейського Союзу. Девід Наттелл – депутат-консерватор зголосився вручити петицію на той момент прем'єр-міністру Британії Девіду Камерону. Д. Кемерон не розділяв такої позиції і не бажав проводити референдум, але вирішив скористатися ситуацією, щоб надавити на ЄС і домогтися для своєї держави більш зручніших умови членства в Об'єднанні – з обмеженням міграційної політики та соціального захисту мігрантів, відмовою від перспективи «тісного членства» та інші [1].

Незадовго до референдуму у 2016 році Європа дала «обіцянку» Лондону, що якщо Британії вдасться зберегти членство в ЄС вона отримає таке бажане становище, яке дозволить економити на мігрантах і зберегти національну ідентичність. Проте Девід Кемерон референдум не скасував, але проводив політику проти виходу Британії з ЄС. Він був повністю впевненим, що народ підтримує таку позицію. Але таке рішення прем'єр-міністра в подальшому назвуть «катастрофічною помилкою» [1].

Сьогодні уряд очолила Тереза Мей. Вона, як і Д. Кемерон, не підтримувала ідею виходу Британії з ЄС, але вважала своїм обов'язком виконати бажання народу. Європа поставила жорсткі умови Брексіту. В яких, були вимоги щодо виконання своїх фінансових зобов'язань перед ЄС, які становили десятки мільярдів євро, а також висувалося питання кордону між Північною Ірландією та Ірландією [1].

Також важливо зазначити, що 14 березня 2019 року Палата громад парламенту Великої Британії проголосувала за можливість звернення до ЄС щодо відтермінування Brexit після 29 березня. Рішення було підтримане 412 депутатами, проти голосували 202. У заяві парламенту викладено два сценарії продовження періоду переговорів за статтею 50 [2].

У першому сценарії Палата громад затверджує угоду прем'єр-міністра до середи 20 березня. Після цього голова уряду повинен вирушити на саміт Європейської ради відразу наступного дня, досягаючи продовження періоду Brexit до 30 червня. Другий сценарій стосується несхвалення угоди Т. Мей з ЄС. Все відбувається як і в першому випадку, тільки ЄС вимагатиме пояснень щодо відкладення Brexit, та що будь-який термін Brexit після 30 червня «вимагатиме, щоб Британія брала участь у виборах до Європейського парламенту у травні 2019 року» [2].

Рівень євроскептицизму різко зріс не лише в країнах, що зазнали економічної та фінансової кризи: Греції, Ісландії, Іспанії, Португалії протягом 2008–2010 рр., а й в країнах-засновницях та «двигунах» ЄС – Італії, Німеччині, Франції.

Щодо України, то в порівнянні з попередніми роками, а саме в період між 2014-2018 рр. прояви євроскептицизму зменшилися в кількості і масштабі, але тим не менше ми не можемо говорити про його відсутність. Останні дані досліджень суспільної думки за 2018 рік показують, що 40,5% громадян України займають євроскептичну позицію щодо подальшої євроінтеграції нашої країни. Але, якщо раніше науковці спостерігали залежність ставлення українців до ЄС від рівня освіти, то нині погіршення або покращення ставлення до ЄС суттєво відрізняється також залежно від статі респондента. Дані стверджують, що особи жіночої статі зберігають більш євро скептичні позиції, аніж чоловіки. Проте не варто забувати і про рівень освіти, який теж відіграє важливу роль в даному питанні, адже серед опитуваних із середньою та неповною вищою освітою рівень євроскептицизму майже вдвічі вищий (31% і 28% відповідно) у порівнянні з більш освіченими респондентами (16%). Такі показники дозволяють побачити, що попри прихід до влади революційних лідерів у 2014 р. і очікування від них позитивних змін в розвитку країни, євроскептицизм залишається одним із провідних чинників, які впливають на розвиток публічного простору України [5, С. 42].

Отже, можемо висновувати про те, що євроскептицизм відносно новий феномен, який швидко набув масштабів поширення з-поміж держав-членів ЄС та отримав широку підтримку серед мас. З огляду на те, що витоки цього терміну дослідники пов'язують з Британією, то й не дивно, що саме ця країна посіла центральне місце та фокусувала увагу щодо теперішніх подій в рамках ЄС.

Попри це, невідомо, який сценарій розвитку відносин із ЄС 29 березня 2019 р. оберє Велика Британія та який це матиме вплив на цілісність Об'єднання.

Література

1. Брексит і ЄС – що відбувається і що буде з Великою Британією [Електронний ресурс] // Сьогодні. – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/world/europe/pesn-tori-i-vigov-novyyu-sezon-1207398.html>

2. Британські депутати проголосували за відтермінування Brexit [Електронний ресурс] // Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2659913-britanski-deputati-progolosuvali-za-vidterminuvanna-brexit.html>

3. Нечаюк І. О. Трансформаційні зміни в Європейському Союзі в 1980-х роках та формування "євроскептицизму" / І. О. Нечаюк // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2009. – Вип. 15. – С. 221–227. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2009_15_32

4. Тарнавський О. Р. Проблемні аспекти й перспективи розвитку сучасних типологій євроскептицизму / О. Р. Тарнавський // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. – 2017. – № 3-4. – С. 34–39. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2017_3-4_8

5. Тарнавський О. Р. Прояви євроскептицизму в публічному просторі України в період з 1991 по 2018 рік / О. Р. Тарнавський // Молодий вчений. – 2018. – № 6(1). – С. 38–44. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_6%281%29__12

6. Тарнавський О. Р. Формування поняття та типологій євроскептицизму / О. Р. Тарнавський // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 109. – С. 338-343. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_109_89

7. Тарнавський О. Р. Історико-теоретичні аспекти виникнення концепту євроскептицизму / О. Р. Тарнавський // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2017. – Вип. 11. – С. 146–153. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2017_11_22

Шипка Вікторія
студентка групи МВ-43
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – д.політ.н., доцент Бучин Микола

ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКО-МЕКСИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН У РАМКАХ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ УГОДИ ПРО ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Сполучені Штати Америки та Мексика мають дуже інтегровані економічні відносини. Саме через те, що країни мають багато спільних економічних інтересів, пов'язаних з торгівлею, інвестиціями, туризмом, а також широкі взаємозв'язки через Мексиканську затоку, ці двосторонні відносини становлять ключовий інтерес, як для США, так і для Мексики.

Окрім цього, Сполучені Штати Америки та Мексика розвинули міцні економічні та торговельні відносини у рамках Північноамериканської угоди про зону вільної торгівлі (НАФТА). Перш за все, НАФТА є угодою між Канадою, Мексикою та США, згідно якої було вирішено з січня 1994 року розпочати формування найбільшого у світі ринку. Основні положення НАФТА вимагали поступового зниження тарифів, митних зборів та інших торгових бар'єрів між трьома країнами. Статус «національних продуктів» надавався продукції, що імпортується з інших країн НАФТА, забороняючи будь-якому уряду вводити податки або тарифи на такі товари [6].

Особливість угоди полягає у тому, що вперше у світовій практиці інтеграційне угруповання об'єднало найбільш високорозвинуті країни з однією з країн, що розвивається. Також цілі угоди полягають у тому, щоб позбутися перешкод у торгівлі, створити умови для справедливої конкуренції, збільшити інвестування, запровадити ефективний механізм співпраці і розв'язання суперечностей та розвивати тристоронню співпрацю. Основні торговельні та інвестиційні канали в межах угруповання спрямовані переважно зі США або до США. Щодо канадсько-мексиканських торговельних та інвестиційних зв'язків, то до останнього часу вони залишались доволі слабкими [4].

Незважаючи на численні негативні фактори, які вплинули на тенденції торгівлі між країнами, такі, як спроби Мексики щодо лібералізації торгівлі, економічні умови та коливання валюти, торгівля між США та Мексикою

швидко зростає з часу заснування угруповання. Сполучені Штати Америки є провідним партнером Мексики у торгівлі товарами, а Мексика є третім за величиною торговельним партнером Сполучених Штатів після Китаю та Канади. Розширення торгівлі призвело до створення вертикальних відносин постачання, особливо уздовж кордону США-Мексика, а також зворотній потік готової продукції збільшив важливість прикордонного регіону США-Мексика як виробничого майданчика [3, С.4].

Прямі інвестиції також є невід'ємною частиною двосторонніх економічних відносин. Обсяг прямих інвестицій США в Мексиці збільшився з 17 млрд дол. США у 1994 році до 87,6 млрд дол. США у 2018 році. У той час, коли у 2018 році мексиканські прямі інвестиції у США становили 16,8 млрд дол. США [3, С. 5–6].

За ініціативою адміністрації колишнього президента США Б. Обама 20 вересня 2013 року було розпочато економічний діалог двох країн на високому рівні для того, щоб сприяти просуванню економічних пріоритетів США та Мексики, які є визначальними для взаємного економічного зростання, створення робочих місць та глобальної конкурентоспроможності. Основні цілі діалогу мають на меті побудувати, але не дублювати низку існуючих двосторонніх діалогів та робочих груп. Також Сполучені Штати та Мексика мають на меті сприяти підвищенню конкурентоспроможності (особливо в таких секторах, як транспорт, телекомунікації, енергетика) та сприяти збільшенню двосторонніх інвестицій [3, С.10].

Якщо узагальнити то, економічний діалог на високому рівні було організовано навколо трьох основних напрямків:

1. Підвищення конкурентоспроможності.
2. Сприяння економічному зростанню, продуктивності та інноваціям.
3. Партнерство для регіонального та глобального лідерства.

Проте, з приходом до влади у США нового президента ситуація змінилась. На думку президента США Д. Трампа, яку він розвивав ще у 1990-х роках та декларував протягом передвиборчої кампанії, Північноамериканська угода про зону вільної торгівлі є «найгіршою угодою усіх часів». Основна його претензія до договору – те, що Сполучені Штати Америки втрачають через неї велику кількість робочих місць, а натомість бізнес переїжджає до Канади та Мексики. Протягом років, незважаючи, на

позитивний прогрес у багатьох аспектах двосторонніх та тристоронніх економічних відносин, виникали торгові спори. Зокрема, 24 січня 2018 року Д. Трамп заявив про нові тарифи на імпортовані продукти, що надходять з Мексики. Також 23 травня 2018 року нова адміністрація США ініціювала розслідування щодо імпорту з Мексики автотранспортних засобів та їх запчастин для того, щоб визначити, чи загрожує це національній безпеці Сполучених Штатів Америки [5]. Тому ми бачимо, що такі провокації використовував президент США та його адміністрація задля створення важелів впливу для майбутніх переговорів щодо НАФТА.

Політичні та економічні дискусії щодо ефективності НАФТА тривають стільки ж, скільки існує сама угода. Багато, хто критикував угоду в США. Також навіть в Мексиці відбулось відоме «повстання сапатистів», спрямоване проти угоди НАФТА. Президент США Д. Трамп поділяє цю критику, стверджуючи, що угода складена так, що не вигідна Сполученим Штатам, а підсилює лише Канаду та Мексику [2]. У результаті адміністрація Д. Трампа домоглася свого, оскільки 31 серпня 2018 року був підписаний окремий торговий договір з Мексикою, який фактично паралізував угоду НАФТА та, який буде переглядатись кожних шість років. Основні зміни в угоді стосуються автомобільної промисловості. Окрім цього, Мексика погодилась дотримуватись правил Міжнародної організації праці, а сторони заявили, що тепер перенесення продукції у більш дешеву країну стане неможливим. Було врегульовано питання захисту інтелектуальної власності, також Мексика відмовилась від обов'язковості судового порядку щодо вирішення торгових суперечок [1].

Отже, для Мексики підписання Північноамериканської угоди про зону вільної торгівлі із Сполученими Штатами Америки було способом закріплення реформ шляхом лібералізації торгівлі, залучення більших потоків іноземних інвестицій та стимулювання економічного зростання. Водночас для США НАФТА надала можливість розширити експортний ринок на південь, також це була можливість покращити відносини з Мексикою.

Проте, сьогодні, якщо для США нова угода з мексиканцями означає політичний успіх нового президента, то для Мексики ця угода продемонструвала гнучкість їхнього керівництва. Нова угода створює

сприятливі умови для розвитку малого бізнесу обох країн, проте для більшості мексиканців-робітників, враховуючи нову міграційну політику Д. Трампа та високий рівень протекціонізму, можливості використати цю угоду на свою користь є дуже незначними. Тим часом у Сполучених Штатах Америки нестача некваліфікованої робочої сили (наприклад, з Мексики) буде зростати через покращення системи освіти та старіння американського населення. Тому як саме нова угода буде вирішувати це питання, на даний час, незрозуміло.

Література

1. США та Мексика домовилися щодо нової угоди про вільну торгівлю [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/сша-та-мексика-домовилися-щодо-нової-угоди-про-вільну-торгівлю>.
2. Чому та як Дональд Трамп розвалив угоду НАФТА? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uifuture.org/publications/news/chomu-ta-yak-tramp-rozvalyv-ugodu-nafta>.
3. Clare Ribando Seelke. Mexico: Background and U.S. Relations [Електронний ресурс] / Clare Ribando Seelke. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://fas.org/sgp/crs/row/R42917.pdf>.
4. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/North_American_Free_Trade_Agreement.
5. U.S.-Mexico Economic Relations: Trends and Implications [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL32934.pdf>.
6. US-Mexico trade deal marks beginning of new friendship [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://edition.cnn.com/2018/08/28/opinions/preliminary-us-mexico-trade-opinion-mattingly/index.html>.

Ясніцька Богдана,

ст. групи МВ-27

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к.пол.н., асистент кафедри ПМВ Климчук І.І.

АКТИВІЗАЦІЯ ЗАМОРОЖЕНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ ІНДІЄЮ ТА ПАКИСТАНОМ ЯК ЗАГРОЗА МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ

Розвиток міжнародних відносин в наш час відзначається високою конфліктогенністю між державами – основними суб'єктами, які провадять зовнішню політику на міжнародній арені. Дослідники зазначають, що визначального значення набувають конфлікти регіонального та локального характеру, які, проте, є загрозою світовій безпеці. Прикладом такого конфлікту може слугувати заморожений Кашмірський конфлікт, який активізувався на початку 2019 року. Основна загроза цього конфлікту полягає в застосуванні ядерної зброї трьома ядерними державами: Індією, Пакистаном та Китаєм.

Індія та Пакистан перебувають у довготривалому збройному конфлікті за володіння штатами Джамму та Кашмір, який розпочався ще у далекому 1947 році. Протистояння характеризується постійними сутичками на прикордонних територіях, які нерідко переростають у відкриті локальні війни [1, С. 49]. Чергова ескалація Кашмірського конфлікту припинилась у 2016 році, однак у лютому 2019 він відновився. Атака ісламського терориста-смертника в Кашмірі, в результаті якої загинули 44 поліцейських, ознаменувала наступну активізацію протистояння між Індією та Пакистаном [2]. Відповідно до офіційної заяви Нью-Делі, індійські військові завдали удару у відповідь по базах «Джаіш-е-Мохаммад», організації відповідальній за попередній терористичний акт, на пакистанській частині Кашміру. Індія анонсувала, що в результаті проведеного авіаудару, було знищено щонайменше 300 бойовиків [3]. Другий і набагато масштабніший повітряний бій відбувся 27 лютого в індійському повітряному просторі. Індійський телеканал NDTV відзвітував, що «з боку ВПС Індії брали участь вісім літаків, в тому числі чотири Су-30МКІ, два Mirage 2000 та два МіГ-21, а з боку ВПС Пакистану – бойова група літаків з вісьмох F-16, чотирьох Mirage III, чотирьох JF-17 та кількох винищувачів супроводження інших типів»[2].

Такий розвиток подій перекликається з початком індійсько-пакистанської війни 1971 року, яка була найбільшою за всю історію протистояння. Однак, тоді у сторін конфлікту не було ракетно-ядерної зброї. Індія сьогодні є власницею ядерного потенціалу, який забезпечується балістичними ракетами «Агні», в той час як Пакистан володіє ракетами «Бабур» [2]. Важливим для ескалації протистояння також є те, що у 2018 році в Кашмірі загинуло більше ніж 500 людей, було проведено 429 терактів і ліквідовано 223 терористи, що перевищує показники всіх років конфлікту [5]. Невід’ємну роль у конфлікті відіграє також ядерний Китай, який підтримує Пакистан ще з 1963 року [4]. Застосування зброї будь-якою зі сторін конфлікту несе неминучі світові наслідки і прямо загрожує міжнародній безпеці і миру. Незаперечний принцип – наявність ядерної зброї запобігає її використанню – завжди стримував ядерні держави від застосування смертоносних ракет, але сьогодні він може бути порушений. Тривожним у цьому аспекті є постійне нарощення арсеналу тактичної атомної зброї Пакистаном [3]. 26 лютого ядерні сили Індії та Пакистану були налаштовані на найвищий рівень бойової готовності. Варто додати, що Ісламабад ніколи не заявляв, що не застосує зброю першим. Початкова атака неодмінно буде мати за собою атаки-відповіді, що у будь-якому випадку призведе до ураження всього світового простору. В ядерний конфлікт задля врегулювання ситуації обов’язково втрутиться Організація Об’єднаних Націй, що буде також важливою віхою розвитку потенційного конфлікту.

Отже, вперше за роки відносної стабільності після Другої світової війни існує реальний прецедент використання ядерної зброї, що своєю чергою суттєво прискорить гонку серед країн, які володіють ракетним потенціалом, і навіть серед тих, які не мають ядерної зброї [2]. Такий розвиток подій може підірвати існуючу систему контролю над ядерним озброєнням та розповсюдженням, віддаливши людство від вирішення даної проблеми ще на декілька десятиліть. Це ще раз говорить про те, що існуюча дилема щодо стратегії ядерного стримування може бути розв’язана шляхом остаточної ліквідації самої ядерної зброї, адже не можливо буде миритися зі збереженням навіть одного ядерного арсеналу.

Література:

1. Богданова Т. Є. Кашмірська проблема у контексті безпекової політики Пакистану / Т. Є. Богданова, І. В. Тихоненко. // Чорноморський державний університет імені Петра Могили. – 2012.

2. Гвоздь В. Індійсько-пакистанський конфлікт [Електронний ресурс] / Віктор Гвоздь // Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://bintel.com.ua/uk/article/indiysko_pakystansky_konflikt/.
3. Кугельман М. Коментар: Конфлікт між Індією і Пакистаном – небезпечна гра під атомною парасолькою [Електронний ресурс] / Міхаель Кугельман. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://p.dw.com/p/3EJCh>
4. Севастьянов О. Індія-Пакистан: як легко "дістати з шафи" загрозу ядерної війни [Електронний ресурс] / Олександр Севастьянов // Укрінформ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2653315-indiapakistan-ak-legko-distati-iz-safi-zagrozu-adernoj-vijni.html>.
5. Чим протистояння Індії та Пакистану загрожує всьому світу? [Електронний ресурс] // BBC. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-47393610>

СЕКЦІЯ 3. УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Бутковський Євген

Студент групи МВ-41

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник д. політ. н., проф. Луцишин Г. І.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ МІСІЇ ООН НА ТЕРИТОРІЇ СХОДУ УКРАЇНИ

Серед можливих підходів до врегулювання конфлікту на сході України при розширенні формату переговорів важливим є ухвалення рішення, яке зобов'язуватиме вивести підрозділи російських військ та їх озброєння з тимчасово окупованих територій та створення миротворчої місії ООН для врегулювання конфлікту. Питання проведення миротворчої операції під егідою ООН на території окупованого Донбасу активно обговорюється українськими й зарубіжними експертами та політиками на різних міжнародних форумах. Політики наголошують, що миротворчі сили могли б забезпечити механізм дотримання Мінських домовленостей.

Прошло вже більше 5 років з моменту нападу Росії на Українську державу та анексію Криму. З того часу, в умовах гібридної війни, загинуло багато військових та цивільного населення. Протягом п'яти років проводились заходи для забезпечення миру на сході України, проте більшість з них не дали бажаного результату. Не раз лунали заяви про необхідність створення миротворчої місії Організації Об'єднаних Націй задля забезпечення миру та повернення українських територій до складу України. Варто згадати, що Мінські угоди, підписані у 2015 році, виконуються не в повній мірі, або ж повністю ігноруються Росією. Всі ці факти та умови змушують Україну шукати шляхи вирішення та зупинення війни.

Перша спроба запровадити миротворців на схід України була здійсненна у 2015 році, коли президент України Петро Порошенко попросив про це Раду Безпеки ООН, але ця ініціатива була заблокована Росією – постійним членом ради.

Україна повернулася до цього питання в 2019 році, коли 20 лютого, президент України Петро Порошенко закликав Генерального секретаря ООН розробити варіанти проведення миротворчої місії на сході України, заявивши, що така місія може стати "вирішальним фактором" у припиненні конфлікту. У своєму виступі на Генеральній Асамблеї в Нью-Йорку П. Порошенко заявив, що Генеральний секретар ООН Антоніо Гутерріш повинен направити місію зі встановлення фактів на миротворчу місію на схід України, щоб визначити "детальні варіанти", які можна обговорити [1].

Україна наполягає на розгортанні миротворців ООН на сході України, поки вони розміщуються на кордоні з Росією для моніторингу та забезпечення того, щоб російські війська і зброя не перейшли кордон для допомоги сепаратистам.

Росія, в свою чергу заявила, що підтримає обмежену миротворчу місію ООН для захисту спостерігачів від Організації з безпеки і співробітництва в Європі, які знаходяться у зоні конфлікту на сході України.

Помічник Генерального секретаря Мірослав Дженка повідомив Раді Безпеки ООН, що переговори з Росією та Україною "здається, втратили імпульс, і або нездатні, або не бажають досягти домовленості про ключові кроки для забезпечення миру". "Конфлікт в Україні - це, насамперед, трагічний вплив на український народ", – сказав він [2].

Посередницькі зусилля між європейськими країнами, Україною та Росією не привели до значного поліпшення у припиненні багаторічного проросійського сепаратистського повстання на сході України. Мирні переговори не здійснили прорив у питаннях врегулювання української кризи. Розрив між сторонами все ще занадто широкий для узгодження, тому конфліктні інтереси в основі української кризи запобігають сталому врегулюванню між Києвом та сепаратистами.

Незважаючи на численні спроби примирення для врегулювання конфлікту, криза продовжує впливати все більше на життя цивільних людей, оскільки вони страждають від погіршення гуманітарних умов, що також свідчить про неефективність низки міжнародних угод для відновлення миру. За даними ООН, понад 3300 мирних жителів було вбито і до 9000 отримали поранення після початку конфлікту у 2014 році, причому більш ніж 3,5 мільйонів цивільних осіб потребують гуманітарної допомоги [3].

Експерти наголошують, що важливо мати не лише військовий компонент місії ООН на Донбасі, а також вводити міжнародну адміністрацію та

поліцейський компонент. Зараз у світі розгорнуто 16 миротворчих операцій, керівництво якими здійснює Департамент операцій з підтримання миру. Загальна чисельність персоналу в операціях з підтримання миру – 122 тис. 729 осіб.

Таким чином, ситуація із запровадження миротворчих сил на території східної України залишається невизначеною, продовжується пошук нових форматів переговорів. Допоки в Росії залишається право «вето» в Раді Безпеки ООН, шанси на миротворців на сході України залишаються невеликими. Швидше за все Україна повернеться до практичних аспектів питання про залучення миротворців після президентських виборів.

Література

1. Radio Free Europe. Poroshenko Wants UN To Move Ahead With Peacekeeping Mission In Eastern Ukraine [Електронний ресурс] / Radio Free Europe – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rferl.org/a/poroshenko-wants-un-to-move-ahead-with-peacekeeping-mission-in-eastern-ukraine/29781516.html>

2. DAILY SABAH. Row over UN peacekeeping deployment in eastern Ukraine escalates [Електронний ресурс] / DAILY SABAH – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dailysabah.com/europe/2019/02/23/row-over-un-peacekeeping-deployment-in-eastern-ukraine-escalates>.

3. United Nations Peacekeeping [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <https://peacekeeping.un.org/en>

Вілюс Наталя

студентка групи МВ-2

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к. політ. н., асист. Зазуляк З.М.

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА ЗАКАРПАТТЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Відповідно до матеріалів Конференції ООН 1992 року, сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти свої потреби [4]. Актуальність впровадження векторів розвитку держав на сталий розвиток

пов'язана зі значними змінами клімату, які впливають на стан всієї планети та безпосередньо мають вплив на людей.

Зрозуміло, що забезпечення сталого економічного зростання є головною метою будь-якої країни та України зокрема. На сучасному етапі розвитку економіки важливо позбутися зовнішньої енергетичної залежності (імпорт) та реалізовувати різні види альтернативних джерел електроенергії.

Одним з найперспективніших регіонів України для запровадження «зеленої енергетики» є Закарпаття. За даними Інституту відновлювальної енергетики, саме ця область має значний потенціал в сфері отримання енергії з відновлюваних джерел енергії і є єдиною областю в Україні, технічно-досяжний енергетичний потенціал відновлювальних джерел енергії якої становить 3,27 млн. т умовного палива при споживанні 1,29 млн. т умовного палива (253%) [1].

Важливим є рішення депутатів Закарпатської облради про Програму енергоефективності та енергозбереження Закарпатської області на 2016–2020 роки, яка спрямована на комплексне вирішення проблеми підвищення ефективності використання та зменшення споживання енергоресурсів усіма галузями суспільного господарства, розширення обсягів використання і сфери застосування нетрадиційних і відновлювальних джерел енергії, використання інноваційних технічних, технологічних, організаційних рішень, створення економічно привабливих умов для інвестиційних проектів у регіоні. Останні зміни у цей документ вносилися 26 лютого 2019 року. Вони стосуються стимулювання населення до впровадження енергоефективних технологій, використання будь-яких видів палива та енергії, крім природного газу та електроенергії. Попередні зміни стосувалися також зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів, збільшення використання енергії біомаси у тепло- та гарячому водопостачанні в муніципальному секторі Закарпатської області та скорочення прямих викидів парникових газів на території області [3]. Варто зазначити, що ці зміни до Програми енергоефективності та енергозбереження Закарпатської області на 2016–2020 роки були розроблені Проектом ПРООН «Розвиток та комерціалізація біоенергетичних технологій в муніципальному секторі в Україні» в рамках співпраці з Закарпатською обласною державною адміністрацією та Закарпатською обласною радою. Специфіка Закарпаття дозволяє використовувати чи не всі можливі варіанти

використання альтернативних джерел енергії. Структура відновлювальних джерел енергії виглядає так: 60,0% – мала гідроенергетика та геотермальна енергія, 22,0% – енергія біомаси, 9,0% – енергія вітру, 5,0% – енергія доквілля, 4,0% – енергія сонця [1]. На нашу думку, необхідно створювати всі умови для подальшого розвитку «зеленої енергетики» на території Закарпаття, переймати досвід успішних у цій сфері країн Східної Європи, а також – сприяти тому, щоб уряд надавав фінансову допомогу на реалізацію багатьох творчих ініціатив з енергозбереження.

Закарпатська область багата на водні ресурси, а саме річки. Саме тому хотілося б наголосити на тому, що саме у Закарпатті функціонують портативні гідроелектростанції побудовані на невеликих гірських річках, які працюють за принципом турбін. Гірська вода, яка рухається з високою швидкістю та, як наслідок, містить в собі високу кінетичну енергію, провертає турбіни, які в свою чергу генерують електроенергію. Такі механізми є широко використовуваними у світі, є порівняно дешевими, призначені для малого господарського використання. Щодо недоліків, то при масовому використанні можуть змінювати структуру водної карти річки, зменшувати швидкість потоку, нести негативний вплив на фауну, затоплювати місцевість.

На території Закарпаття функціонує Терембле-Ріцька гідроелектростанція, яка є найвищою ГЕС в Україні. Ще однією її особливістю є те, що вона розташована у долинах двох річок – Теремблі і Ріки. Відомо, що біопаливо також є одним з видів альтернативних джерел енергії. Ферма свиней близько 100000 голів на добу виробляє від 600 до 1000 тон гнійних стоків, а це рівнозначно забрудненню, яке виробляє місто з населенням 500000 людей.

Якщо правильно використовувати ці відходи і спалювати їх у біокотлах, то можна отримати біопаливо, яке є хорошою альтернативою традиційному газу та нафті. Щодо Закарпаття, то тут є велика кількість сільських господарств, тому такий варіант є дуже актуальним для цього регіону.

Цікавим для України є досвід міста Мальмо у Швеції. Це місто повністю існує на альтернативній енергії. Одним із методів відтворення енергії в цьому місті є створення системи зборів органічних відходів (їжа, квіти), які спалюються самим населенням в спеціальній енергосистемі, яка виробляє біопаливо. Ми вважаємо, що перейняти цю технологію було б корисно для всієї України.

Важливо зазначити, що розвинені країни світу та певні міжнародні організації позитивно реагують на таке «реформування» енергетичного комплексу. Що стосується України, то нещодавно ЄБРР надав кредит у сумі 5 млн доларів українському виробникові курячого м'яса «Дніпровська агропромислова група» на будівництво бойлера на біомасі, який дозволить покращити операційні та екологічні показники компанії.

Паровий бойлер на біомасі потужністю 12 т/год дозволить зменшити споживання води на 60% і природного газу – в п'ять разів. Після введення в експлуатацію цей бойлер забезпечить скорочення викидів CO₂ на 9 300 тонн на рік», – зазначив старший радник ЄБРР Антон Усов.

Крім цього, він додав, що кредит буде супроводжуватися стимулюючим грантом у розмірі \$850 тис., який буде надано в рамках програми ЄБРР «Центр фінансування і передачі технологій пом'якшення кліматичних змін» (ФІНТЕК), створеної з метою передачі технологій в сфері пом'якшення кліматичних змін і адаптації до них [1]. Ще 2015 року у селі Часлівці Закарпатської області запустили першу в Україні сільську майстерню із виготовлення сонячних колекторів. Нове виробництво відкрили у рамках проекту Європейського Союзу "Sunrise", який реалізується Програмою транскордонного співробітництва Угорщини, Словаччини, Румунії та України. Часлівці були обрані для реалізації задуму не випадково. Населений пункт знаходиться у широтах, де за оптимального використання сонячної енергії можна забезпечити теплом та електрикою усі місцеві потреби. На оснащення майстерні Євросоюз виділив 150 тис. євро, а на запуск місцевого виробництва сонячних колекторів пішло два роки [2]. Ще одним із шляхів розвитку альтернативної енергетики на території Закарпаття є спорудження вітрових електростанцій. У цій сфері Закарпатська область має чималий потенціал завдяки сильному вітру в гірських місцевостях. 23 січня 2017 року у Закарпатській облдержадміністрації відбулась зустріч між представниками турецької компанії «EnisolarEnergy» та представниками обласної державної адміністрації. Представник компанії Святослав Жмуцький наголосив, що всі проекти повністю реалізуються за кошти приватних іноземних інвесторів, виділення кредитних ліній від Європейського Банку Розвитку та Реконструкції (ЄБРР), Міжнародної фінансової корпорації (IFC) для фінансування проектів. Інвестори з Туреччини планують будівництво

вітрових електростанцій потужністю 80 МВт загальною вартістю 96 мільйонів євро.

Отже, у Закарпатській області вже реалізували низку проектів щодо впровадження альтернативних джерел електроенергії. Також є багато ідей у цій сфері, які планують втілити у реальність найближчими роками. Зважаючи на геополітичне положення України та Закарпатської області зокрема, можна зробити висновок, що цей регіон має можливість перейняти досвід з розвинутих країн Європи, оскільки розташований у самому її центрі. Крім цього, неоціненним скарбом Закарпаття є його природні умови, які не створюють перешкод для розвитку «зеленої енергетики». На сучасному етапі важливо залучати людей з цікавими ідеями, добиватися прихильності уряду, шукати інвесторів та впроваджувати всі необхідні умови для реалізації тих чи інших проектів.

Література

1. На Закарпатті розвиватимуть альтернативні джерела енергії // PMG.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pmg.ua/life/44683-na-zakarpati-rozvyvatymut-alternatyvni-dzherela-energii> (доступ 16.03.16).

2. На Закарпатті відкрили першу в Україні сільську майстерню з виготовлення сонячних колекторів // Eco town [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecotown.com.ua/news/Na-Zakarpati-vidkryly-pershu-v-Ukrayini-silsku-maysternyu-z-vyhotovlennya-sonyachnykh-kolektoriv/> (доступ 20.12.2015).

3. Програма енергоефективності та енергозбереження Закарпатської області на 2016–2020 роки // Закарпатська обласна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakarpat-rada.gov.ua/zadlya-realizatsiji-osnovnyh-tsilej-prohramy-enerhoefektyvnosti-ta-enerhozberezhennya-zakarpatської-oblasti-na-2016-2020-roky/> (доступ 26.02.19).

4. Що таке сталий розвиток? // United Nations Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/en/45-temp/1484-2012-06-11-14-41-36>

Горбач Олександр
кандидат політичних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

ЗНАЧЕННЯ ОСББ ЯК ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ РЕФОРМІ

Україна мала глибоку історію перебування у складі СРСР і надовго була виключена із цивілізаційних європейських процесів. Саме тому сьогодні важко говорити про будь-які реформи в Україні, оскільки реформ потребує кожна сфера життєдіяльності суспільства. Це медицина, соціальна сфера, потребують реформ правова та політична система тощо. Триває також реформа житлово-комунальної сфери, яка залишилася у спадок від Радянського Союзу.

Петро Порошенко підписав Закон «Про житлово-комунальні послуги» ще у листопаді 2017 року, проте за сумною українською практикою, закони є, але вони не працюють. Новий закон «Про житлово-комунальні послуги» кардинально змінює відносини між надавачами та споживачами комунальних послуг, а також ставить під загрозу існування житлово-експлуатаційних контор (ЖЕКів). Фактично цей закон торкнеться кожного українця, який проживає у багатоквартирному будинку. Згідно Закону основою житлово-комунального господарства стануть Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) як окрема форма громадського самоуправління [5]

На сьогоднішній день в Україні сформовано велику кількість громадських організацій, які проводять свою діяльність у різних сферах життєдіяльності суспільства. Сфера діяльності громадських організацій є дуже широкою та охоплює практично всі сфери життєдіяльності держави: від культурних до безпекових. Окремою групою громадських організацій є Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), які поступово змінюють радянську систему управління житлом. Стара і зашкарубла система впродовж десятиліть довела свою неефективність і потребує кардинальної реформи. Для реалізації житлово-комунальної реформи напрацьовано Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», який визначає основною метою створення ОСББ «забезпечення і захист прав його членів, належного утримання та використання неподільного і загального майна, забезпечення своєчасного надходження коштів для сплати всіх платежів,

передбачених законодавством та статутними документами» [2]. ОСББ є юридичною особою, яка має печатку із своїм найменуванням, розрахункові рахунки в установах банку, може здійснювати господарську діяльність та укладати угоди з фізичними чи юридичними особами. Проте ОСББ залишається громадською неприбутковою організацією «і не має на меті одержання прибутку для його розподілу між членами об'єднання» [2].

ОСББ – це тип громадської організації, яка має свої особливості, що відрізняють об'єднання від класичної громадської організації. Порівняльний аналіз ГО та ОСББ за окремими критеріями свідчить про наступне:

- **боротьба за владу відсутня в ГО і ОСББ** – це єдиний критерій, який об'єднує ГО і ОСББ та відрізняє організації від політичної партії;
- **участь в організації:** в ГО беруть участь усі бажаючі незалежно від місця проживання, ідеології тощо; участь в ОСББ можуть брати лише мешканці одного багатоквартирного будинку;
- **членство в організації:** в ГО членство є добровільним; членами в ОСББ стають усі мешканці багатоквартирного будинку на основі голосування за принципом більшості;
- **віковий критерій:** в ГО беруть участь як правило активна частина молоді, ще не обтяжена побутовими завданнями і готова віддати власний час і сили для вирішення суспільних проблем; членами в ОСББ є всі верстви населення;
- **критерій активності:** в ГО усі члени - це активні представники суспільства, які об'єднуються для вирішення суспільних проблем; членами в ОСББ стають усі мешканці багатоквартирного будинку на основі лідерства активних представників цього будинку, на яких лягає тягар управління ОСББ;
- **сфера діяльності:** в ГО основною сферою може бути будь-яка сфера життєдіяльності суспільства (культура, медицина, волонтерська діяльність, вирішення комунальних проблем, безпека, боротьба з корупцією тощо), в ОСББ основною сферою діяльності є господарське обслуговування будинку.

Аналізуючи проблеми і перспективи розвитку житлово-комунальної сфери, визначаючи роль ОСББ та спроможності громади до самоуправління житлово-комунальною сферою, необхідно зазначити ті загрози, які можуть стати на заваді у реалізації самої реформи.

Основними проблемами сучасної житлово-комунальної сфери є зношений житловий фонд, «відсутність дієвого механізму прийняття рішень в багатоквартирному будинку, відсутність ринку управління житловою нерухомістю, монополія житлово-комунальних підприємств» [1].

Суттєвою загрозою реалізації житлово-комунальної реформи є брак нормативно-правового забезпечення. Існуючі закони та підзаконні акти, які регулювали відносини між населенням і постачальниками послуг, втрачають чинність. Проте для запуску реформи і регулювання нового порядку взаємовідносин необхідно ще ухвалити пакет із 34 нормативно-правових актів, які включають постанови уряду, накази Мінрегіонбуду, Міненерговугілля, постанови Національної комісії тощо [5].

Крім цього є проблема реалізації вже чинного нового законодавства на місцях через значний брак коштів. Зокрема, нові закони «Про житлово-комунальні послуги», «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», «Про фонд енергоефективності» потребують значних видатків на місцях. Цей пакет законів передбачає стовідсотковий комерційний облік та оснащення всієї житлово-комунальної сфери приладами (лічильниками) комерційного обліку. Проте, забезпечення будинків такими лічильниками залишається дуже низьким.

Ще однією значною проблемою реалізації реформи є зношеність житлового фонду. Більшість багатоквартирних будинків вже відслужили експлуатаційний термін і потребують капітальних ремонтів. Резервний фонд будинку і кошти, які були закладені в тариф обслуговування будинку і мали б забезпечити фонд капітального ремонту, вже просто не існують. Сьогодні кожен будинок, який потребує капітального чи поточного ремонту повинен фінансуватися або за рахунок міста, або за рахунок самих мешканців. Саме ця проблема впливає на остаточне рішення мешканців і гальмує створення ОСББ. Мешканцями керує страх перед фінансовим тягарем, який може лягти на їхні плечі.

Наступною проблемою є слабка активність мешканців та страх перед відповідальністю. Новий Закон запроваджує та стимулює нові моделі управління багатоквартирними будинками: самоуправління без юридичного оформлення, управління приватною особою – управителем, управління фаховою комерційною структурою – управлінською компанією, самостійне функціонування на основі створення Об'єднання співвласників

багатоквартирного будинку (ОСББ) як громадської організації. Рішення про форму управління повинні прийняти самі мешканці. Проте для прийняття колективного рішення необхідна більшість. І в цьому криється проблема. Частина активних мешканців, які готові брати на себе відповідальність є в меншості. Інших мешканців є більшість, але вони гальмують усі ініціативи і мотиви їх можуть бути дуже різні: страх перед чимось новим; страх перед відповідальністю; лінь приймати рішення; банальна заздрість, що хтось на цьому може заробити тощо.

Ще однією проблемою функціонування житлово-комунальної сфери сучасного українського міста є політизація житлово-комунального господарства. До прикладу, у 2016 році львів'яни стали заручниками політичних баталій львівського міського голови та київської влади, через що загострилася проблема вивезення сміття з території міста, яке опинилося під загрозою екологічного лиха.

З 1 січня 2018 року набули чинності зміни до закону «Про відходи» - українців зобов'язали сортувати сміття за видами матеріалів, а також розділяти його на придатне для повторного використання, захоронення та небезпечне. Захоронення побутових відходів дозволяється лише на спеціально обладнаних для цього полігонах та звалищах. Але в дійсності цей закон не працює - за його втілення відповідають виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, а у них немає для цього ресурсів [5].

Висновки. Отже, за останні роки число громадських організацій в Україні значно зросло, що свідчить про стабільну і динамічну розбудову правових основ та громадянського суспільства. Значна частина із цих громадських організацій успішно виконує свої функції – захищає інтереси своїх членів, допомагає у вирішенні групових та власних проблем, створює опозицію державним органам, зокрема чиновництву та бюрократизму. Проте з часів Ш.Монтеск'є уявлення про громадянське суспільство та громадські організації значно розширилося, з'явилися нові форми громадських об'єднань.

Слід зазначити, що попри зростаючу роль громадських організацій в облаштуванні міста, в Україні залишається надзвичайно гострою житлово-комунальна реформа, реалізація якої є вкрай слабкою. Суттєвою перешкодою налагодження колективних господарств є спотворена громадська свідомість мешканців.

Необхідно констатувати, що стара система жеків працювала неефективно, а сьогодні в очікуванні розпуску повністю деморалізована. Для уникнення колапсу в житлово-комунальній сфері необхідно постійно переносити термін дії Закону «Про житлово-комунальні послуги», який по-новому регулює надання послуг з управління багатоквартирним будинком, постачання тепла, води, водовідведення, поводження з побутовими відходами, газу, електроенергії. Слід також зауважити, що відкладання реалізації Закону по-різному сприймали у суспільстві, було багато критики. Але поки це вимушені заходи затягування часу, який необхідно використати для підготування міцної основи реалізації житлово-комунальної реформи, зміни свідомості та об'єднання громад. Разом із цим необхідно допомагати громадам, які вже створили ОСББ і стикнулися із низкою проблем, що самостійно вирішити не в змозі. Отже, на сьогоднішній день для ефективної роботи житлово-комунального господарства є необхідною тісна співпраця державних органів і комунальних служб із об'єднаними громадами.

Радянський колективізм довів свою неефективність, але найбільше шкоди зробив у свідомості українців. Сьогодні напрацьовано правову базу, яка регламентує діяльність ОСББ, масу допоміжної літератури, яка пояснює правові аспекти цієї діяльності. У такій літературі можна знайти рекомендації з організаційно-правових основ діяльності ОСББ, пояснення про форми системи управління, поради з економічно-фінансового управління та обліку житлової нерухомості. Актуальною темою також є технічне обслуговування багатоквартирних будинків та прибудинкової території. Проте, у жодній книзі чи статті нема пояснень як змінити свідомість, спотворену радянською системою, як змінити усвідомлення «Коллективне – це нічیه» – на усвідомлення «Коллективне – це наше».

Література

1. Діяльність Об'єднань співвласників багатоквартирних будинків: організаційні, правові, фінансово-економічні та технічні аспекти. / За заг. ред. Бригілевича В. – Львів, «Папуга», 2016. – 336 с.

2. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 10, ст.78

3. Кадигроб Ю. Особливості та принципи діяльності волонтерів / Ю. Ю. Кадигроб, Ю.В. Бондаренко / Режим доступу: https://keui.files.wordpress.com/2015/04/19_kadygrob_bondarenko.pdf

4. Положення про громадський бюджет м. Львова від 30.06.2016.
5. Прудка Н. Реформа ЖКГ. Назад у «совок»? – Режим доступу: <https://glavcom.ua/publications/reforma-zhkh-nazad-u-sovok-503729.html>

Дутчак Христина
Студентка МВ-43
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник: д. політ. н., проф. Бучим М.А.

СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ В ПОЛЬЩІ

Національна меншина – це фізичний масив (група) людей не корінного етнічного статусу, що проживає у певній місцевості держави, та відрізняється від більшості суспільства мовою, культурою та релігією.

Області сучасних країн часто населяють етнічні групи, відмінні від більшої частини суспільства. Їх джерелом була природна міграція людей протягом багатьох століть, зміни на державних територіях, а також створення багатонаціональних державних організмів. Міграція зумовлена в основному пошуками кращого життя, праці, їжі тощо. У сучасному світі найчастіше міграції відбуваються між бідними та багатими країнами.

Українці Польщі (пол. Українсу w Polsce) – одна з найбільших національних меншин Польської Республіки. Історія переміщення великої групи людей українського походження бере свій початок з 1947 року, коли за рішенням польського уряду була проведена акція «Вісла» – примусове переселення українців з південно-східних земель в глиб Польщі: на північні та північно-західні землі.

Сьогодні ж, українські національні меншини, що проживають у діаспорі по всій території Польщі, здебільшого концентруються в Мазурії, Вармії, Західній Померанії і Померанії Гданській, західній частині Нижньої Сілезії та південно-східній частині Підкарпатського та Підляського воєводства. Українці є досить великою групою у Польщі. З кожним днем кількість тих, хто вирішив залишитися назавжди, невпинно зростає. Під час польського національного перепису у 2011 році українське населення становило 48 тисяч людей [2].

Діяльність українців користується соціальним визнанням. Українці мають своїх представників в органах місцевого самоврядування, в першу чергу в провінції Вармінсько-Мазурській – тут сидять на різних посадах майже п'ятдесят чоловік української нації, на чолі з головою обласної ради цієї провінції. Опитування Інституту громадських справ у 2013 році показує, що переважно на роботу приходять українці з вищою освітою та люди у віці 35–59 років. Представники української меншини також виступають в функції старост та депутатських старост у повітах, населених компактними кластерами людей, що належать до цієї меншини [3].

Рівень освіти на високому рівні. Кількість шкіл та українських студентів зростає. Результати дослідження, проведеного Центральним статистичним управлінням, доводять, що українську мову навчають, в якості мови національної меншини, в сто тринадцяти школах. В середньому, у кожній школі навчаються від двох до трьох тисяч учнів [4].

З кожним днем все більше польських університетів запроваджують відділи з вивченням мови та культури України, а число українських педагогів невідмінно зростає. У Варшавському університеті, на факультеті прикладної лінгвістики функціонує кафедра українознавства.

Подібні відділи та кафедри є в:

- Ягеллонському університеті в Кракові (в інституті Східнослов'янської філології – кафедра українознавства);
- у Вроцлавському університеті;
- університеті Адама Міцкевича в Познані;
- університеті Марії Кюрі-Склодовська в Любліні;
- в Білостоцькому університеті.

Всі вищеперелічені установи, окрім української мови, навчають також літературі та культурі [1].

Співпрацю Польщі з Україною видно на міжнародній арені, їхні відносини позитивно оцінюються обома країнами. Це можливо завдяки двосторонній співпраці, наслідки якої виявляються навіть у політичних контактах. Для Польщі Україна є цінним партнером переговорів та усіх проектів, поєднує в собі свою спільну історію та національну культуру, що дає можливість легше розуміти та поважати власні інтереси [1].

До асоціацій української меншини в Польщі входять:

- Асоціація українців політичних в'язнів та репресованих у Польщі;
- Асоціація «Український Народний Дім»;
- Товариство українців на Підкарпатті в Запалові;
- Українське суспільство;
- Українська скаутська організація «Пласт»;
- Українське історичне товариство у Польщі;
- Українське медичне товариство;
- Українська педагогічна спілка у Польщі;
- Асоціація українців;
- Союз українців у Польщі;
- Асоціація незалежної молоді України.

Проте, попри співпрацю Польщі з Україною, остання, за словами представників української спільноти в польських осередках, не дає жодних коштів на підтримку нацменшини. Навпаки, навіть не визнає їх, не бачить їхніх потреб в Польщі. Київ бачить нацменшину тільки в США та Канаді.

Демократизація політичного життя і нерозривні правові зміни в ній докорінно змінили становище національних меншин. Вони створили перспективи для розвитку не тільки культури, але й національної ідентичності, а також забезпечили більш повну участь у політичному та суспільному житті. Відбувся повний відхід від образу етнічно однорідного суспільства. Національні меншини та організації, що їх представляють, були прийняті як окремі суб'єкти суспільно-політичного життя, а їхні члени отримали право вільно висловлювати та відзначати свою етнічну приналежність у громадському просторі.

Прошли роки, і лідери об'єднань українців в Польщі зуміли зав'язати контакти із державними структурами й медіа та довести до того, що українська культура та мова все частіше присутня в програмах польського телебачення, радіо та на сторінках преси. Польська влада надала українській нацменшині території, де тепер розміщуються осередки української культури, діють пункти навчання української мови.

Проте, незважаючи на покращення стосунків між країнами, про стан осередків української нацменшини в Польщі в самій Україні відомо вкрай мало. Чимало з них не мають належної фінансової підтримки з боку України. На думку багатьох представників української нацменшини в Польщі, після

завершення воєнних дій в Україні, українська влада повинна розбудовувати відносини зі своєю діаспорою в різних країнах, бо то є першочергова підтримка України у світі.

Література

1. Grądek K. Ukrainie mniejszości narodowe w Polsce / K. Grądek [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://prezi.com/l2zkfg4kx3tn/ukraincy-jako-mniejszosc-narodowa-w-polsce/>
2. Organek L. Charakter i położenie mniejszości ukraińskiej w Polsce / L. Organek [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу:
<http://eprints.zu.edu.ua/21627/>
3. Piąty raport dotyczący sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej [Електронний ресурс]. – Warszawa, 2015. – Режим доступу:
<http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/download/86/19700/VRaportUstawowy.pdf>
4. Syrnyk M. Nauczanie języka ukraińskiego w województwie zachodniopomorskim – stan, osiągnięcia, problemy / M. Syrnyk [Електронний ресурс]. – Mobilizacja i etniczność. Procesy mobilizacji mniejszości narodowych i etnicznych w województwie zachodniopomorskim na tle doświadczeń grup narodowościowych w innych regionach. – 2012. – Режим доступу:
http://www.roczniklubuski.uz.zgora.pl/wydania/tom_30/RL_T30_1_Syrnyk.pdf

Єлишинова Валерія,

ст. групи МІ-21

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник: к політ. н., асист. І.І. Климчук

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

У 2014 році відбулася відкрита агресія проти України з боку Російської Федерації. Спочатку – анексія півострову Крим, а далі окупація Луганської та Донецької областей. Загострене протистояння, яке не вдалося врегулювати ще

на початку, переросло в повномасштабну війну. Успішній реалізації імперських намірів Росії передувала заздалегідь розпочата інформаційна війна.

За визначенням, інформаційна війна – це комплекс дій та заходів, розпочатих для досягнення інформаційної переваги шляхом завдання шкоди інформації супротивника. Інформаційна війна застосовує специфічний вид зброї, який не завдає фізичної шкоди, але призводить до блокування та спотворення інформаційних потоків опонента, послаблює моральні і матеріальні сили [1].

Одним із складових елементів інформаційної боротьби є саме ведення психологічної війни. Вона передбачає всеохоплюючий вплив на маси шляхом таких маніпуляцій як: пропагандистський вплив на свідомість людини в ідеологічній та емоційних сферах, створення та культивування образу вождя, дезінформація та диверсифікація громадської думки, поширення чуток, дискредитація ЗМІ опонента тощо. Отже, найбільшого ураження зазнає перш за все психологія особи, а згодом за законом геометричної прогресії психологія суспільства [1].

Росія почала посягати на територіальну цілісність України відколи остання виборола незалежність. Становлення України як повноправного суб'єкта міжнародних відносин, її зовнішньополітичний курс на євроінтеграцію та утвердження демократичних цінностей були неприйнятними для «старшого брата». Тож Росія почала провадити активну політику імперського шовінізму [2]. Одним з перших завдань порядку денного Кремля була руйнація української ідентичності шляхом підриву або нівеляції її національних ідеалів та цінностей.

Спочатку російська політична еліта вдавалась до гуманітарної агресії, здійснюваної за допомогою п'ятої колони в інформаційній, мовній, культурній, історичній та конфесійній царинах.

Саме спотворення історичних фактів, апелювання до спільності культури, мови та церкви допомогло Росії у 2014 році інформаційно «зазомбувати» мирне населення Криму та Донбасу і розпочати збройну агресію.

Ідеологом та головним месидж-мейкером у інформаційній війні виступає В. Путін, керманіч Російської Федерації. Саме він формує головні тези, які надалі тиражуються російськими мас-медіа, що в переважній більшості є підконтрольними чинному російському президенту [3]. Він вдало використовує

усі можливі ресурси задля поширення власної позиції та її донесення світовій спільноті. Так, РФ повністю заперечує будь-які заяви, щодо нелегітимності референдуму у Криму, спростовує заяви про наявність на окупованих територіях російських збройних угруповань, вигадуючи історії про американських військових, які ведуть бойові дії на сході України.

Російська Федерація позиціонує себе могутньою державою, що відстоює принципи демократії та свободи, не залишаючи осторонь проблеми своїх громадян та етнічних росіян. Так, у своїх промовах В. Путін заявляє про широку підтримку російськомовного населення в Криму та на Сході України [4]. Такі повідомлення тисячними тиражами розповсюджуються ЗМІ в Росії і деяких регіонах України, тим самим культивуючи образ «справедливого» вождя, який виступає захисником моральних, етичних, гуманних цінностей свого народу.

Аналізуючи інформаційний складник російсько-української війни, можна дійти висновку, що вона розгортається у кількох напрямках: російському, українському, та західному і характеризується наступними тенденціями :

- по-перше, масова дезінформація у ЗМІ. Російська сторона завжди поширює викривлені, спотворені новини, а іноді і взагалі вдається вигадувати власну «правду». До активного поширення «фейків» – неправдивих повідомлень вдаються такі російські видання: «Известия», «Российская газета», «Коммерсантъ», «Взгляд», а також інформаційні агенції «РИА Новости», ИТАР-ТАСС, РОСБАЛТ, АИС.

- по-друге, дискредитація України. Російські мас-медіа неодноразово намагаються просувати інформаційні кампанії задля підриву іміджу і довіри до України. Під приціл російських «журналістів» потрапляє вигадана неспроможність української влади керувати державою та приймати раціональні рішення, деморалізація особового складу силових відомств України, зокрема Збройних сил і Національної гвардії, порушення прав людини, відсутність свободи слова і т.д.

- по-третє, психологічний та психотропний тиск. Цей підхід передбачає вплив на психіку людини шляхом залякування, погроз із метою спонукання до певної запланованої моделі поведінки. В інформаційній війні головною метою Росії є розпалювання ворожнечі та агресії по відношенню до українців. Разом з пропагандою російські ЗМІ й агенти спецслужб, вдаючись до психотропних

маніпуляцій, прагнуть досягнути закарбування образу України як ворожого народу, де всі люди за замовчуванням «бандерівці», «американські маріонетки», а влада в руках «хунти». Яскравим прикладом є докази використання російськими мас-медіа забороненої технології «25-го кадру» для інформаційно-психологічно впливу на глядачів. Зокрема, на телеканалі «Росія-24» Службі безпеки України вдалось розпізнати в одному з відеофрагментів малопомітні написи як: «підпал» «Правий сектор», «людей убивають бандерівці», «нацгвардія – вбивці», що з'являлись в куті екрана [5]. Затьмарює свідомість російським глядачам і деталізовані сцени вбивств та насильства, які іноді не мають жодного відношення до реального стану подій.

Безумовно ресурси та інструменти ведення інформаційної війни Росією проти України невичерпні, агресивні та досить дієві. Їхні наслідки завдають велику шкоду свідомості як українців так і росіян, розпалюючи міждержавну ворожнечу, нетерпимість та агресію.

Таким чином, Російська Федерація свідомо реалізувала «інформаційний блицкриг», застосувавши досконало напрацьовані інформаційно-психологічні та адміністративно-силові технології, які відзначаються своєю ефективністю завдяки послідовності дій, системному застосуванню та непомітністю для суспільства, яке стає жертвою таких технологій.

Література

1. Горбань О. Ю. ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ПРОТИ УКРАЇНИ ТА ЗАСОБИ ЇЇ ВЕДЕННЯ [Електронний ресурс] / О. Ю. Горбань // №1. – 2015. – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2015/04/20.pdf>.
2. Василенко В. Війна 2014 року: спроба системного аналізу / В.Василенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://i.tyzhden.ua/content/photoalbum/2014/10_2014/17/war.pdf
3. Лазоренко О. А. ІНФОРМАЦІЙНИЙ СКЛАДНИК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ [Електронний ресурс] / Ольга Анатоліївна Лазоренко // № 3 (36). – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/17s1454495122.pdf>.
4. Путин: РФ будет защищать права русскоязычного населения на Украине // РИА новости [Електронний ресурс]. – Режим дооступу: <http://ria.ru/world/20140624/1013426007>

5. У СБУ заявили, що російські канали застосовують проти телеглядачів «25-й кадр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tsn.ua/politika/u-sbuzayavili-scho-rosiyski-kanali-zastosovuyut-protiteleglyadachiv-25-y-kadr-350517.html>

*Забавська Христина,
аспірант кафедри політології та міжнародних відносин,
Національний університет «Львівська політехніка»*

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ НА НАДНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: НА ПРИКЛАДІ ЄС

У сучасному світі спостерігається чітка спрямованість держав на досягнення ідеалів демократії. Сучасні міжнародні відносини також будуються на основі демократичних засад і це, безумовно, впливає на принципи побудови взаємин між державами у межах міжнародних урядових організацій. Примітно, що більшість міжнародних урядових організацій позиціонують демократичність своїх внутрішніх органів та розподіл повноважень у їх межах. Сфера наднаціонального виміру демократичного функціонування органів влади в межах міжнародних урядових організацій на сьогодні, безумовно, є актуальним. Варто зазначити, що, подібно до держави, міжнародні урядові організації позиціонують не лише поділ влади на три гілки, але й деякі з них чітко розмежовують окремішні та взаємовпливові повноваження в рамках реально діючої системи стримувань і противаг.

На сьогодні, однією із найбільш ефективних міжнародних урядових організацій, функціонування якої базується на дотриманні європейських ідеалів та цінностей, є Європейський союз. Варто зазначити, що саме у Європейському союзі існує чіткий розподіл влади на три гілки: законодавчу, виконавчу і судову, а також наявні механізми взаємовпливу та взаємоконтролю між ними, що доводить існування реально діючої системи стримувань і противаг. Європейський союз є чи не єдиною у світі організацією, яка наближається до політичного рівня інтеграції. Навіть, не зважаючи на сучасні декструктивні процеси у структурі ЄС, а саме процес виходу Великої Британії (брексіт) з

організації, інституція по праву вважається однією із найбільш демократичних та найбільш впливових на європейському просторі.

У система органів ЄС можна виділити законодавчу гілку влади, представлену Європейським парламентом та Радою Європейського союзу; виконавчу гілку влади в особі Європейської комісії та судову гілку влади, представлену Судом справедливості Європейського союзу. Справедливо також зазначити і Європейський суд аудиторів, який належить до судової гілки влади ЄС та виконує функцію контролю за належним виконанням бюджету організації. Також серед провідних інституцій ЄС слід зазначити Європейську раду, яка є своєрідним форумом для зустрічей на вищому рівні глав держав чи урядів, Голови Європейської Ради і Президента Європейської комісії. Роль Європейської ради у ЄС зводиться до надання необхідного політичного стимулу для розвитку Союзу та встановлення її загальних цілей та пріоритетів [3].

У такій системи органів, що репрезентують три гілки влади у ЄС, подібно до держави, ми можемо зазначити, що Рада ЄС репрезентує уряд, Європарламент представляє інтереси народу, а Європейська комісія відповідає за інтереси Європи. Серед гілок влади у ЄС існують тісні взаємозв'язки, тому не можна стверджувати, що гілки влади є цілком і повністю незалежними. Порівнюючи із сучасними типами республік, структура, повноваження гілок влади та їх взаємозв'язки подібні до устрою парламентської республіки. Зв'язок і взаємоконтроль між гілками влади у ЄС відстежується, зокрема, через наявність таких елементів системи стримувань і противаг, як право законодавчої ініціативи, право вето, елементи взаємної підзвітності та контролю тощо.

Зокрема, Рада ЄС і Європейський парламент повинні подати запит до Єврокомісії на створення законопроекту. Єврокомісія ознайомлюється і складає проект, який потім розглядається Парламентом і Радою. Будь-який правовий акт ЄС повинен бути схвалений Радою ЄС, проте окремі питання, які стосуються, зокрема, бюджетної сфери повинні спільно затверджуватись Радою ЄС та Європарламентом. По суті, обидва органи законодавчої влади здійснюють три основні функції – законодавчу, наглядову (контролюючу) та бюджетну [3].

Європарламент також здійснює демократичний контроль над інституціями, включаючи Європейську комісію, а також затверджує членів Комісії. Такі повноваження Європарламенту є безпосереднім виявом

функціонування елементів контролю між законодавчою та виконавчою гілками влади в межах системи стримувань і противаг [7]. Окрім того, Європарламент може застосовувати право вето, яке є конституційно закріпленим (у разі підтримки цієї ініціативи мінімум трьома державами-членами). Однак, на сьогодні, застосування права вето в межах ЄС є доволі дискусійним і більшість держав поділяють думку стосовно майбутньої ймовірності скасування цього елементу системи стримувань і противаг.

Європейська комісія як головний орган виконавчої влади у ЄС володіє винятковим правом законодавчої ініціативи, яке є її прямим обов'язком. Також Єврокомісія реалізує бюджет, спільно з Європейською рахунковою палатою, а також узгоджує міжнародні договори.

Суд справедливості Європейського союзу є, по суті, судовим органом конституційного нагляду. Адже до сфери його компетенції належить такий елемент системи стримувань і противаг, як забезпечення однакового застосування і тлумачення Європейського права. Окрім того, цей орган поєднує у собі також і функції судового органу загальної юрисдикції, адже він володіє правом вирішувати юридичні спори між державами-членами, установами, підприємствами та приватними особами [4]. До сфери компетенції ще одного судового органу – Європейського суду аудиторів – належить обов'язок забезпечення того, що кошти платників податків правильно використовуються. Суд аудиторів також надає оцінки фінансовому законодавству та може вносити пропозиції на розгляд Європейської комісії щодо боротьби з шахрайством [3].

Отже, можна окреслити наявність таких особливостей у системі стримувань і противаг між гілками влади ЄС:

- За внутрішнім розподілом владних повноважень функціонування трьох гілок влади у ЄС віддалено нагадує поділ влади у парламентській республіці. Втім, роздвоєння законодавчих повноважень між двома законодавчими органами ЄС об'єктивно послаблює роль парламенту як законодавчого органу, на відміну від держави із парламентською формою правління, де парламент є одноосібним колективним носієм усіх законодавчих повноважень.

- Система стримувань і противаг між гілками ЄС має свою специфіку, зумовлену особливостями історичного розвитку інституцій ЄС, наявністю широких повноважень виконавчої гілки влади, а також рядом характерних для міжнародної урядової організації рис.

- ЄС на сьогодні стоїть на порозі нових трансформацій і ймовірних змін у структурі органів влади та їх повноважень, зважаючи на тенденції розвитку Співтовариства.

- Не можна стверджувати про остаточну сформованість системи стримувань і противаг між гілками ЄС, зважаючи на сучасні спроби скасування права вето та невдоволеність окремих держав у реалізації контролю та розподілу спільного бюджету ЄС.

Література

1. Василенко С. Д. Європейський вибір України: Монографія. – Одеса: «ВидавІнформ» ОНМА. – 2003. – 212 с.

2. Гайдучький П. Україна-ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс] / П. Гайдучький. – Режим доступу: <https://www.dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integraciyi-.html>

3. EU institutions in brief [Електронний ресурс] // EU official web-site. – Режим доступу: https://www.europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_en

5. European Union Institutions and Legislation [Електронний ресурс] // A short guide for Members of Parliament by the staff of the European Scrutiny Committee. – Режим доступу: <https://www.parliament.uk/documents/upload/EUInstitutions Legislation.pdf>

6. Poshedin O. European Integration of Ukraine: Tool for Internal Reform, Source of Problems or Pass Ticket to EU Membership? / O. Poshedin, M. Chulaievskia // Romanian journal of European affairs.- Vol. 17. – № 1. – 2017, С. 100–120.

7. The European Parliament: the citizen's voice in the EU [Електронний ресурс] // a short guide to the European parliament. – Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/files/home-page/en-epbrochure.pdf>

8. The European Union explained: How the European Union works [Електронний ресурс] // Manuscript of Publications Office. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/archives/delegations/singapore/documents/more_info/eu_publications/how_the_european_union_works_en.pdf

Ільницька Уляна
канд. політ. наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

СИСТЕМА ІНОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

Зовнішньополітична інформаційна стратегія сучасних держав в умовах глобального інформаційного суспільства спрямована на систематичне, об'єктивне оперативне інформування світової громадськості про актуальні події та процеси внутрішньої та зовнішньої політики. У глобалізованому інформаційному світі держави ведуть активну інформаційно-комунікативну діяльність, беруть участь в обміні інформацією, причому ця діяльність постійно розширюється, змінюються її напрямки, цілі та методи. Це зумовлено низкою економічних, соціально-політичних і технічних факторів, як в самих країнах – суб'єктах інформаційної діяльності, так і в усьому світі в цілому. На масштаби сучасного міжнародного обміну інформацією величезний вплив чинять зміни, які відбуваються на міжнародній арені, розширення і поглиблення усіх видів міжнародного співробітництва.

Ефективним механізмом реалізації зовнішньополітичної інформаційно-комунікативної стратегії сучасних держав є *іномовлення (іноземне мовлення, міжнародне мовлення)* – форма діяльності, в основі якої – медіа-інформування світової громадськості, представлення через міжнародні ЗМІ об'єктивної, актуальної інформації про країну, її цінності, принципи, пріоритети і основні вектори внутрішньої та зовнішньої політики [4]. Іномовлення – важливий медіа-інструмент формування світової громадської думки, створення та підтримки позитивного політичного іміджу держави, механізм захисту її національних інтересів та протидії негативним інформаційним впливам. Ефективно організована система іномовлення у світовому медіа-просторі, об'єктивне позиціонування держави в міжнародних інформаційних медіа-потоках є важливою умовою для реалізації її зовнішньої політики, позитивного позиціонування, інтеграції у світове співтовариство, забезпечення національних інтересів та національної безпеки країни. Іномовлення є одним із основних засобів подання об'єктивної інформації, популяризації цінностей і принципів

внутрішньої та зовнішньої політики держави іноземним громадянам та їхнім лідерам, основним компонентом публічної дипломатії.

Термін «іномовлення» широко використовується в науковій і публіцистичній літературі, а також у журналістській та дипломатичній практиці. Як синоніми вживаються терміни «міжнародне мовлення», «бродкастинг», «зовнішнє радіомовлення», «закордонне радіомовлення». В рамках держави – суб'єкта іномовлення, міжнародне іномовлення є важливою частиною системи національних засобів масової комунікації. Водночас, воно є елементом системи глобального обміну інформацією, що включає також пресу, телебачення, туризм, міжнародні зв'язки та дипломатичні канали.

Історичний досвід показує, що іномовлення може бути дієвим інструментом для міжнародного співробітництва, поглиблення взаєморозуміння, довіри, добросусідства і партнерства. Водночас, воно може стати і чинником, що дестабілізує міжнародні зв'язки, провокує конфліктні ситуації, а часом призводить до розриву дипломатичних відносин. Про зростання значення зовнішнього іномовлення свідчить той факт, що до кінця ХХ століття у цій сфері вже працювали 1600 радіостанцій понад із 160 країн. Спектр ресурсів надзвичайно широкий: від Бі-бі-сі, що має найбільший в світі обсяг передач для зарубіжної аудиторії (1400 годин в тиждень), до «Радіо Ботсвани», що транслює іномовлення приблизно по 100 годин на тиждень. Багато держав ефективно використовують іномовлення, як засіб віртуального звернення до міжнародної спільноти, впливу на громадську думку іноземних громадян та лідерів держав, також, через ефір підтримують тісні зв'язки зі своїми громадянами за кордоном, інформують про останні значущі події в країні.

Досвід провідних держав світу у створенні системи іномовлення та успішної реалізації інформаційної політики дає підстави для використання зарубіжного досвіду у формуванні ефективної системи українського іномовлення з метою об'єктивного медіа-інформування світової громадськості. Адже сьогодні в Україні відсутній якісний, об'єктивний національний інформаційний продукт, який би ефективно поширював повну, правдиву інформацію про сучасний стан та актуальні події в нашій державі. Світова громадськість отримує обмежену, викривлену, а іноді й неправдиву інформацію з іноземних медіа-ресурсів про Україну. Уявлення про нашу державу у світовому просторі часто – поверхове, фрагментарне, викривлене, що є наслідком не лише негативної цілеспрямованої

інформаційно-психологічної політики ворожих для нас суб'єктів міжнародних відносин (зокрема, Російської Федерації), а й недостатньої уваги українських владних інститутів до реалізації зовнішньополітичної інформаційної стратегії та формування системи іномовлення.

Отже, пріоритетним завданням міжнародної інформаційної політики України – є створення ефективного механізму іномовлення, що сприятиме поширенню об'єктивної інформації про Україну, створенню позитивного іміджу, реалізації євроінтеграційного вектору зовнішньої політики, а також розширить можливості та перспективи розвитку нашої держави.

Здійснення Україною зовнішньополітичних медіа-комунікацій через створення системи іномовлення активізувалось лише у ХХІ ст. Хоча підґрунтя до реалізації міжнародної інформаційної політики формувалось в Україні ще з середини минулого століття й припало на радянський період історії. Функціонування вітчизняного іномовлення бере свій початок з 1950 р., коли було створено першу іномовну редакцію «*Радіо Київ*», метою якого була пропаганда радянського способу життя, популяризація української культури, мови, побуту. У 1991 р. після розпаду СРСР, «Радіо Київ» було перейменовано на *Всесвітню службу радіомовлення України (ВСРУ)* з ефірною назвою «*Радіо Україна*». З 2000-их рр. трансляція ВСРУ відбувається в мережі Інтернет та через супутники.

З 2003 р. іномовлення України на закордонну аудиторію здійснюється через *Державну телерадіокомпанію «Всесвітня служба «Українського телебачення і радіомовлення» (УТР)* на супутниковому каналі «Експрес». З 1 вересня 2012 р. для розширення інформаційної присутності України у світі було запущено супутниковий канал *Національної телекомпанії України (НТКУ)* – «*Перший Ukraine*». Починаючи з 4 лютого 2013 р., усі проекти знаходяться на корпоративному сайті каналу «Перший Ukraine». Ще одним державним інформаційним ресурсом, що має розповсюджувати інформацію про нашу державу за кордоном є *Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»*, яке було утворене у листопаді 1996 р.

24 серпня 2014 р. задля кращого інформування української та міжнародної спільнот, з метою протистояння негативним інформаційно-психологічним впливам створено *інтернет-портал Ukraine Today* в українській і англійській версіях. Його телевізійний варіант можуть бачити громадяни США і деяких

країн Європи. Мета portalу – стати впливовим міжнародним джерелом інформації про події і новини в Україні для громадськості Європи та США.

З метою чіткого визначення нормативно-правових основ функціонування іномовлення за межами України, 8 грудня 2015 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про систему іномовлення України», який вступив у дію 16 січня 2016 р. Законодавчий акт розроблено з метою захисту національних інтересів України за кордоном, формування та підтримки позитивного іміджу країни, популяризацію української культури шляхом оперативного, об'єктивного, повного своєчасного і неупередженого інформування міжнародної громадськості про суспільнозначущі події в Україні, офіційну внутрішню і зовнішню політику та позицію держави, діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування [5].

Згідно з Законом, систему державного іномовлення України становить державне підприємство «Мультимедійна платформа іномовлення України» (UA|TV) та Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». Інформаційний продукт транслюється для світової громадськості англійською (не менш 50 % контенту) та іншими мовами.

Як зазначено у Законі «Про систему іномовлення України», *основними завданнями державного іномовлення України є*: 1) об'єктивне, повне, своєчасне і неупереджене, всебічне і збалансоване інформування про суспільно значущі події в Україні, офіційну внутрішню і зовнішню політику та позицію держави, діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 2) забезпечення платформи для дискусій стосовно офіційної позиції органів державної влади та органів місцевого самоврядування з важливих питань політики, культури, спорту, освіти, науки та економіки, обміну ідеями між різними культурами і народами світу; 3) забезпечення збалансованого і прозорого доступу суб'єктів суспільно-політичного, культурного та економічного життя до програм (передач) дискусійного формату, зокрема у формі дебатів; 4) забезпечення достатнього, всебічного інформаційного супроводу процесу інтеграції України до Європейського Союзу та євроатлантичних структур колективної безпеки; 5) популяризація української культури, сприяння розвитку мов і культур національних меншин; 6) сприяння задоволенню інформаційних, культурних та освітніх потреб іноземної аудиторії, у тому числі шляхом створення та поширення економічних, історично-документальних, культурно-мистецьких,

навчально-пізнавальних, розважальних, спортивних програм, програм для дітей та молоді, людей з обмеженими фізичними можливостями, інших соціальних груп; 7) сприяння консолідації українського та іноземного суспільства шляхом поширення через міжнародні засоби масової інформації та інформаційні агенції матеріалів (програм) виробництва МПРУ; 8) сприяння зміцненню міжнародного авторитету України та підвищенню інвестиційної привабливості [5].

Не зважаючи на активізацію державної політики щодо трансляції іномовлення України у глобальному інформаційному просторі, варто відзначити, що український інформаційний продукт та уся система іномовлення не є конкурентоспроможними на світовому інформаційному ринку. Українське іномовлення на закордонну аудиторію відзначається недостатньою присутністю у хвильовому діапазоні, незначною кількістю іномовних редакцій, обмеженим загальним обсягом мовлення іноземними мовами та відрізняється від світових аналогів низьким рівнем фінансового забезпечення. Як наслідок – незахищеність інформаційного суверенітету України, низький рівень поінформованості світового співтовариства про державу; викривлене, фрагментарне й необ'єктивне уявлення про українську внутрішню й зовнішню політику.

Отже, з метою удосконалення системи українського іномовлення, забезпечення ефективного здійснення міжнародних стратегічних інформаційних комунікацій, спрямованих на підвищення рівня поінформованості світової громадськості про Україну, необхідно максимально ефективно використати зарубіжний досвід організації іномовлення, медіа-комунікацій та забезпечення інформаційного супроводу державної політики. Розбудова функціонального механізму іномовлення, об'єктивне позиціонування України в міжнародних інформаційних потоках, як надійного та перспективного партнера, є важливою передумовою для забезпечення як національних інтересів, так і національної безпеки нашої держави.

Література

1. Беззуб І. Іномовлення України: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / І.Беззуб. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1992:inomo- vleniya-suchasnij-stan-ta-perspektivi&catid=8&Itemid=350
2. Еволюція іномовлення в іноземних державах: досвід для України: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень України,

2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.niss.gov.ua/articles/1493/>

3. Закусило М. Основи організації та принципи діяльності державного іноземного телебачення і радіомовлення України: Спеціальний звіт ГО «Телекритика» / М. Закусило, І. Розкладай, Г. Скляревська, М. Дорош. – К.: Телекритика, 2015. – 24 с. Режим доступу: https://ms.detector.media/content/files/telekritika_inomovlennja_2015.pdf

4. Конах В.К. Еволюція іномовлення в іноземних державах: досвід для України / В.К.Конах // Актуальні проблеми міжнародних відносин – Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин – 2014 р. – Випуск 118 (Частина 1). – С.12–24.

5. «Про систему іномовлення в Україні»: Закон України № 856-VIII від 8 грудня 2015 року [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-19>

6. Розкладай І. Цей невідомий звір іномовлення [Електронний ресурс] / І.Розкладай. – Режим доступу: http://ms.detector.media/trends/1411978127/tsey_nevidomiy_zvir_inomovlennya/

7. U.S. Agency for Global Media / From Wikipedia, the free encyclopedia, 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/U.S._Agency_for_Global_Media

Лукашевич Анна

студентка групи МВ-32

*Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – к. іст. н., асист. Матлай Л. С.*

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Від молоді залежить майбутнє розвитку нашої держави. Сучасна система державної молодіжної політики в Україні має певні недоліки, про які варто говорити. Саме тому у цій роботі здійснена спроба проаналізувати упущення державної молодіжної політики та запропонувати можливі варіанти їх вирішення.

Коли ми говоримо про молодіжну політику будь-якої країни, то в першу чергу звертаємо увагу на становище молоді в конкретний період часу. У Львові 7–8 грудня 2018 року відбувалася міжнародна конференція “Молодь та держава: розвиток партнерства”. Центральною темою цієї конференції стала проблематика відносин молоді та держави. На сьогоднішній день можемо констатувати такий стан справ щодо молоді. Перш за все, українська молодь відзначається невеликою часткою залучення у громадське життя. Часто зазначають, що молодь (не лише українська) є пасивною, хоча саме її називають рушійною силою наступних років. Інколи молодь скаржиться, що немає відповідного інформування щодо усіх можливостей, але громадські організації, органи державної влади зазначають, що коли немає чітко сформованого запиту, важко охопити все коло можливих цікавих секторів для молоді. Лише 4 % представників вітчизняної молоді – волонтери, що в розвинених країнах становить вищий відсоток. Причиною цьому може бути недостатня поінформованість молодих людей. Так, лише 5–10% знають, що таке молодіжні центри і ще менше беруть участь у їхній діяльності. Хоча за такої ситуації можна зробити висновок, що молодь не вірить у власні можливості та є не вмотивованою, оскільки вмотивована людина завжди знайде потрібну інформацію. Не можна заперечувати факт, що заклади освіти на всіх рівнях переважно не інформують молодь про можливості, які доступні для цієї соціальної групи. Це може бути як наслідком проблем системи освіти, так і низької культури громадянського суспільства.

Окрім того варто відзначити, що в Україні слабо розвинена “молодіжна інфраструктура”. Молодіжні центри, вільні простори, хаби є навіть не у всіх великих містах, переважно їх немає в містечках, селах, хоча молодь там присутня. Також інформування про можливості, права молоді значно ускладнюється залежно від розміру міста. Переважно спостерігається така тенденція, чим менше місто, тим менше можливостей. Проте, з позитивних моментів варто відзначити те, що створюються молодіжні ради за сприяння держави, а також при державних органах діють молодіжні консультативні ради. Влада піклується про те, щоб молодіжні центри мали кваліфікованих працівників і регулярно проводить навчання для молодіжних працівників.

Окресливши поточний стан справ, потрібно розділити проблеми на декілька блоків: права, освіта та працевлаштування, місце, можливості, підтримка.

Щодо прав та законодавства, можна відзначити, що на загальнодержавному рівні законодавство максимально охоплює інтереси молоді. В останні роки створюється стратегія молодіжної політики, що є надзвичайно позитивним для становлення громадянського суспільства, та молоді зокрема. Проте на регіональному рівні спостерігається відсутність законодавства, хоча зважаючи на реформу децентралізації, ці документи потрібні. Зараз вищі виконавчі органи спускають донизу типові положення щодо певних питань молодіжної політики, але їх прийняття на місцях не є обов'язковим і залежить від волі місцевих органів. Можливим вирішенням проблеми може стати створення якісних типових положень та їх обов'язкового прийняття місцевою владою. Противагою створення молодіжних дорадчих органів може слугувати створення представницької ради громадських молодіжних організацій, більш автономних від державної влади. Базовим пунктом має стати інформування молоді про її права як особливої соціальної групи.

Освіта та працевлаштування залишається особливо проблемним блоком. Система профорієнтації ще недосконала. При виборі вищої освіти, молодь не орієнтується на тенденції ринку праці, а головним чинником у виборі майбутньої професії є застарілі радянські стандарти престижу професій. Також в українському суспільстві побутує міф про обов'язковість вищої освіти. Після закінчення навчання, через брак вакансій за спеціальністю, людина змушена перекваліфікуватися і обирати робітничі професії, на які в Україні спостерігається дефіцит. Через відсутність працевлаштування у власній державі, зростає молодіжна міграція. Звичайно, ми не можемо повністю відкидати важливість вищої освіти, проте вона потребує значних реформ. Найбільшою проблемою є неефективність вищої освіти, перенасичення непотрібною інформацією. Програми навчання нерідко застарілі. Особливо актуальна проблема для технічних спеціальностей. З цієї проблеми впливає наступна – навчання на деяких спеціальностях триває більше, ніж потрібно для якісного засвоєння матеріалу. Навчальні програми можуть цілком замінити курси неформальної освіти, які тривають коротший період і надають

найновішу інформацію та формують навички, які стануть в нагоді під час роботи. Вирішенням цього блоку може стати знову ж таки краще інформування, але вже не лише молоді, а й старшого покоління, батьків зокрема. Оскільки саме старші люди часто впливають на вибір майбутньої професії молоді.

Варто докласти зусиль для покращення системи профорієнтації. Ці обов'язки можна делегувати молодіжним центрам та школам. Щоб запобігти високому рівню безробіття, освіту слід узгоджувати з ситуацією на ринку праці. У багатьох високорозвинених країнах поширена практика, коли заклади освіти співпрацюють з локальним або загальнонаціональним бізнесом. Таким чином, бізнес може розраховувати на кваліфікованих фахівців, а молодь на місце роботи після закінчення навчання.

Сьогодні відчувається значний брак місць, де молодь могла б спілкуватися, знайомитися, розвиватися, отримувати корисні навички, знання та займатися неформальною освітою. Особливо гостро це відчувається у маленьких містах та селах. Вирішенням проблеми може слугувати створення більшої кількості молодіжних центрів, хабів та іншої молодіжної інфраструктури. Можливим є створення цих місць за ініціативи громадських організацій, але за підтримки державних коштів з бюджету або за рахунок грантів. Якщо ж немає можливості створити окремі простори для молоді, в таких цілях варто використовувати приміщення місцевих рад.

Не менш важливим є блок “можливості”. Тут виникає своєрідний парадокс, оскільки водночас можливості є, про них майже ніхто не знає і не використовує. До вирішення даної проблеми можна підійти декількома способами. Слід створити єдиний портал, де будуть розміщені можливості для молоді; інформація про організації, де молодь може бути волонтерами; повідомлення про різноманітні міжнародні обміни. Також державі варто прописати, хто саме буде відповідальним за поширення інформації. Ними можуть стати місцеві молодіжні відділи, школи, молодіжні ради, ВНЗ. Варто максимально інформувати молодіжних працівників, які безпосередньо мають контакти з молоддю. Саме вони могли б бути комунікаторами та наставниками молоді, її залученні до різноманітних заходів.

Незважаючи на старання влади, молодь налаштована по відношенню до неї переважно вороже. Молоді люди почуваються покинутими та самотніми,

оскільки часто їхні ініціативи впроваджуються не завдяки, а всупереч владним структурам. Вирішення цього питання можна поділити на певні рівні, наприклад інституційний, фінансовий, моральний. З фінансової точки зору варто заохочувати молодь стипендіями не лише протягом навчання у ВНЗ, але і за успіхи у громадському житті. Слід підтримувати молодіжні ініціативи на місцевому рівні. Інституційний рівень стосується інфраструктури і головною проблемою залишається обмеженість приміщень для молодіжного розвитку. Молодь має знати, що її досягненнями пишаються та цінують всі її старання на благо держави [1].

Підсумовуючи, можна сказати, що питання державної молодіжної політики залишаються актуальними для України. Державна політика має певні недоліки, які варто виправляти, але в цьому процесі Україна не є унікальною, оскільки з такими викликами стикаються всі країни світу. Україна має великий потенціал та активних громадян, які роблять рішучі кроки для покращення стану молоді в державі.

Література

1. Youth and state: Partnership development / Democracy in action: turning on the Youth participation. Activity report // International Eastern Partnership Conference. Youth and State: Partnership for development – 7–8 December 2018. Lviv. – С.18

*Луцишин Галина,
д. політ. н., проф.*

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСВІТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

Питання освіти національних та етнічних меншин може стати як чинником консолідації та примирення у суспільстві, так і сприяти міжетнічному протистоянню, загостренню міждержавних відносин. Система освіти національних меншин включає діяльність державних та недержавних інститутів, функціонування яких спрямоване на задоволення освітніх потреб представників національних меншин.

Політика ЄС у сфері захисту національних меншин спрямована на гарантування рівних прав та можливостей для різних етнічних груп, зокрема, від держав Центральної та Східної Європи вимагається створення інститутів, які гарантують захист прав національних меншин та забезпечують їх культурний розвиток. Основними міжнародними документами, які регламентують діяльність національних меншин є Європейська конвенція з прав людини, Європейська хартія регіональних мов та мов меншин, Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин. Серед інститутів, які регулюють діяльність національних меншин у країнах ЄС є національні інститути із захисту прав людини (омбудсмен); представництво у державних органах, державні комісії. Також важливу роль відіграють дорадчі органи, зокрема, це Рада меншин з обраними представниками; місцеві ради при політичних, адміністративних і культурних органах; організації національних меншин.

На розвиток міждержавного співробітництва значною мірою впливає політика держави щодо розвитку національних меншин, зокрема, як забезпечуються національні, освітні, культурні та релігійні потреби польської меншини в Україні та української меншини в Республіці Польща. Ці питання є надзвичайно актуальними та складними, зокрема, можна виділити кілька дискусійних моментів щодо зовнішньої політики держав, які безпосередньо стосуються питання національних меншин – питання, пов'язані із окремими історичними подіями (перепоховання жертв війни та політичних репресій, встановлення пам'ятних знаків тощо), аналіз ситуації щодо дотримання міжнародних норм захисту прав національних меншин, освіта національних меншин та ін.

Україна та Польща намагаються забезпечити сприятливі умови для реалізації права національних меншин на розвиток своєї етнічної, культурної та релігійної самобутності згідно Договору про добросусідство від 1992 року. Згідно із цим Договором, Україна та Польща повинні сприяти діяльності освітніх, культурних і релігійних організацій та товариств української і польської національних меншин на території обох держав. Також важливою є Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки і освіти, яка набула чинності у 1999 році.

Важливу роль відіграють спільні міжпарламентські та міжурядові комісії з діяльності національних меншин. Діяльність Комісій є конструктивним

інструментом співпраці та підґрунтям плідного стратегічного партнерства України з Польщею в питаннях забезпечення прав національних меншин. Завдяки роботі двосторонніх міжурядових комісій з питань забезпечення прав національних меншин досягнуто значного поступу у сфері захисту прав та інтересів відповідних етнічних спільнот.

Відповідно до законодавства України, а також з огляду на специфіку етнонаціонального й етнокультурного розвитку української держави освіта національних меншин сприяє збалансованому задоволенню освітніх запитів українського суспільства. Законодавча база гарантує передусім вільний розвиток національних меншин та стимулює їхнє прагнення зберегти свою ідентичність.

У 2018 р. в Україні мовами національних меншин навчалось близько 400 тисяч дітей у 735-ти навчальних закладах. У системі загальної середньої освіти здійснюється навчання шістьма мовами національних меншин, дві з яких – болгарська і словацька – вивчаються в початковій школі, а 19 мов вивчаються в школах як окремий предмет. На шести мовах – російській, румунській, угорській, молдовській, польській, кримськотатарській здійснюється виховання в дошкільних навчальних закладах. У системі професійно-технічної освіти навчання здійснюється українською і російською мовами, а в системі вищої освіти – українською, російською, румунською й угорською мовами [1].

Також в Україні у 2014 році за підтримки Ради Європи було видано «Буквар» з болгарської, гагаузької мови та івриту для учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. При Міністерстві освіти і науки України діє Громадська рада керівників освітніх програм, до якої входять 39 представників громадських об'єднань нацменшин.

Аналіз ситуації в Україні із навчанням польської меншини показав, що найбільша кількість дітей навчається у Хмельницькій обл. На даний час на території Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської областей діє 5 шкіл з польською мовою навчання, близько 80 позашкільних навчальних закладів та 6 дошкільних груп. Також у 2004 р. створено кафедру польської філології у Львівському Національному Університеті імені І. Франка, польська мова вивчається також на кафедрі слов'янських мов Інституту філології Прикарпатського Національного Університету імені Василя Стефаника.

У Польщі реалізація права осіб на навчання мовою меншини та її вивчення, а також вивчення історії та культури даної меншини регулюється нормами Закону «Про освіту» від 14 грудня 2016 року, згідно з положеннями якого за запитом батьків вивчення мови, історії та культури меншини може здійснюватися: 1) в окремих групах, відділеннях або школах (у школах можуть створюватися двомовні відділення, де навчання здійснюється польською та іноземною мовою); 2) в окремих групах, відділеннях або школах – з додатковим вивченням мови, історії та культури; 3) у міжшкільних навчальних пунктах. Важливо, що кошти на шкільні підручники, які задовольняють освітні потреби учнів, що належать до певної національної або етнічної окремішності, виділяються з державного бюджету. Окрім освіти, меншинні організації завдяки державним дотаціям щороку фінансують діяльність художніх колективів та осередків культури, реалізують видавничі проекти та культурні заходи [2, С. 36].

Згідно із польським законом про освіту та відповідним рішеннями Міністерства Польщі, в дошкільному навчальному закладі або дошкільному відділі початкової школи діти зобов'язані вивчати, окрім рідної, також державну, польську мову. У 2016–2017 навчальному році в Польщі функціонувало 34 дошкільні заклади і групи, де українською мовою навчалися або українську мову вивчали 375 дітей української меншини. На сьогодні на території Польщі працюють п'ять комплексів шкіл з українською мовою навчання, існує 170 класів (пунктів) з вивчення української мови при польських школах. Згідно з останніми змінами до польського закону про освіту, двомовними, підпорядкованими органам місцевого самоврядування, в Польщі є дві українські школи: в Перемишлі (Підкарпатське воєводство) та Білому Борі (Західно-Поморське воєводство). У цих школах лише українознавчі дисципліни викладаються рідною мовою, загальноосвітні ж предмети – польською мовою.

Українські школи в підпорядкуванні місцевих і регіональних органів влади є в Баритошицях і Гурові Ілавецькому (Вармінсько-Мазурське воєводство), а також у Лігниці (Нижньосілезьке воєводство). У них предмети, пов'язані з польською мовою, історією, літературою, культурою, географією Польщі викладаються польською мовою. У разі, якщо предмети природничо-математичного циклу або будь-які інші викладаються українською мовою,

вчитель зобов'язаний подавати термінологію поряд з українською й польською мовою [2, С. 35].

Також у Польщі працюють суботньо-недільні українські школи у Варшаві, Кракові, Вроцлаві, Щецині, Познані та інших містах, де навчаються як діти меншини, так і трудових мігрантів із України.

Одним із найбільшими освітніми закладами української національної меншини в Польщі є комплекс загальноосвітніх шкіл імені Богдана-Ігоря Антонича у м. Легниці, що бере початок із 1957 р. (гімназія – 66 учнів, ліцей – 42 учні, а у 2018 р. відкрито початкову школу для української меншини) та Гурові Іловецькім (гімназія – 56 учнів, ліцей 214 учнів, профільний ліцей – 23 учні), комплекс загальноосвітніх шкіл у Бартошице, працює з 1999 р. і має 126 учнів; комплекс загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі функціонує з 1998 р. (початкова школа – 56 учнів, гімназія – 69, ліцей – 61 учень). Загальноосвітній комплекс у Білим Борі – єдина українська школа на Західному Помор'ї (початкова – 37 учнів, гімназія – 32 учні, ліцей – 54 учні), міжшкільний пункт навчання української мови (Українська суботня школа) у Варшаві [3]. У деяких регіонах відсутні освітні заклади, де вивчення української мови є бажаним у рамках освітньої мережі Польщі. Серед них Люблінське воєводство, в якому проживає достатня кількість представників української національної меншини і де школи могли б функціонувати, але їх не створюють.

Важливо наголосити, що велику допомогу надають освітнім закладам і викладачам польської мови Посольство Республіки Польща в Україні та Генеральні консульства Республіки Польща в Києві, у Львові, Харкові, які передають велику кількість навчальної літератури та підручників, виданих за сприяння Фундації допомоги польським школам на Сході імені Г. Гоневича у Любліні. Також допомагає Товариство «Спільнота польська», яка опікується поляками, які проживають за межами Польщі.

Література

1. Гарантії щодо навчання мовами нацменшин у школі будуть прописані у законі про середню освіту. [Електронний ресурс]/ УНІАН – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/2209941-garantiji-schodo-navchannya-movami-natsmenshin-u-shkoli-budut-propisani-u-zakoni-pro-serednyu-osvitu-grinevich.html>

2. Коваленко О. М. Освітнянська політика України та Польщі щодо національних меншин (2000–2005 рр.) / О. М. Коваленко // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – 2012. – № 5 (85). – С. 34–39.

3. Сподарик Г. Українські школи в Польщі/ Г.Сподарик // Наш вибір. – 2013. – 30 квітня.

Маруняк Юрій

науковий співробітник

*Міжнародного інституту освіти, культури та зав'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

ГРОМАДСЬКА АКТИВІСНЬ МІГРАНТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ

Початок ХХІ ст. характеризується підвищеною мобільністю населення, що спричиняє глибокі зміни не лише в сфері демографічних показників, а й більшості сфер суспільного життя. В умовах, коли бідність та нестабільність суспільств (зокрема, і внаслідок збройних конфліктів) залишаються поширеними явищами, міграція постає як один з актуальних виходів не лише для вирішення економічних проблем, а й як спосіб зберегти життя. В цих умовах у грудні 2018 р. відбулася безпрецедентна подія – підписання ініційованого ООН «Всесвітнього пакту за безпечну, впорядковану і регульовану міграцію» [1]. Однак, попри багаторічну спільну роботу над цим документом, низка держав та політичних сил виступили проти нього. Позиція щодо підписання Міграційного пакту стала важливим фактором внутрішньої та зовнішньої політики країн, у яких питання міграції на сьогодні є актуальним.

Здебільшого критики міграційного пакту – це європейські політичні сили правого спрямування, які використовують цю ситуацію, щоб ще раз наголосити на незгоді із політикою в сфері міграції, яку пропонують наднаціональні європейські структури. Водночас, зовсім інша ситуація із позицією української сторони у цьому питанні. Україна не представила своєї позиції на саміті у

Маракеші щодо Міграційного пакту. Однак, на сайті МЗС був опублікований спільний коментар МЗС України і ДМС України. Українська сторона вирішила що «розгляне можливість приєднання до Глобальної угоди про безпечну, впорядковану та законну міграцію на іншому етапі за сприятливих умов» [5], посиляючись на збройну агресію РФ та 1,5 млн. українських внутрішньо переміщених осіб.

Ця ситуація ще раз показує, що поки в інших частинах світу різні суб'єкти політики намагаються сформувати спільне бачення та основні підходи до взаємодії у сфері міграції, а інші – критикують їх, в Україні існує своєрідне ставлення до цього питання. Про міграцію говорять тоді, коли хочуть ще раз наголосити на масовому виїзді українців за кордон. Ще однією помітною темою є внутрішньо переміщені особи. Інші сторони цього питання не цікаві ні державним органам, ні медіа, ні суспільству загалом, хоча численні проблеми у цій сфері залишаються невирішеними. Відповідно, Україна має мінімальні шанси сформувати політику, яка відповідатиме сучасним викликам у сфері міграції чи хоч якось вплинути на її формування на міжнародному рівні.

Зважаючи на рівень залучення України до міграційних потоків та їхню інтенсифікацію протягом останніх років, необхідними є численні дослідження міграції, професійна та більш широка громадська дискусія, а також поступове формування міграційної політики, яка відповідатиме вимогам часу. Ці елементи повинні охоплювати різні сторони та етапи міграційних процесів, які стали реальністю та потребують ефективних рішень. Крім справді актуальної теми української еміграції, не менш важливими є питання імміграції. Окремо варто виділити і питання інтеграції – це стосується як іноземців в Україні, так і українців за кордоном.

Активізація міграційних процесів є природньою в умовах наявності більш економічно розвинених сусідів (що потребують українських мігрантів), до якої додалися економічна криза, військовий конфлікт, лібералізація візового режиму з ЄС та низка інших факторів. У ситуації, коли кількість українських мігрантів у країнах ЄС постійно зростає, інтеграція (але не асиміляція) може виявитись можливістю збалансувати інтереси як європейської сторони, так і української.

Інтеграція українських мігрантів у європейських країнах може передбачати як полегшене входження у нове суспільство, так і збереження власної національної ідентичності і втримання зв'язків з Україною в широкому сенсі. У

цьому контексті помітну роль відіграє громадська активність у мігрантських громадських організаціях, тобто тих, які засновані українськими мігрантами, або в яких вони є найактивнішими учасниками. Ця активність українців є тим процесом, у якому зацікавлені як європейська, так і українська сторона.

Американський політолог Р. Патнам доводить, що сучасна тенденція до зростання етнічного різноманіття, яка забезпечується, зокрема, і міграцією, в коротко- та середньостроковій перспективі – це виклик для соціальної солідарності та соціального капіталу [6]. В свою чергу, в середньо- та довгостроковій перспективі саме успішні іммігрантські спільноти створюють нові форми соціальної солідарності та зменшують негативні наслідки різноманіття шляхом побудови нових всеохопних ідентичностей. Ці ідентичності мають включати більш широке коло учасників, зокрема – іммігрантів.

Водночас, не будь-яка участь у організаціях відповідної меншини є позитивним фактором. Американська дослідниця М. Леві доводить, що організації можуть створювати не лише соціальний капітал, а й бар'єри для його зростання, якщо ці організації створені через брак довіри до інших неіммігрантських організацій [2]. Також, участь лише у них може бути свідченням недопуску мігрантів у спільні для інших груп населення організацій. Тобто громадська активність всупереч несприятливому чи навіть дискримінаційному середовищу шкодить інтеграції та посилює анклавізацію.

Зважаючи на неоднозначні особливості громадської активності та соціального капіталу іммігрантів, для позитивного ефекту важливою є широка система зв'язків між різними мігрантськими та неіммігрантськими організаціями. М. Феннема і Дж. Тіллі припускають: що більше зв'язків між організаціями конкретної етнічної спільноти, то вища соціальна довіра в цій спільноті і, відповідно, потенціал для розвитку громадянської культури [3]. В такому випадку етнічні організації забезпечують канали спілкування та можливості спільних дій для членів етнічної групи та сприяють інтенсифікації контактів із зовнішнім, неіммігрантським середовищем (як з індивідуальними суб'єктами, так і інституційними).

Таким чином, суспільства, що приймають українських мігрантів зацікавлені у розвитку та інституціоналізації громадської активності мігрантів. І навіть у найменш сприятливіших для мігрантів країнах можна спостерігати

спеціальні програми, спрямовані на підтримку не лише організацій, що працюють над інтеграцією мігрантів, а й самих мігрантів та їхніх організацій [4]. Бажаним для різних сторін є і мережування відповідних громадських структур.

Внаслідок власної громадської активності мігранти отримують підтримку у новому суспільстві, реалізацію власних інтересів, накопичення соціального капіталу, що є корисним і в інших сферах, а також збереження власної культури та національної ідентичності. Суспільство, що приймає мігрантів зацікавлене у громадській активності нових членів суспільства та їхнього мережування для зменшення негативних ефектів, до яких призводить міграція. Україна як країна-донор мала б бути зацікавлена у різних сферах громадського активізму власних громадян. Громадські структури українців за кордоном проявляють активність у допомозі Україні в її межах (наприклад, участь у реформуванні держави, допомога армії, соціальним ініціативам та ін.), за її межами (інформування населення країни проживання про Україну, адвокація українських інтересів) а також, підтримка українських мігрантів за кордоном.

Таким чином, громадська активність – важливий елемент процесу інтеграції мігрантів до нового суспільства та шанс протистояти їхній асиміляції. Для позитивного впливу вона має бути відкритою та не зацикленою лише на одній мігрантській спільноті. Контакти і співпраця із іншими мігрантськими та немігрантськими структурами сприяють кращій інтеграції та перешкоджають маргіналізації. Водночас збільшення частки мігрантів – це виклик для суспільства, навіть якщо воно потребує нових членів. Зростання етнічного різноманіття призводить до зниження взаємної довіри у суспільстві, а отже, і до послаблення соціального капіталу. І саме залучення мігрантів до громадської діяльності та активна взаємодія з ними у середньо- та довгостроковій перспективі дозволяє послабити цей фактор, посилювати соціальну довіру та соціальний капітал. Оскільки це питання взаємної вигоди, активність повинні проявляти не тільки мігранти і їхні спільноти, а й індивідуальні та групові актори зі сторони суспільства, що приймає та з суспільства-донора.

Література

1. Intergovernmental Conference to Adopt the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. Marrakech, Morocco, 10 and 11 December 2018. Available at: <https://undocs.org/A/CONF.231/3>

2. Levi, M. (1996) 'Social and unsocial capital: a review essay of Robert Putnam's Making Democracy Work', Politics & Society Vol. 24 No. 1: 45-53. Available at: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032329296024001005>
3. Meindert Fennema & Jean Tillie (1999): Political participation and political trust in Amsterdam: Civic communities and ethnic networks, Journal of Ethnic and Migration Studies. Available at: <http://dx.doi.org/10.1080/1369183X.1999.9976711>
4. Call For Applications: Free Training Programs for Migrants and Migrant NGOs in Hungary. Subjective Values Foundation. Available at: <https://szubjektiv.org/en/call-applications-free-training-programs-migrants-migrant-ngos-hungary/>
5. Спільний коментар МЗС України і ДМС України у зв'язку із проведенням Конференції ООН для прийняття Глобальної угоди про безпечну, впорядковану та законну міграцію (10–11 грудня 2018 р., м.Марракеш, Марокко). Available at: <https://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/69299-spilynij-komentar-mzs-ukrajini-i-derzhavnoji-migracijnoji-sluzhbi-ukrajini-u-zvjazku-iz-provedennyam-konferenciji-oon-dlya-prijnyattya-globalynoji-ugodi-pro-bezpechnu-vporyadkovanu-ta-zakonnu-migraciju-10-11-grudnya-2018-r-m-marrakesh-marokko>
6. Putnam R. D. (2007) E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century The 2006 Johan Skytte Prize Lecture, Scandinavian Political Studies, Vol. 30 – No. 2. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.515.6374&rep=rep1&type=pdf>

*Матвієнків Світлана,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
політичних інститутів та процесів
Факультету історії, політології і міжнародних відносин
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»*

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Засадами внутрішньої і зовнішньої політики сучасної України є забезпечення її інтеграції в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейський Союз. Європейська

інтеграція – це складний та багатовимірний процес, який впливає на всі сфери життєдіяльності держави. Не виключенням є і інформаційний простір, в якому знаходиться держава. Інформаційна політика державних органів влади покликана забезпечити системну комунікацію, наповнити її смислами, бути орієнтованою на забезпечення та вирішення стратегічних завдань. Саме вона повинна визначати алгоритм формування та поширення адекватного знання про державу, бути «дорожньою картою» у інформаційному просторі, впливати на зміцнення національного бренду, підвищення його вартості та впливу на порядок денний євроінтеграційної політики, як в середині держави, так за її межами [6]. Стратегія європейської інтеграції та транзитивний стан політичної системи України впливає на політичні та економічні пріоритети і програми співробітництва держави з європейськими інституціями у сфері інформації і комунікації, зокрема, на розвиток інформаційної демократії з урахуванням специфіки політичної культури, ідеології та ментальності українського суспільства.

В інформаційному суспільстві політика та інформація – це взаємозалежні явища, що впливають одне на одне в процесі державного управління. Якість інформації та її доступність, сучасні інформаційні технології, що радикально збільшують обсяг і швидкість поширення інформації, викликають глибокі зміни в політиці конкретної держави, роблять суттєвий вплив на характер і системи владарювання (точна інформація підвищує ефективність влади, дозволяє вчасно скоригувати обраний напрямок дій, відреагувати на обставини, що знову з'явилися) [1, С. 79]. Інформаційна політика визначає закони функціонування інформаційної сфери. Коли ефективно працює система ЗМІ суспільства, то це дає змогу формувати нову еліту, активно обговорювати нові проекти, сприяти прозорості влади, наближати її дії до населення. Законом взаємодії влади і населення є адекватне функціонування комунікації між владою і населенням. Не тільки населення має чути владу, а й влада має прислухатися до думки і слова свого населення [7].

Серед суб'єктів інформаційної політики держава займає особливе місце. Це обумовлено її специфічною роллю в забезпеченні функціонування політичної системи суспільства. Необхідно зазначити, що однією з найважливіших функцій держави як організації публічної влади є легітимізація політики як форми виявлення пріоритетів суспільного розвитку на основі

публічної боротьби соціально активних сил суспільства, тобто правове регулювання відносин у галузі ведення політичної боротьби і забезпечення дотримання вимог законодавства усіма її суб'єктами [8, С. 13].

У Законі України «Про інформацію» «державна інформаційна політика» визначається як сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Таким чином, державна інформаційна політика є соціальним механізмом визначення та реалізації цілей, завдань, принципів, пріоритетів і умов у розвитку інформаційної сфери, що забезпечують ефективне функціонування держави та її сталий розвиток, а також збереження і зміцнення духовної основи суспільства [4, С. 229]. У «Концепції національної інформаційної політики України» під національною інформаційною політикою розглядається «стратегія, напрями і завдання держави у сфері збирання, зберігання, використання та поширення інформації та інформаційних ресурсів у суспільстві» [3].

Метою державної інформаційної політики має стати побудова в країні демократичного інформаційного суспільства, інтегрованого у світове інформаційне співтовариство. Для реалізації цього завдання необхідно сконцентрувати зусилля на формуванні необхідних умов і механізмів, спрямованих на створення, розвиток й забезпечення ефективного використання інформаційних ресурсів у всіх сферах діяльності.

Довгострокова стратегічна ціль державної інформаційної політики України – це формування відкритого інформаційного суспільства на основі розвитку єдиного інформаційного простору цілісної держави, його інтеграція у світовий інформаційний простір з урахуванням національних особливостей і інтересів при забезпеченні інформаційної безпеки на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях [1, с. 189].

Державна інформаційна політика є важливою складовою зовнішньої і внутрішньої політики країни й охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. Ця галузь має стати цілісною, концептуально вивіреною та перспективною. Вона має бути незалежною від тимчасових факторів, особистих уподобань і уявлень. Інформаційна політика діє в межах інформаційного простору країни, який є ключовим для її розвитку, бо у ньому закладено можливості стабілізації чи дестабілізації соціосистеми. Україна поки що не належить до інформаційно

незалежних держав: вона не має мережі своїх кореспондентських пунктів у найрозвиненіших країнах світу. Часто інформацію про стан справ в Україні уряди і населення інших країн дізнаються у потрібному для них, часто zdeформованому вигляді. Тому формування інформаційної незалежності – одне з основних завдань сучасної України [4, С. 187].

Інформаційна політика України часів незалежності враховує ціннісні орієнтації й традиції суспільства та зміну масової свідомості, водночас стимулюючи інформаційне об'єднання регіонів і демонополізацію інформаційного сектора, впровадження нових мультимедійних засобів зв'язку в усі сфери державного управління. Основними принципами національної інформаційної політики, забезпеченими відповідним законодавством, вважаються гарантування права на інформацію, відкритість, вільний доступ до інформації в суспільстві, законність її отримання, використання та зберігання [3, С. 59].

Державна інформаційна політика у сфері європейської інтеграції зумовлює створення умов для побудови розвинутого інформаційного суспільства як органічного сегмента глобального інформаційного співтовариства, забезпечення пріоритетного розвитку інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадження новітніх інформаційних технологій, захисту національних моральних і культурних цінностей, забезпечення конституційних прав на свободу слова та вільний доступ до інформації.

Перед сучасною українською владою постає важливе завдання – надати суспільству об'єктивну та неупереджену інформацію щодо ЄС, роз'яснити переваги та недоліки прийняття того чи іншого рішення, підготувати громадян до голосування на приєднавчому референдумі. Ці завдання вирішуються шляхом реалізації державної інформаційної політики у сфері європейської інтеграції, яка має бути системною, чітко спланованою і узгоджуватися з конкретними завданнями етапів інтеграції та потребами громадян у інформації.

Ефективному впровадженню державної інформаційної політики у сфері європейської інтеграції сприятиме звернення до аналогічного зарубіжного досвіду. У політичній практиці країн останнього великого розширення ЄС найбільш прийнятним для України є досвід Польщі та Латвії. Схожість історії, зокрема накопичених проблем відтворення європейської ідентичності

та політичної культури, ментальних характеристик населення зазначених країн обумовлює аналогічні підходи в забезпеченні інформаційної підтримки євроінтеграційних процесів [2].

Як зазначається у відповідних документах Європейського Союзу, інформаційне суспільство стане в найближчі роки важливою рушійною силою економічних, соціальних та технологічних змін і впливатиме на функціонування суспільства в цілому і на відносини між окремими особами, групами і країнами на світовому рівні, надаючи більші можливості зв'язку й обміну інформацією, зокрема на транскордонному рівні, через глобалізацію широко доступних для суспільства мереж і служб. Україна активно включилася в цей процес. Інформатизація держави – це шлях не лише до європейської інтеграції, але й до економічного добробуту, адже рівень розвитку інформаційного простору суспільства на сучасному етапі вирішальним чином впливає на економіку. Цілями інформатизації в усьому світі, у тому числі й в Україні, є найбільш повне задоволення інформаційних потреб суспільства в усіх сферах діяльності, підвищення ефективності суспільного виробництва, сприяння стабілізації соціально-політичних відносин у державі на основі впровадження засобів обчислювальної техніки і телекомунікацій [5].

Отже, орієнтація України на побудову інформаційного суспільства та інтеграцію в Європейський Союз вимагає дотримання нових вимог ЄС до сфери інформаційної політики та інформаційної безпеки. Саме тому європейський чинник впливу для України є одним із найважливіших у рамках дослідження інтеграційної політики у сфері інформації.

Література

1. Губерський, Л. В. Інформаційна політика України: європейський контекст / ред. С.В. Головка. К.: Либідь, 2007. – 360с.

2. Дрешпак В. Періоди розвитку державної інформаційної політики України: зміст і хронологічні межі. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. № 1. С. 3–14.

3. Концепція реалізації державної політики у сфері інформування та налагодження комунікації з громадськістю з актуальних питань європейської інтеграції України на період до 2017 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/168-2013-%D1%80>.

4. Почепцов Г.Г. Інформаційний простір як ключовий для розвитку країни. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/informatsiyniy_prostir_yak_klyuchoviy_dlya_rozvitku_kraini/.

5. Почепцов Г.Г., Чукут С.А. Інформаційна політика: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 663с.

6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 березня 2013 року «Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України»: Указ Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15520.html>.

8. Токар О. Європейський вектор та нова якість інформаційної політики. *Наукові записки НаУКМА. Серія «Політичні науки»*. К., 2010. С. 328-338.

*Перепелиця Катерина,
студентка групи МВ-42*

*Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник: д. політ. н., проф. Луцишин Г. І.*

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ООН В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

На початку ХХІ століття ООН значно активізувала свою діяльність у боротьбі із гуманітарними кризами, врегулювання проблем біженців та мігрантів, вирішення екологічних проблем, розбудови миру.

Програма розвитку ООН (ПРООН), яка розпочала свою роботу 22 листопада 1965 р., сьогодні має глобальний характер і спрямована на сталий людський розвиток та суспільне зростання. Сьогодні ПРООН працює у 177 країнах і здійснює свою діяльність у трьох основних сферах: (1) сталий розвиток, (2) демократичне правління і будівництво миру, (3) клімат і стійкість до стихійних лих. У вересні 2015 року, в рамках програми розвитку, ООН прийняла 17 цілей, спрямованих на політику сталого розвитку, яка включає соціальні, економічні та екологічні аспекти. Ця універсальна структура має на

меті супроводжувати уряди, громадянські організації, суспільство та транснаціональні структури спільними зусиллями реалізовувати цілі до 2030 року [2; 5].

У 2019 р. в Україні впроваджується 23 проекти ПРООН, які спрямовані на захист прав людини, розвиток громади, прозорість прийняття політичних рішень, залучення громадян до процесів розробки політики та прийняття рішень. Діяльність ООН спрямована на розвиток сталого споживання та виробництва, сталого управління природними ресурсами та вживанням термінових заходів щодо зміни клімату, щоб було змога підтримувати потреби нинішнього і майбутніх поколінь, забезпечити кожній людині процвітаюче і повноцінне життя. Проте сьогодні існують перешкоди, які уповільнюють чи перешкоджають реалізації задуманого [3].

ПРООН уже багато десятиліть надає підтримку Україні у подоланні бідності, підвищенні розвитку населення, збереженні навколишнього середовища та сприянні демократичному врядуванню. Також важливу роль відіграє розвиток партнерства з національними, регіональними та місцевими органами влади, громадянським суспільством та приватним сектором.

У 1993 р. була укладена Угода між Урядом України та Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, згідно з якою ПРООН може надавати таку допомогу Україні як: послуги експертів-радників та консультантів, технічних експертів, надавати обладнання і матеріали, які важко отримати в Україні, допомогу у проведенні семінарів, реалізації програм підготовки кадрів, створення робочих груп експертів тощо.

Одними з головних сучасних пріоритетів ПРООН в Україні є розбудова миру та відновлення постраждалих від конфлікту районів, а також підтримка внутрішньо переміщених осіб. ПРООН допомагає у відновленні важливої соціальної і економічної інфраструктури, у підвищенні ефективності роботи місцевих органів влади у східній Україні; а також у створенні робочих місць для внутрішньо переміщених осіб.

В Україні важливу роль ПРООН відводить наданню саме гуманітарної допомоги, адже існує нагальна необхідність системного реагування на потреби внутрішньо переміщених осіб і людей, що живуть у районах, постраждалих від конфлікту. Програма ПРООН з розбудови миру та відновлення сьогодні тісно працює з міжнародними партнерами та урядом України, застосовує

комплексний підхід, що враховує потреби людей, які потребують допомоги, і сприяє соціальній згуртованості і взаєморозумінню.

Стратегічною метою ПРООН є допомогти Україні в реалізації Цілей сталого розвитку. Головна увага приділяється реалізації таких напрямків як реформа врядування, реформування природоохоронної та енергетичної політики, розбудова миру та відновлення територій, постраждалих від конфлікту.

Підкресливши важливість сталого розвитку, варто також розуміти, що він потребує багато зосереджених зусиль, і, як і багато інших речей у житті, такий розвиток має багато завдань. Важливо також відзначити, що сталий розвиток однаково діє як в країнах, що розвиваються, так і в розвинених країнах, незважаючи на те, що вони мають справу з полярно протилежними сторонами спектру. Для усіх держав актуальними є питання соціальної нерівності, управління відходами та екологічної відповідальності.

Експерти ООН часто наголошують, що серед загроз сталому розвитку є саме корупція. Фінансування для країн, що розвиваються, зазвичай надаються за допомогою іноземних грантів. Однак, через бюрократію та корупцію значно уповільнюється або інколи унеможлиблюються процеси реалізації цілей ООН [1; 3].

Особливу проблему також становить сталий місцевий розвиток, ефективність роботи органів місцевої влади, які часто стикаються зі складними проблемами. У той час як у багатьох країнах проводяться реформи з передачі повноважень місцевим органам влади, фінансування і підтримка для поліпшення можливостей місцевого самоврядування в Україні часто відставали. Багатьом місцевим органам влади, особливо в середніх містах, не вистачає технічних можливостей для планування і управління наданням послуг у необхідних масштабах.

Отже, ПРООН сьогодні має багато досягнень, зокрема, у співпраці з центральними, обласними та місцевими органами влади розроблено низку стратегій, зміцнено потенціал місцевих органів влади. Також ПРООН сприяє розбудові потенціалу державних та громадських організацій, ділиться своїм багатим досвідом з Україною і важливо цей досвід успішно поширювати та втілювати.

Література

1. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2017. – Режим доступу: https://issuu.com/mineconomdev/docs/sdgs_nationalreportua_web
2. Global Information Society Watch [Електронний ресурс] / [К. Banks, R. Bissio, W. Currie та ін.] // APC and ITeM. – 2007. – Режим доступу: https://giswatch.org/sites/default/files/gisw_undp_0.pdf.
3. Hinchberger B. 4 biggest challenges to achieving the SDGs [Електронний ресурс] / Bill Hinchberger // Devex. – 2016. – Режим доступу: <https://www.devex.com/news/4-biggest-challenges-to-achieving-the-sdgs-87979>.
4. Raszkowski A. Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities [Електронний ресурс] / A. Raszkowski, B. Bartniczak. // MDPI. – 2019. – №4. – С. 20. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/331299212_Sustainable_Development_in_the_Central_and_Eastern_European_Countries_CEECs_Challenges_and_Opportunities
5. United Nations Development Programme [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://50.undp.org/en/>

Тишкун Юрій

к. політ. н., доц., доц.

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ

Наслідком глобалізації ХХ-ХХІ ст. стала поява «глобального феномена» (в термінології Д. Пескова), або ж глобальної реальності, яка інтегрувала усі суспільства планети в одне – світове співтовариство. В цю «глобальну соціальну цілісність» (за Н. Косолаповим) [2, с. 104] інтегроване і українське суспільство. Зокрема, і в його політичну сферу – глобальну політику, системний аспект якої описують як глобальну або «світову» політичну систему (в термінології М. Лебедевої) – сукупність державних і недержавних акторів.

Сукупність перших при цьому трактують як міжнародну або міждержавну систему – «світ» «державоцентричних» акторів, а сукупність других – як «світ» «акторів поза суверенітетом».

Обидва «світи» при цьому структуруються через неформальну владну ієрархію, в якій статус кожного учасника глобальної політики (державного чи недержавного) визначається його розташуванням на умовній шкалі суб'єктності між статусами «суб'єкта» / «актора» і «об'єкта» планетарної політики. При цьому один край шкали відображає статус учасника глобальної політики як її суб'єкта або ж актора, мотивованого до активної політичної діяльності, такого, що володіє відповідними ресурсами [1, С. 45] для того, щоб діяти у масштабі Землі, здатного до участі у глобальному управлінні, вирішенні глобальних проблем, формуванні міжнародного права, моралі та користування вигодами глобалізації. Натомість другий край шкали відображає реалії існування тих учасників глобальної політики, територія, ресурси і населення яких є виключно об'єктом експлуатації успішних учасників глобалізації, представлених впливовими державними та недержавними акторами планетарної політики.

Відповідно, в рамках цієї умовної шкали «суб'єкт»-«об'єкт» глобальної політики актори міжнародної системи (держави) розташовуються згідно з їх потенціалом сили (могутності), визначеним через їх порівняння з іншими суверенними акторами: наддержави, великі держави, середні держави, малі держави та мікродержави. Серед них очевидно, акторами глобальної політики постають саме наддержави і великі держави [3; 4; С. 32–42], а об'єктами – малі та мікродержави. Натомість статус середніх держав, як суб'єктів чи об'єктів глобальної політики може мінятися з огляду на міжнародну ситуацію. Аналогічно, статус недержавних учасників глобальної політики (ТНК, міжнародних урядових і неурядових організацій, індивідів, територіальних та інших спільнот і утворень) визначається їх мотивацією до активності у глобальній політиці, внутрішньою організацією, об'ємом наявних у них ресурсів та міжнародним контекстом їх діяльності.

У свою чергу, в рамках світ-системного підходу суб'єктами глобальної політики постають країни (держави і недержавні актори) «центру» або «ядра» капіталістичної світ-системи з потужними державами і розвиненими економіками, її об'єктами – територія, населення і матеріальні ресурси «периферії» світ-системи, яка відзначається слабкістю держав і конкуренцією

багатьох недержавних акторів на її території. Натомість, держави «напів-периферії», які відзначаються розвиненими державними механізмами і значними потенціалом державно-організованого примусу, але слабкими, мало-масштабними економіками, залежно від комбінації глобальної економічної кон'юнктури і міжнародної ситуації виступають в одних випадках об'єктами, а в інших – акторами глобальної політики.

З точки зору міжнародної економіки суб'єктами глобальної політики постають індустріальні і постіндустріальні країни «першого» світу з масштабними і ефективними, розвиненими багатокладними економіками, а об'єктами – країни «третього» світу з мало масштабними, примітивними до індустріальними економіками, орієнтованими на експорт сировини і робочої сили та країни «четвертого» світу, економіки яких не розвиваються, а населення – орієнтоване на елементарне виживання. Тоді як країни «другого» світу – посткомуністичні та сучасні комуністичні держави із переважно індустріальними та індустріально-аграрними економіками середніх масштабів (окрім характерного винятку – КНР), відносно розвинутою інфраструктурою міняють свій статус суб'єкта чи об'єкта глобальної політики залежно від сприятливої для них глобальної економічної кон'юнктури та ефективності курсу довготермінової соціально-економічної політики, реалізованої їх урядами.

В цьому контексті Україна, як середня посткомуністична держава із численною і складною бюрократією та розвиненими силовими структурами, розташована в напів-периферії капіталістичної світ-системи, відзначається середніх розмірів індустріально-аграрною економікою, орієнтованою на масштабний експорт сировини на глобальний ринок, і постає як суспільство із невизначеним, змінним статусом у глобальній політиці. – В ті моменти, коли міжнародна економічна і політична кон'юнктура сприяє Україні, а інтереси української держави і діючих на її території недержавних акторів збігаються, вона може успішно діяти на глобальній арені, як актор глобальної політики. Натомість в періоди економічного занепаду, внаслідок глобальних та/або внутрішніх економічних криз і конфлікту між державою та діючими в Україні недержавними акторами, нездатності першої монополю розпоряджатись силовими ресурсами в межах своїх кордонів, наша країна стає об'єктом впливу інших (державних і недержавних) акторів глобальної політики і місцем реалізації їх інтересів.

Зокрема, зараз Україна перебуває в межовому стані: національна консолідація в умовах збройного конфлікту, використання нею на свою користь міжнародної кон'юнктури (протистояння Росія-Захід) та норм міжнародного публічного права (гуманітарного), свідоме узгодження міжнародних позицій більшості представників вітчизняного істеблішменту в умовах збройного конфлікту, співпадіння інтересів національної держави і частини українських та іноземних недержавних акторів на міжнародній арені (медіа-структур, неурядових організацій, діаспори тощо) забезпечили їх можливості діяльності як актора глобальної політики. Натомість, можливого пониженню статусу України в політиці Землі, втраті нею глобальної суб'єктності сприяють наступні чинники (внутрішні і зовнішні). До перших ми відносимо національну демографічну кризу, незначні масштаби національної економіки і обмежені можливості її зростання, сировинний характер її експорту. Натомість до других – поточні зміни в міжнародній системі (зміна балансу сил між державами Заходу і демографічне, воєнне та економічне послаблення останнього, як колективного партнера України, щодо інших цивілізацій) та глобальній кон'юктурі (розвиток глобальної інформаційної економіки, в яких українська сировина мало затребувана); тривалий конфлікт із Росією, який відволікатиме не-відновлювані національні ресурси від внутрішнього розвитку на непродуктивну (воєнну) діяльність і розвиток силових структур, а також обмежуватиме діяльність України на глобальній арені зводячи її, в першу чергу, до протистояння Росії на міжнародній арені, а не до вирішення глобальних проблем, вдосконалення механізмів глобального управління тощо.

Література

1. Гнатюк М. Міжнародний актор та політична суб'єктність у дискурсі реалістського і ліберального підходів [Електронний ресурс] / М. Гнатюк // Наукові Записки НаУКМА. – Т. 160, С. 44–48. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3488/Hnatiuk_Mizhнародnyi_aktor.pdf;
2. Косолапов Н. А. Мировая политика как явление и предмет науки (к дискуссии на страницах «ПОЛИСа» и «Международных процессов») / Н. А. Косолапов // ПОЛИС (Политические исследования). – 2005. – №6. – С. 92–109.

3. Кудряшова И. Легко ли быть средневеликим... [Электронный ресурс] / И. Кудряшова // Международные процессы. – 2008. – Т. 6. – №3 (18). – Режим доступа: <http://www.intertrends.ru/eighteenth/010.htm>;

4. Лебедева М. Внешняя политика: исчезновение или перезагрузка? / М. Лебедева // Внешняя политика: вопросы теории и практики: Сб. – М.: МГУ им. М. Ломоносова, 2009. – С. 32-42.

5. Песков Д. Н. Мировая политика или бег на месте / Д. Н. Песков // ПОЛИС (Политические исследования). – 2005. – №1. – С. 156.

Цебенко Олександр

к.політ.н., асис. каф. ПМВ

Національний університет “Львівська політехніка”

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ ЯК РУШІЙ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Одним із факторів розвитку економіки України є транскордонна співпраця з Польщею, котра є стратегічним партнером та одним із найбільших торговельних партнерів. Транскордонне співробітництво є пріоритетним напрямком двосторонньої співпраці, оскільки воно сприяє значному зростанню економіки держав. Республіка Польща є основним партнером України на шляху до вступу в ЄС.

Транскордонне співробітництво держав насамперед реалізується через створені єврорегіони “Буг” та “Карпати”, в рамках котрих діють постійно діючі інституції та координаційні комісії, які розробляють та реалізують проекти транскордонної співпраці.

Важливим напрямком прикордонної співпраці України та Польщі є розвиток туризму, котрий можна реалізувати через започаткування туристичних кластерів, розробці спільних туристичних карт та маршрутів. Важливим є поширення інформації про туристичні потуги серед країн-членів ЄС з метою збільшення припливу туристів та відповідне зростання економіки.

Ще одним вагомим напрямком є екологічне співробітництво у прикордонних територіях. Співпраця у цій галузі може розвиватись, як забрудненість та чистота повітря, ґрунтів, так і посилення двосторонньої співпраці в цьому напрямі, який має неабияке значення для чистоти водойм, викидів у повітря від автомобілів, фінансування заходів щодо охорони природного середовища.

Необхідним було б створення логістичного кластера, котрий би допоміг швидше та якісніше доставляти продукцію. Економічному співробітництву сприяли б також розбудова транспортної інфраструктури, нових магістралей, пунктів пропуску.

Пріоритетним є залучення іноземних інвестицій з Польщі в Україну, створення спільних підприємств, реалізація спільних бізнес-проектів у прикордонних територіях.

Порівняння експортно-імпоротної товарної структури двох країн довело, що нині в експорті України до РП переважає сировина, а в експорті РП до України – готові вироби різних галузей виробництва. Це означає, що торгівля двох країн взаємовигідна і є поштовхом до подальшої активізації економічного співробітництва України та РП.

Для покращення транскордонного співробітництва України та Польщі варто вжити таких заходів:

- максимальна координація дій та співпраця українських та польських чиновників у всіх сферах;
- розбудова транспортної інфраструктури;
- залучення інвестицій;
- створення промислових кластерів та побудова нових підприємств;
- навчання персоналу, який би зміг надавати якісні послуги;
- створення спільних ВЕЗ;
- мінімізація бар'єрів, що перешкоджають економічному співробітництву;
- ліквідувати умови, які сприяють контрабанді і зловживанням на митниці;
- реформування митниці;
- збільшення пунктів пропуску на кордонах;
- знизити мито та акциз на імпортні авто та товари.

Підсумовуючи, варто зазначити, що стратегічні українсько-польські відносини є пріоритетними для урядів обох держав. Ключовий акцент робиться

на розвиток транскордонного співробітництва. Пріоритетними є напрямки розвитку прикордонної торгівлі, розвиток туризму та збільшення туристичних потоків, вирішення спільних екологічних проблем, побудова транспортних та технологічних кластерів. З метою покращення транскордонної співпраці варто збільшити кількість інвестицій в прикордонні території, розбудувати інфраструктуру, збільшити кількість пунктів пропуску, законодавчо зменшити кількість обтяжуючих бар'єрів з метою економічного розвитку прикордонних територій, створити спільні ВЕЗ, котрі б сприяли залученню інвестицій, створенню підприємств, створенню робочих місць.

Література:

- 1) Угода між кабінетом міністрів України та урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху від 25.02.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_138
- 2) Нечипоренко М. Нові митні правила: пливти, “човнику”, але тільки раз на добу/ М.Нечипоренко// Укрінформ від 05.02.2018 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ukrinfor.ua
- 3) Офіційний сайт Міжнародної організації міграції // Малий прикордонний рух Польщі / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: migrant.info.pl/Малий_прикордонний_рух

Чорна Анна

студентка групи МВ-43,

Національний університет «Львівська політехніка»,

Науковий керівник: к. пол. н., доц. У. В. Ільницька

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Кінець ХХ–ХХІ ст. характеризується загостренням екологічних проблем в Україні, що зумовило зосередження уваги на кооперації з європейськими утвореннями. Пріоритетним серед них став Євросоюз. Нормативно-правову основу співпраці України та Європейського Союзу у сфері екології складає Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 р. Підписання

документу було першим важливим кроком до формування системи спільного екологічного управління через наявність спільних екологічних проблем між сторонами. [8].

Наступним кроком співпраці між Україною та ЄС в екологічній сфері стало затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС від 11 червня 1998 р. План євроінтеграції визначив основні напрямки діяльності органів виконавчої влади у сфері охорони навколишнього середовища. Зокрема, стратегія передбачала подальше співробітництво та створення безпечного й придатного для діяльності людини загальноєвропейського екологічного простору [7]. З метою забезпечення ефективної реалізації даної стратегії було створено певні двосторонні інститути, які стануть ключовими у випадках прийняття відповідних рішень. Серед них: Комітет із співробітництва (діяльність на рівні вищих держслужбовців під головуванням представників Європейського Комітету та України по чергово) та Рада із співробітництва на міністерському рівні (представники від головної держави в ЄС, Європейської Комісії, уряду України, Верховного представника ЄС) [6].

Важливим аспектом до подальшого розвитку відносин став Саміт в Йоганнесбурзі у 2002 р., на якому представники з України виступили з офіційною заявою щодо готовності тісно співпрацювати з міжнародною спільнотою з метою побудови сталого майбутнього. [1, С. 17].

Варто відзначити, що вагомим внеском у співпрацю між ЄС та Україною в реалізацію екологічної політики стало утворення «Європейського Інструменту сусідства та партнерства» у 2007 р., в основі якого лежить програма TACIS (програма Європейського Союзу на допомогу новим незалежним державам Східної Європи і Центральної Азії в перехідний період) та інші програми, що діють у сфері технічної допомоги у вирішенні екологічних проблем. В подальшій перспективі програма має для України важливе значення, оскільки передбачає надання фінансової допомоги у розмірі 494 млн. євро [6].

У 2008 р. Міністерство екології та природних ресурсів України розпочало роботу з Європейською Комісією стосовно заснування Регіонального екологічного центру в Україні (РЕЦ-Україна). Нормативно-правовою основою створення та функціонування центру мав стати міжнародний договір, підписаний між ЄС та Україною, та Статут Регіонального екологічного центру. Проте, підписання договору відбулося тільки 16 січня 2018 р. Міністр екології

та природних ресурсів зазначив, що нова можливість стане кроком до переходу України до низьковуглецевої економіки, впровадження нової політики клімату та надаватиме підтримку організаціям та громадам у здійсненні екологічного управління [2].

Принципово новими інструментами допомоги Україні стали «Інвестиційний Механізм Сусідства» та «Механізм підтримки державного управління». Зокрема, у 2009 р. спостерігалася тенденція до зростання технічної допомоги від ЄС. Причиною цього, імовірно, стало започаткування політики Східного Партнерства. Окрім вищезазначених існують також і інші екологічні проекти ЄС, до яких долучилася Україна. Серед них варто виділити наступні: “Правові студії”, “Управління стандартами у сфері охорони навколишнього природного середовища на підприємствах”, “Розробка стратегії гармонізації правової бази поводження з відходами на державному і регіональному рівні зі стандартами Європейського Союзу” тощо [6].

У 2012 р. відбулося попереднє обговорення щодо підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Важливою складовою Угоди стала співпраця у сфері охорони навколишнього середовища, яка виражалася у поступовому наближенні законодавства України до екологічної політики ЄС. Даний документ, також, містив додаток, у якому зазначалося про адаптування конкретних інструкцій і розпоряджень та часові рамки їх реалізації. Важливим лишалася питання про дотримання норм та правил існуючого законодавства та підписаних багатосторонніх угод у сфері екології. [3].

Актуальною та спільнозначущою для двох сторін – України та ЄС – є екологічна складова Угоди про асоціацію, в якій зазначається про певні інституційні реформи, які мають проводитися у сфері охорони довкілля. В основі даних реформ лежить трансформація системи екологічного управління в Україні. Екологічна складова Угоди містить вектори подолання екологічних проблем. Одним із напрямків є екологізація виробництва та побуту, що виступають основними факторами ризику національного господарства. Підтвердженням цього факту є показники якості води, атмосферного повітря, статистика охорони біорозмаїття, управління ресурсами та відходами, а також промислове забруднення [5].

Співробітництво між Україною та ЄС у сфері охорони навколишнього середовища є суттєвим фактором у їх двосторонніх відносинах. Серед основних

напрямоків співпраці, які є актуальними для обох сторін, варто виділити співробітництво з Європейською агенцією довкілля (ЄАД). Станом на сьогодні українські екологи здійснюють аналіз напрямків діяльності ЄАД та співставляють їх з пріоритетами України. Участь України в діяльності ЄАД допоможе краще вивчити та зрозуміти основні засади та принципи системи екологічного управління ЄС і особливості її функціонування. Важливим чинником співпраці України з ЄАД є можливість отримувати доступ до Європейської мережі інформації. У свою чергу, діяльність України в ЄАД надає можливість ЄС моніторити екологічну ситуацію в країні та своєчасно реагувати на ті чи інші відхилення від домовленостей [4].

Вивчення досвіду реалізації європейської екологічної політики варто виділити основні напрями покращення системи екологічного управління України: посилення діяльності органів виконавчої та державної влади щодо інформаційного, законодавчого та технічного забезпечення подальшої інтеграції екополітики в галузеві політики; створення належних умов для пріоритетності розв'язання екологічних проблем; забезпечення повного та своєчасного проведення заходів, зазначених у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року»; використання позитивного досвіду країн-членів ЄС при розробці плану дій, програм та законодавчих актів у формування та вдосконаленні екологічної політики; активізація діяльності громадянського суспільства та неурядових громадських організацій за допомогою впровадження екологічної освіти [9].

На думку європейських дослідників у сфері екології попередження забруднення та токсичних викидів є першочерговою потребою у створенні механізму управління екологічними проблемами. Діяльність екологічної політики Європейського Союзу є модернізованою, вона базується на сучасних принципах та має реалістичний підхід. Саме тому підтримка з боку європейської структури відіграє важливу роль для нашої держави, вона стимулює до дій та звершень. Задля більшого зближення з Євросоюзом керівництво України має провести низку заходів та запровадити відповідні реформи для належного функціонування системи екологічного управління.

Література

1. Андреева Н. Экологически ориентированные инвестиции: выбор решений и управление: Монография / Н.Н. Андреева. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2006. – 536 с.
2. В Україні запрацює Регіональний екологічний центр [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/v-ukrayini-zaprasuyue-regionalnyu-ekologichnyu-centr>
3. Екологічна політика ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Екологічна_політика_ЄС
4. Європейська агенція довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_агенція_довкілля
5. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] // Офіційні мережеві ресурси Верховної Ради України. – 2014. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.
6. Івасечко О. Співпраця України та Європейського Союзу в галузі охорони довкілля / Ольга Івасечко // Національний університет «Львівська політехніка». – 2012. – №24. – С. 73–78.
7. Стратегія інтеграції України до ЄС (затверджена Указом Президента України) [Електронний ресурс] // Офіційні мережеві ресурси Міністерства Закордонних Справ України. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/ua/publication/content/2990.htm>
8. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс] // Офіційні мережеві ресурси Верховної Ради України. – 1998. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012
9. Якушенко Л. Аналіз досвіду Європейського співробітництва щодо формування і втілення інституцій та інструментів екологічної політики. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Л. Якушенко // Офіційні мережеві ресурси Національного інституту стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/840/>

Шушняк Дарія

студ. групи МВ- 42

Національний університет “Львівська політехніка”

Науковий керівник: к.пол.н., асис. каф.ПМВ Цебенко О.О.

ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Проблема подвійного громадянства або ж подвійних паспортів є однією з найактуальніших загроз безпеки, суверенітету та територіальної цілісності України.

Подвійне громадянство – явище, що характеризується наявністю окрім паспорта, а відповідно і громадянства України, ще й громадянства іншої країни. В Україні ця проблема стала особливо актуальною за останні кілька років. Так, жителі Закарпаття часто володіють паспортами Угорщини та Румунії, рідше Словаччини, Львівської та Волинської областей – Польщі, Криму та Донбасу – Росії.

Така особа має ряд переваг, серед них: вільне перетинання кордону, безперешкодне офіційне працевлаштування закордоном, право на освіту та медичні послуги та інші. Однак, для України це вагома загроза економічній, політичній та безпековій сферам. Окрім того, що до держави не надходять податки, така особа не зацікавлена в процвітанні рідної країни, це ще й дає можливість використовувати громадян із подвійними паспортами в своїх цілях. Це яскраво видно на прикладі діяльності Російської Федерації, яка активно та щедро роздає російське громадянство жителям Криму та Донбасу, а потім прикриваючись захистом місцевого населення руйнує територіальну цілісність та суверенітет (анексія Криму та війна на Сході) України, тим самим порушуючи міжнародне право.

Одна з головних причин виникнення такої проблеми є те, що в Україні немає чинного Законодавства, яке б якісно регулювало це питання. Формально, Конституція забороняє мати ще якесь громадянство, окрім українського, однак на практиці набувши громадянство іншої держави, за ним залишається й громадянство України і жодних санкцій він за це не отримає. У Законі України « Про громадянство» питання подвійного громадянства не розкрито, а лише сказано, що громадяни України повинні вчасно повідомити державу про

набуття громадянства іншої держави (і сплатити адмінштраф при невчасному повідомленні) та відмовитись від українського.

Як відомо, у 2017–2018 рр., особливо гостро постала проблема не тільки громадянства Росії, а ще й Румунії та Угорщини серед жителів Закарпатської області. Особливістю ситуації що склалась є обурююча поведінка консулів та уряду цих держав. Представники цих країн заявляють, що вони не порушують норми міжнародного права, адже закону, який би забороняв подвійне громадянство, немає.

В теорії, отримання другого громадянства могло б сприяти покращенню відносин між двома країнами, однак на практиці все складається трішки інакше. Діяльність цих країн є скритною та підступною, вони працюють тихо, без розголошування інформації, а на питання про кількість виданих паспортів просто не відповідають.

Власне, сьогодні йде мова про те, чи не буде Закарпаття другим Кримом, чи не прийдуть «захисники» своїх громадян на українські землі. Тенденції до таких побоювань звісно є. Подвійні паспорти знижують рівень патріотизму населення, а в ході війни це особливо важливо. Де гарантії того, що закарпатці нададуть перевагу Україні, а не Угорщині чи Румунії? Таких гарантій немає.

На сьогоднішній день, питання подвійних паспортів досі залишається невирішеним. Нещодавно, глава МЗС Павло Клімкін виступив за узаконення, і заявив, що це тільки питання часу, однак закон не стосуватиметься країни-агресора.

З розвитком транснаціональних відносин в епоху глобалізації подвійне громадянство є ознакою світу, що змінюється. Для України це стане ефективним важелем зміцнення позицій на міжнародній арені, а для цього необхідно побудувати нову, економічно привабливу, демократичну та правову державу.

Література

1. Закон України "Про громадянство" від 18.01.2001 №2235-III [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.

2. Подвійне громадянство:: загроза, реальність чи вимушена необхідність? [Електронний ресурс] // Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/2gr_a5_00.pdf.

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ»

*Збірник матеріалів
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції*

Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Офсетний друк.
Умов.-друк.арк. 11,6. Обл.-вид.арк. 10,19.
Замовлення № 10/12.

Виготівник і видавець – ТЗОВ “Тріада плюс”
79018, м. Львів, вул. Братів Міхновських, 9
тел. (032) 243-17-49, e-mail: triadaplus@hotmail.com

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2712 від 07.12.2006 р.